

Национален средносрочен фискално-структурен план

2025–2028 г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на финансите

**НАЦИОНАЛЕН
СРЕДНОСРОЧЕН
ФИСКАЛНО-СТРУКТУРЕН ПЛАН
2025–2028 г.**

София, февруари 2025 г.
Министерство на финансите

Съдържание

1. УВОД	5
2. ПРЕГЛЕД НА ФИСКАЛНИЯ АНГАЖИМЕНТ И ОБОБЩЕНИЕ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ И БЮДЖЕТНИ ПРОМЕНЛИВИ	11
2.1 Фискален ангажимент на България	11
3. МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ДОПУСКАНИЯ	15
3.1 Развитие на икономиката през 2024 г.	15
3.2 Очаквания за периода 2025–2028 г.	16
4. БЮДЖЕТНИ РАЗВИТИЯ И ПРОГНОЗИ	20
4.1 Бюджетни развития през 2023 г.	20
4.2 Бюджетни развития през 2024 г.	21
4.3 Бюджетни политики през периода 2025–2028 г.	23
5. АНАЛИЗ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА ДЪЛГА	33
5.1 Базов сценарий	34
5.2 Сценарий с фискална корекция	35
6. ИНФОРМАЦИЯ ЗА СКРИТИ И УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	40
7. ИНФОРМАЦИЯ ЗА РЕФОРМИ И ИНВЕСТИЦИИ	42
7.1 Устойчиви публични финанси	44
7.2 Икономика и бизнес среда	45
7.3 Укрепване на правосъдието, управлението и финансовия интегритет	55
7.4 Транспорт и транспортна свързаност	59
7.5 Енергетика	67
7.6 Цифровизация	78
7.7 Здравеопазване и социално включване	80
7.8 Образование, умения и заетост	91
7.9 Водоснабдяване и пречистване на отпадъчни води	97
7.10 Климат, околна среда и селско стопанство	100
7.11 Отбрана	105
8. АНЕКСИ	111
8.1 Техническа информация	111

Списък на съкращенията

АВ	Агенция по вписванията
АЕЦ	атомна енергийна централа
АЗ	Агенция по Заетостта
АМ	автомагистрала
АМС	Администрация на министерския съвет
АСП	Агенция за Социално подпомагане
АОП	Агенция по обществени поръчки
БВП	брутен вътрешен продукт
БДС	Български държавен стандарт
БЕХ ЕАД	Български енергиен холдинг ЕАД
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВАС	Висш административен съд
ВЕИ	възобновяеми енергийни източници
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВИ	възобновяеми източници
ДДС	данък върху добавената стойност
ДДФЛ	данък върху дохода на физическите лица
ЕЕ	енергийна ефективност
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕССП	Европейски стълб за социални права
ЕФСУ	Европейските фондове за споделено управление
ЕСС 2010	Европейска система от сметки 2010
ЕЦБ	Европейска централна банка
ЖП	железопътен
ЗДБРБ	Закон за държавния бюджет на Република България
ЗДДФЛ	Закон за данъците върху доходите на физическите лица
ЗКПО	Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗПФ	Закон за публичните финанси
ИА ИЕУ	Изпълнителна агенция Инфраструктура на електронното управление
ИКТ	информационни и комуникационни технологии
ИТС	Интелигентни трафик системи
МВР	Министерство на вътрешните работи
МВУ	Механизъм за възстановяване и устойчивост
МЕ	Министерство на енергетиката
МЕУ	Министерство на електронното управление
МЗ	Министерство на здравеопазването
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИИ	Министерство на икономиката и индустрията
МИР	Министерство на иновациите и растежа
МК	Министерство на културата
ММС	Министерство на младежта и спорта

МО	Министерство на отбраната
МОН	Министерство на образованието и науката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МП	Министерство на правосъдието
МРЗ	минимална работна заплата
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МТС	Министерство на транспорта и съобщенията
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
МСП	малки и средни предприятия
МФ	Министерство на финансите
НАП	Национална агенция за приходи
НЗОК	Национална здравноосигурителна каса
НИРД	Научно-изследователска и развойна дейност
НСИ	Национален статистически институт
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост
НСФСР	Национален средносрочен фискално-структурен план
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ООН	Организация на обединените нации
ПАВЕЦ	Помпено-акумулираща водноелектрическа централа
ПГХ	подземно газохранилище
ПОИ	проект с общ интерес
пр.п.	процентен пункт
ПСР	Пакт за стабилност и растеж
СП	Специфични препоръки
ХИПЦ	Хармонизиран индекс на потребителските цени
EUR	евро
USD	щатски долар

1. УВОД

Националният фискално-структурен план – крайъгълният камък на новата рамка за икономическо управление

На 30 април 2024 г. влязоха в сила нормативни промени в рамката за икономическо управление на Европейския съюз (ЕС), известна като Пакт за стабилност и растеж (ПСР). Реформираната рамка има за цел да насърчи поддържането на стабилни публични финанси в съчетание с провеждането на реформи и инвестиции за постигането на устойчив и приобщаващ растеж в отделните държави членки и в ЕС като цяло.

Измененията в ПСР не внасят промени по отношение на допустимите нива за дефицита и дълга на държавите членки. Двата показателя трябва да останат под референтните стойности, съответно 3% от БВП за дефицита и 60% от БВП за дълга.

При наблюдавано отклонение от тези правила или при прогнозирано такова в средносрочен период е необходимо предприемането на коригиращи мерки от страна на държавите. Новият момент съгласно реформираната рамка за икономическо управление е, че при определянето на фискалните ангажменти за корекция се прави ясно разграничение между държавите членки по отношение на държавния им дълг и икономически трудности. Вече се вземат предвид средносрочните и дългосрочни предизвикателства, пред които са изправени държавите членки и за които са необходими реформи и инвестиции като демографската криза, нуждата от засилване на социалната и икономическа устойчивост и конвергенция, постигането на справедлив цифров и екологичен преход и др., както и перспективите за растеж. Именно отчитането на спецификите на отделните държави при определяне на изискванията към фискалната им политика следва да води до тяхното по-добро припознаване и изпълнение от страна на националните власти.

За целите на проследяването на изпълнението на националните ангажменти в сферата на икономическото и фискално управление държавите членки следва да представят информация на Европейската комисия (ЕК) под формата на средносрочни фискално-структурни планове, обхващащи период от четири или пет години в зависимост от нормалната продължителност на законодателния цикъл на съответната държава. За да се осигури по-постепенно намаляване на дълга, периодът на изпълнение на плана може да бъде удължаван до три години, ако държавата членка се ангажира с набор от обвързани със срокове реформи и инвестиции, насочени към повишаване на икономическия растеж и фискалната устойчивост, чието изпълнение може да се провери посредством определени индикатори.

Националният средносрочен фискално-структурен план е крайъгълният камък на реформираната рамка за икономическо управление на Съюза. В този документ всяка държава членка следва да представи своя фискален план, както и приоритетни публични реформи и инвестиции, които заедно ще осигурят устойчиво и постепенно намаляване на дълга и приобщаващ растеж.

Националният средносрочен фискално-структурен план заменя Конвергентната програма (съответно Програмата за стабилност за държавите от еврозоната) и Националната програма за реформи, които държавите членки бяха длъжни да изпращат на ЕК до края на април всяка година.

Първи национален средносрочен фискално-структурен план на Република България

Настоящият Национален средносрочен фискално-структурен план на Република България е разработен с хоризонт от четири години и обхваща периода 2025–2028 г. включително.

При подготовката на документа са взети предвид *Насоките за държавите членки относно изискванията за информация за средносрочните фискално-структурни планове и за годишните доклади за напредъка*¹.

В Националния средносрочен фискално-структурен план на Република България за периода 2025–2028 г. е определен фискален план под формата на **ограничение на растежа на нетните публичните разходи**, който да гарантира поддържането на дефицита под 3% и дълга под 60% в средносрочен план. Изчислението на максимално допустимият растеж следва одобрена от ЕК методология, основана на анализа на устойчивостта на дълга. В рамките на този анализ, поради използването на теоретичния модел на ЕК (вкл. на фиксиран фискален мултипликатор), някои от допусканията може да се различават от официалната макроикономическа прогноза, на която се основава бюджетното планиране.

Наред с това, Планът представя и приоритетните публични реформи и инвестиции, които заедно ще осигуряват поддържането на устойчиви финанси и растеж през следващите четири години.

Фискалната политика е насочена към спазване на референтните стойности за дефицита и дълга съгласно правото на ЕС и Закона за публичните финанси. Запазването на устойчивостта на бюджетната рамка в контекста на ангажиментите на България както по линия на ПСР, така и във връзка с целта ѝ за членство в еврозоната, остава приоритет на фискалната политика и в средносрочен план. Дългосрочната устойчивост на публичните финанси е и с цел повишаване на доверието и създаване на предвидима инвестиционна и стопанска среда.

Наборът от реформи и инвестиции, предвидени в Плана, адресират ключовите препоръки на Съвета на ЕС относно икономическата, социалната, трудовата, екологичната и енергийната политика на България за периода от 2019 г. до 2024 г., както и отразяват приоритетите, заложи в Плана за възстановяване и устойчивост на Република България и в Споразумението за партньорство. Тези реформи и инвестиции ще допринесат също така и за изпълнението и на общите приоритети на ЕС и по-конкретно: за справедлив екологичен и цифров преход, за социална и икономическа устойчивост, за енергийна и отбранителна сигурност.

Подготовката на средносрочния фискално-структурен план на България за периода 2025–2028 г. започна в предизвикателни времена както във вътрешен план, така и във външен. Предвид насрочените извънредни парламентарни избори в края на месец октомври 2024 г. и изискването ангажиментите в Плана да бъдат политически припознати от една страна, и от друга, необходимостта от съгласуваност между Плана и основните национални бюджетни документи за тази и следващите години, управляващото тогава служебно правителство поиска удължаване до края на месец февруари 2025 г. на срока за изпращане на Плана на ЕК, който официално беше 20 септември 2024 г.

Националният средносрочен фискално-структурен план на Република България за периода 2025–2028 г. е изготвен от Министерството на финансите (МФ), в тясно

---

¹ Официален вестник на Европейския съюз (C/2024/3975), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=OJ:C_202403975

сътрудничество и координация с компетентните институции в рамките на две работни групи – Работна група №11 „Икономически и паричен съюз“ и Работна група №31 „Европейски семестър“ към Съвета по европейски въпроси. Планът е разработен едновременно с проекта на Закон за бюджета на Република България за 2025 г. и Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за 2025–2028 г.

Планът е изготвен и на базата на Програмата за управление на Република България за периода 2025-2029 г. (Програма за управление) на редовното правителство, избрано от Народното събрание на 16 януари 2025 г., в която са представени основните приоритети, цели и мерки в ключовите области на управление. В Програмата за управление са изведени като приоритети финансовата стабилност и икономическата конкурентоспособност на страната, като всички политики ще бъдат съобразени с необходимостта от запазване на макроикономическата стабилност, устойчивостта на публичните финанси, както и от нуждите на обществото. Правителството ще работи за създаване на благоприятна среда за растеж, за намаляване на бюрократичната тежест, за стимулиране на предприемачеството и за насърчаване на икономическата активност. Интеграцията на България в европейската икономическа и финансова архитектура остава основен приоритет.

При избора на ключовите реформи и инвестиции са участвали всички министерства с оглед необходимостта от адресиране на основните икономически предизвикателства пред страната, като тяхното изпълнение ще допринесе и за постигане на заложените в Програмата за управление приоритети и цели.

В процеса на подготовка на Плана са проведени изключително ползотворни технически диалози с Европейската комисия, за да се гарантира съответствието на документа с изискванията на европейската правна рамка.

Планът е съгласуван със социалните партньори, представители на гражданското общество, на академичната общност, на бизнес организации и неправителствени организации в рамките на разширения състав на Работна група №31 „Европейски семестър“.

Фискално-структурният план е приет от Министерския съвет и е изпратен на 51-то Народно събрание на Република България.

Реформирана рамка за икономическо управление на ЕС

Преглед на рамката за икономическо управление на ЕС – процес

През февруари 2020 г. Комисията представи съобщение относно прегледа на икономическото управление на ЕС, в което бяха разгледани силните и слабите страни на действащата тогава рамка за икономическото управление, и с което беше поставено началото на обществена дискусия за възможна промяна на фискалните правила. Обсъждането на въпроса беше временно преустановено скоро след това поради необходимостта ЕС да се съсредоточи върху непосредствените предизвикателства, породени от пандемията COVID-19. Комисията се ангажира да възобнови дебата след възстановяване на икономическия растеж.

Това се случи през октомври 2021 г., когато Комисията поднови публичния дебат, канейки и други институции и всички ключови заинтересовани страни да се включат.

Въз основа на тези дискусии, на 9 ноември 2022 г. Комисията публикува съобщение относно рамката за икономическо управление, в което представи своето виждане за реформа на рамката за икономическо управление. На базата на това съобщение се приеха и заключения на Съвета на ЕС на 14 март 2023 г.

Впоследствие Европейската комисия публикува на 26 април 2023 г. предложения за законодателни промени в Пакта за стабилност и растеж (ПСР) в съответствие с постигнатото в гореспоменатите съобщение на Комисията и заключения на Съвета общо разбиране. Комисията предложи да бъде заменен регламентът, дефиниращ превантивната част на ПСР, а именно Регламент №1466/97, както и да бъдат изменени регламентът относно корективната част на ПСР – Регламент № 1467/97, и директивата за бюджетните рамки – Директива 2011/85.

След задълбочени дискусии и преговори между европейските институции и държавите членки беше постигнато съгласие по отношение на реформата на ПСР, като нормативните промени влязоха в сила на 30 април 2024 г.

Превантивна част

Превантивната част на ПСР се определя в Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 година за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета.

Крайъгълният камък на новата рамка за икономическо управление на ЕС е националният средносрочен фискално-структурен план. Той очертава фискалния план на всяка държава членка, както и приоритетните публични инвестиции и реформи за четири или пет години, в зависимост от обичайната дължина на съответния законодателен цикъл. Тези политики трябва да осигурят устойчиво и постепенно намаляване на дълга, както и устойчив и приобщаващ растеж, като се избягва процикличната фискална политика. Плановете трябва също да включват реформи и инвестиции, включително за адресиране на общите приоритети на Съюза.

В своите планове държавите членки представят ангажиментите си относно годишния ръст на нетните си разходи за период от най-малко четири и най-много – седем години. Нетните разходи са дефинирани като разходите на сектор „Държавно управление“ след приспадане на разходите за лихви, дискреционните мерки по отношение на приходите, разходите по програми на ЕС, изцяло покрити от приходи от фондове на Съюза, националните разходи за съфинансиране на програми, финансирани от Съюза, цикличните елементи на разходите за обезщетения за безработица, както и еднократните и други временни мерки.

Планът на нетните разходи следва да гарантира, че до края на периода на корекция държавният дълг следва низходяща траектория или остава на разумни равнища, дори при неблагоприятни сценарии. Освен това тя следва да гарантира, че дефицитът на държавния бюджет се свежда и поддържа под 3% от БВП, като същевременно отчита факта, че за държавите членки може да възникнат допълнителни разходи след края на периода на корекция, например във връзка със застаряването на населението.

С цел подпомагане на държавите членки с дефицит и дълг, надвишаващи референтните стойности съответно от 3% и 60% от БВП, при изготвянето на техните планове за нетните разходи, Комисията изпраща основана на риска и диференцирана референтна траектория, изразена като многогодишни нетни разходи. Траекторията гарантира, че след период на фискална корекция

държавният дълг на държавите членки следва низходяща траектория или остава на разумни равнища под 60% от БВП в средносрочен план. Освен това тя има за цел да гарантира, че всеки бюджетен дефицит ще бъде сведен и поддържан под 3% от БВП.

Държавите членки, които спазват референтните стойности за дефицита и дълга, могат да поискат от Комисията насоки под формата на техническа информация относно структурното първично салдо, необходимо, за да се гарантира, че номиналният им дефицит се запазва под 3% от БВП.

За да се прогнозира дълга на сектор „Държавно управление“ като процент от БВП в периода на корекция и в средносрочен план и за да се определи корекцията в структурния първичен баланс, която да отговаря на изискванията за плана на нетните разходи и референтната траектория, се използва Методологията на ЕК за оценка на устойчивостта на дълга. За първите национални средносрочни фискално-структурни планове намаляването на държавния дълг в средносрочен план следва да се основава на методиката, описана в Мониторинговия доклад на ЕК от 2023 г. за устойчивостта на дълга, публикуван през март 2024 г. (рецитал 21 от Регламент (ЕС) 2024/1263).

Формулата за определяне на плана на нетните разходи/референтна траектория е следната:

Нетните национално финансирани първични разходи = растеж на потенциалния БВП + дефлатор на БВП – корекция в структурния първичен баланс/съотношение на първичните разходи към БВП.

За изчислението на потенциалния БВП се използва методология, разработена от ЕК за всички държави от ЕС или т.н. Commonly Agreed Methodology.

Корективна част

Ревизиите на корективната част на ПСР са направени с Регламент (ЕС) 2024/1264 на Съвета от 29 април 2024 година за изменение на Регламент (ЕО) № 1467/97 за ускоряване и изясняване на прилагането на процедурата при прекомерен дефицит.

Реформата на рамката за икономическо управление запази непроменена процедурата при прекомерен дефицит, открита въз основа на критерия за дефицит („ППД, основана на дефицита“), определен в Регламент 1467/97.

При държави членки, които надвишават прага за дефицит от 3% от БВП, се установява нов (корективен) план на нетните разходи. Корективният план за тези държави се определя под формата на ръст на нетните разходи, като минималното годишно подобрене в структурния баланс трябва да бъде поне 0.5% от БВП. Краят за коригиране на прекомерния дефицит се определя от момента, когато дефицитът трябва да бъде сведен под прага от 3% от БВП. Ако държавата членка сведе дефицита си под 3% от БВП преди определения краен срок, процедурата може да бъде прекратена предсрочно, при условие че корекцията е трайна.

В случай че държавата членка не успее да постигне целта за дефицита до крайния срок, въпреки предприетите ефективни действия, Комисията може да предложи удължаване на крайния срок за коригиране на прекомерния дефицит.

Процедурата при прекомерен дефицит, открита въз основа на критерия за дълга („основана на дълга ППД“), е по същество нов елемент в Регламент 1467/97, който се основава на различни условия за прилагане. Базираната на дълга ППД ще се

задейства при отклонения от плана за нетните разходи, одобрен от Съвета за държавите членки с държавен дълг над 60 % от БВП.

Корективният план, подобно на този в превантивната процедура, трябва да гарантира, че дългът следва низходяща траектория, а дефицитът е сведен под прага от 3% от БВП. Корективният план е насочен и към коригиране на натрупаните отклонения, записани в контролния общ баланс, който проследява всички минали отклонения спрямо планирания растеж на нетните разходи. Тези отклонения следва да бъдат коригирани в рамките на определените от Съвета срокове, като се гарантира, че нивото на дълга ще продължи да се понижава, а дефицитът ще бъде сведен под прага от 3 % от БВП.

Както и в ППД, основана на дефицита, ППД, основана на дълга, може да бъде прекратена предсрочно, ако държавата членка сведе дефицита си трайно под 3% и дълга си под 60% от БВП. Предсрочното прекратяване е възможно въз основа на доказаното спазване на правилата в продължение на няколко години, въпреки че намаляването на дълга под 60% от БВП не е задължително условие за преждевременното прекратяване на ППД.

Директива за бюджетната рамка

Измененията в Директивата за бюджетните рамки са направени с *Директива (ЕС) 2024/1265 на Съвета от 29 април 2024 година за изменение на Директива 2011/85/ЕС относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки.*

Промените в Директивата за бюджетната рамка се съсредоточават основно върху постигане на съгласуваност с новата превантивна част и засилването на многогодишната перспектива на националното бюджетно планиране. Освен това, измененията включват разпоредби, свързани с укрепване на независимите фискални институции и разширяване на изискванията за отчетност. Вследствие от промените в европейското фискално законодателство ще се наложат и изменения в националното законодателство, като това следва да се случи до края на 2025 г.

2. ПРЕГЛЕД НА ФИСКАЛНИЯ АНГАЖИМЕНТ И ОБОБЩЕНИЕ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ И БЮДЖЕТНИ ПРОМЕНЛИВИ

2.1 Фискален ангажимент на България

Съгласно промените в Пакта за стабилност и растеж във фокуса на Националния средносрочен фискално-структурен план на Република България за периода 2025–2028 г. следва да бъде фискалният ангажимент, който българските власти поемат, под формата на **план за ограничение на растежа на национално финансираните нетни първични разходи** (накратко „нетни разходи“) за годината на представяне на Плана и за следващите три години. След одобрението му от Съвета на ЕС, този ангажимент за бюджетно ограничение на разходите ще задава насоките за националната фискална политика за хоризонт от четири години. Планът за нетните разходи за всяка от годините на периода 2025–2028 г. ще е и единственият оперативен референтен показател за фискално наблюдение при изпълнението на Фискално-структурния план на България.

Нетните разходи², финансирани на национално ниво, представляват разходите на сектор „Държавно управление“ след приспадане на разходите за лихви, дискреционните мерки по отношение на приходите, разходите по програми на Съюза, изцяло покрити от приходи от фондове на Съюза, националните разходи за съфинансиране на програми, финансирани от Съюза, цикличните елементи на разходите за обезщетения за безработица, както и еднократните и други временни мерки. Така изчислен показателят не се влияе от действието на автоматичните стабилизатори и други колебания в разходите, които са извън прекия контрол на държавата.

Максималният допустим растеж на нетните разходи се изчислява по специална формула³, определена от ЕК и представена в Мониторинговия доклад за устойчивостта на дълга, публикуван през март 2024 г.⁴

Изменението на нетните разходи в прогнозния период се предопределя от растежите на потенциалния БВП и на дефлатора на БВП (прогнозиран в есенната макроикономическа прогноза на МФ, 2024 г.⁵), както и от необходимата корекция в структурния първичен баланс, за да бъдат спазени фискалните изисквания по член 16, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 г., а именно да се гарантира поддържането на дефицит под 3% и дълг под 60% в средносрочен план⁶.

---

² В съответствие с член 2 от Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 година

³ Растежът на нетните първични разходи, финансирани на национално ниво = растеж на потенциалния БВП + дефлатор на БВП – изисквана промяна в структурния първичен баланс/съотношение на първичните разходи към БВП. Структурният първичен баланс представлява бюджетният баланс на сектор „Държавно управление“, коригиран за икономическия цикъл, от който са приспаднати разходите за лихви, еднократните и други временни мерки.

⁴ https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/e3a23fba-1402-4cc9-b571-7473b5e7842a_en?filename=ip271_en.pdf

⁵ Есенната макроикономическа прогноза на МФ, 2024 г., може да бъде намерена на: <https://www.minfin.bg/bg/866>

⁶ За целите на НСФСР средносрочен план са 10-те години след периода на корекция, т.е. до 2038 г.

С фискалния си ангажимент всяка държава следва да гарантира, че планът на нетните ѝ разходи в средносрочен период няма да надвиша определения с гореспоменатата формула максимален растеж. В таблица №1а е представен фискалният ангажимент, който България поема за периода 2025–2028 г. под формата на ограничение на растежа на нетните първични разходи, финансирани на национално ниво.

Табл. 1а: Фискален ангажимент

Ангажименти			2023	2024	2025	2026	2027	2028
1	Нетни първични разходи, финансирани на национално ниво	Процент на нарастване за съответната година	X	11.2	6.2	4.9	4.4	4.0
2		Натрупано изменение	X		18.1	23.9	29.3	34.6

При определянето на максимално допустимия растеж на нетните разходи, държавите членки бяха подпомогнати от ЕК чрез предоставяне от нея на насоки, специфични за всяка държава⁷ в зависимост от размера на дълга и дефицита ѝ. За държавите членки като България, чийто държавен дълг и дефицит са в рамките на допустимите ограничения съгласно правото на ЕС (дълг под 60% от БВП и дефицит, който не надвишава 3% от БВП), Комисията изготви насоки под формата на техническа информация.

Техническата информация се представя като структурното първично салдо, което трябва да бъде достигнато в края на периода на изпълнение на Плана. Това салдо гарантира, че дългът ще остане под 60% от БВП и че номиналният дефицит ще се поддържа под 3% от БВП в средносрочен план, без допълнителни мерки на политиката⁸. Техническата информация посочва дали достигането на структурното първично салдо предполага необходимост от фискална корекция. Данните за техническата информация за България са представени в Анекс 1.

Въпреки че за страни като България, насоките на ЕК не съдържат референтна траектория на разходите, т.е. максималното допустимо нарастване на нетните разходи в периода на изпълнение на Плана, ЕК предоставя информация, която позволява преизчисляването на „техническа информация“ под формата на растеж на разходите. В текста на Плана са направени референции към използваните от ЕК допускания за това изчисление.

За определянето на необходимостта от корекция в структурния първичен баланс и нейния размер в настоящия План се използва методологията на ЕК за оценка на устойчивостта на дълга, описана в гореспоменатия Мониторингов доклад за устойчивостта на дълга. При тази методология прогнозата за дълга отразява началната

⁷ За държави членки с държавен дефицит над 3% от БВП или консолидиран държавен дълг над 60% от БВП, Комисията представя специфична за страната „референтна траектория“. Тази траектория дава насоки при изготвянето на националните планове и гарантира, че дългът ще следва правдоподобно низходяща тенденция или ще остане на разумни равнища, както и че дефицитът ще бъде сведен и поддържан под 3 % от БВП в средносрочен план. Подходът включва допълнителни предпазни механизми за гарантиране устойчивостта на обслужване на дълга (задаващ минимална стъпка на понижаване на дълга) и за гарантиране на устойчивостта при дефицит (задаващ минимална стъпка на фискална корекция до достигане на структурен дефицит от максимум 1.5% от БВП).

⁸ За страни с техническа информация няма изискване за спазване на механизмите за гарантиране на устойчивостта на обслужване на дълга и за гарантиране на устойчивостта при дефицит и те не са прилагани при изчисленията за структурния първичен баланс за България

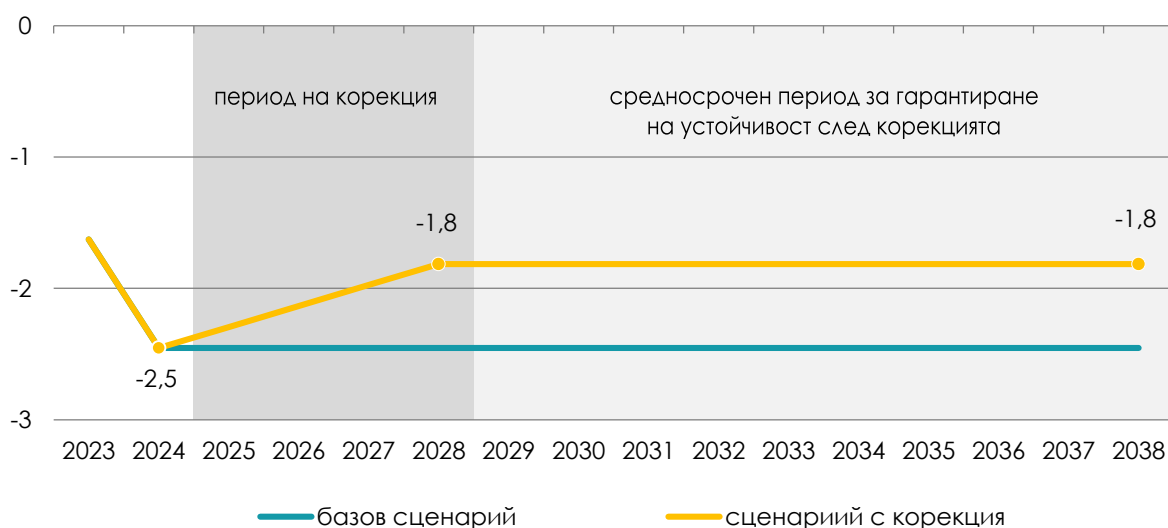
дългова позиция, наред с перспективите за икономически растеж и бъдещи бюджетни задължения, например свързани с разходи за застаряване и лихвени плащания.

Изготвя се базов сценарий, в който прогнозата за дълга в дългосрочен план включва допускането, че структурният първичен баланс от 2024 г. се запазва непроменен за целия прогнозен период до 2038 г. (4-годишен период на План, последван от 10-годишен период, в който трябва да се гарантира устойчивост, при липса на бюджетни политики). Към структурния първичен баланс се прави допълнителна корекция с разходите за застаряване⁹ и лихвените плащания¹⁰ до получаване на теоретична прогноза за размера на общия бюджетен баланс.

Базовият сценарий за България показва, че размерът на държавния дълг е значително под 60% от БВП и напълно отговаря на условието за поддържането на разумни равнища на задлъжнялост през целия прогнозен период. При направените теоретични допускания в базовия сценарий, включително за липса на промяна на политиката, резултатът за общия бюджетен баланс очертава нужда от фискална корекция за времето на изпълнение на Плана, чрез която да се гарантира свиване и поддържане на дефицита под референтната граница от 3% от БВП. Изчислението на база методологията на ЕК показва, че годишно подобрене на структурния първичен баланс от 0.16 пр.п. в периода на изпълнение на Плана ще задържи равнището на бюджетния дефицит под 3% от БВП до 2038 г.

Към края на периода на корекция първичният структурен дефицит се очаква да бъде 1.8% от БВП, което е по-добър баланс в сравнение с представения в Техническата информация.

Граф. 1: Структурен първичен баланс (% от БВП) в базовия сценарий и в сценария с корекция

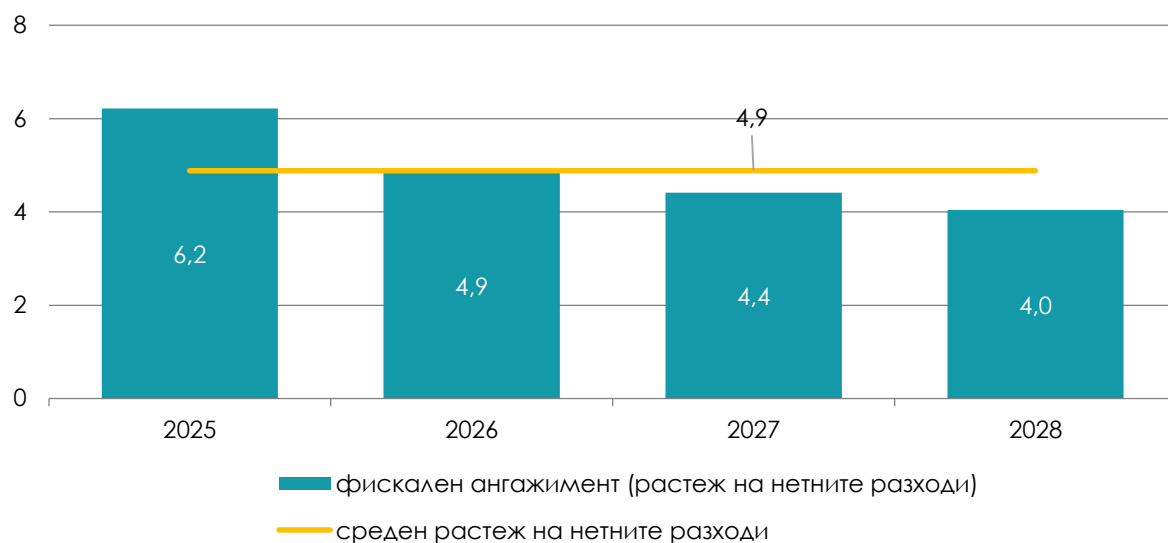

Нетните първични разходи, финансирани на национално ниво, нарастват с 6.2% през 2025 г., след което постепенно темпът се понижава до 4.0% в края на Плана. Средно за периода 2025–2028 г. растежът на нетните разходи е 4.9%.

⁹ Използвани са разходите за застаряване, заложен в Доклада по застаряването от 2024 г. (Ageing report 2024)

¹⁰ По методология на ЕК се използват прогнозни имплицитни лихвени проценти и размер на дълга към 2024 г. Подробно описание на лихвените проценти за отделните периоди е представено в Глава 5 „Прогноза за дълга“.

Граф. 2: Растеж на нетните първични разходи, финансирани на национално ниво

В таблица 16 е представено обобщение на основните макроикономически и фискални променливи, участващи при изчислението на растежа на нетните разходи. Данните в прогнозния период съответстват на резултатите от сценария с корекция, изготвен по обща методология за всички държави членки. Представени са стойностите за бюджетните променливи, които теоретично биха се получили, при следване на сценарий с понижаване на структурното първично салдо и съответстващия растеж на нетните разходи. Сценарият не следва да се разглежда като прогноза или целева стойност за макроикономическите и бюджетните показатели. Това е развитието на публичните финанси, което би се очаквало при теоретичното достигане на структурното първично салдо в съответствие с методологичната рамка на ЕС.

Табл. 16: Основни променливи¹¹

			2023	2024	2025	2026	2027	2028
			% на нарастване	% на нарастване	% на нарастване	% на нарастване	% на нарастване	% на нарастване
1	Потенциален БВП	Табл. 2, ред 26	3.1	2.5	2.8	2.6	2.5	2.4
2	Дефлатор на БВП	Табл. 2, ред 2	8.0	6.4	3.9	2.6	2.3	2.1
			% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП
3	Нетен размер на предоставените/получените заеми	Табл. 4, ред 31	-2.0	-3.0	-3.0	-2.9	-2.9	-2.9
4	Структурно бюджетно салдо	Табл. 4, ред 33	-2.1	-3.1	-3.0	-3.0	-3.0	-2.9
5	Структурно първично бюджетно салдо	Табл. 4, ред 34	-1.6	-2.5	-2.3	-2.1	-2.0	-1.8
6	Брутен дълг	Табл. 4, ред 35	22.9	24.2	25.8	27.4	29.1	30.8
7	Промяна в брутния дълг	Табл. 4, ред 36	0.4	1.4	1.5	1.6	1.7	1.7

¹¹ Данните за 2023 г. са отчетни, данни за 2024 г. представят последна налична оценка, данните за периода 2025-2028 представят резултатите за макроикономическите и бюджетните променливи при сценария с корекция в съответствие с методологичната рамка на ЕС.

3. МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ДОПУСКАНИЯ

Базовият макроикономически сценарий в Плана се основава на есенната прогноза на Министерството на финансите, изготвена с данни към средата на месец ноември 2024 г.

През прогнозния период се очаква умерено подобрение във външната среда. Темпът на икономически растеж в ЕС остава слаб през 2024 г., и се очаква да се ускори до 1.5-1.8% през 2025 и 2026 г. Същевременно, прогнозите са световната икономика да продължи да нараства с около 3.2% в средносрочен план. Темповете и в ЕС, и в глобален план остават под средните стойности спрямо периода преди пандемията.

Средната цена на петрола сорт Брент е оценена на 81.2 щ.д./барел за 2024 г., което е поевтиняване с 1.8% в сравнение с предходната година. Очаква се тази тенденция да се задържи до края на прогнозния хоризонт, като средната цена на суровината постепенно ще се понижи до 69.1 щ.д./барел през 2028 г. След очаквано поевтиняване на природния газ за Европа средно с 22% до 33.9 евро/МВт през 2024 г., през 2025 г. цената му ще се повиши до 40 евро, след което също ще следва низходящ тренд до 25.6 евро през 2028 г. При неенергийните суровини се очаква поскъпване от 4% през 2024 г. и минимално поевтиняване в годините след това.

Техническото допускане¹² за валутния курс USD/EUR, с дневни данни към 08.11.2024 г., е за средногодишна стойност от 1.086 долара за едно евро през 2024 г. и 1.081 за 2025 г. Така единната европейска валута, респективно левът, се очаква да поскъпне номинално с 0.4% през 2024 г., след което да поевтинее с 0.5% през 2025 г. и да остане без промяна до края на прогнозния период.

3.1 Развитие на икономиката през 2024 г.

Растежът на БВП за периода януари-септември 2024 г. бе 2.3% и бе движан от потреблението и изменението на запасите, докато бруто образуването на основен капитал и нетният износ имаха отрицателен принос. За цялата година се прогнозира реален растеж на БВП от 2.2% като през последното тримесечие се очаква нарастване на износа и на публичните капиталови разходи.

Броят на заетите в икономиката се повиши с 1.1% за периода януари-септември и растежът се дължеше изцяло на секторите на строителството и услугите. Коефициентът на безработица за възрастовата група 15-64 г. средно за деветте месеца на 2024 г. бе 4.4%. Очаква се броят на заетите лица да се повиши с 0.6% за цялата година, а коефициентът на безработица да намалее до 4.2%.

През деветмесечието на 2024 г. номиналният растеж на компенсацията на един нает беше 12.8% с най-висок растеж в промишлеността. За цялата година се очаква растеж от 14.3%.

Годишният темп на инфлация в страната продължи да се понижава и през 2024 г. Сред факторите за това беше понижението на международните цени на енергийните суровини и храните, както и ефектът от по-високата база през предходната година. Очакванията бяха средногодишната инфлация за 2024 г. да достигне 2.6% според ХИПЦ, като отчетните данни потвърдиха това число. Повишението на потребителските цени в края на годината бе 2.1%.

---

¹² Изчислява се среден курс USD/EUR с дневни данни за последните десет работни дни към датата на изготвяне на допусканията, който се фиксира за дните до края на прогнозния хоризонт.

3.2 Очаквания за периода 2025–2028 г.

В базовия сценарий растежът на икономиката ще се ускори до 2.8% през 2025 г. подкрепен от публичните разходи. През 2026 г. подобрението във външното търсене ще доведе до ускорение на растежа на износа, а общият растеж на БВП ще се ускори до 3%. В периода 2027–2028 г. растежът на БВП ще се забави до 2% поради изчерпване на положителния ефект от инвестициите по националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), забавяне в растежа на потреблението на домакинствата в синхрон с това на доходите и забавяне на нарастването на износа в съответствие с външното търсене.

През 2025 г. се очаква растеж на заетите от 0.5%. Поради относително ниските равнища на безработица в страната се очаква броят на заетите да бъде захранен най-вече от лица, които до този момент са били извън работната сила. Коефициентът на безработица ще намалее до 4.1%, а през следващите три години (до 2028 г.) ще се колебае около 4%. Неблагоприятната демографска динамика в страната и все по-ограничените възможности за увеличаване на предлагането на труд предопределят постепенното намаляване на растежа на заетостта в периода 2026–2028 г.

През 2025 г. се очаква растежът на компенсацията на един нает да достигне 9.1%, като основен принос ще има увеличението на минималната работна заплата от началото на годината и увеличаването на работните заплати в някои дейности от обществената сфера. Нарастването на доходите от труд ще се забави по-съществено през 2026 г. – до 5.0%, успоредно с очакваното ускоряване на растежа на реалната производителност. В периода 2027–2028 г. номиналният растеж на компенсацията на един нает се очаква да се забави, съответно до 4.0% и 3.5%.

Очаква се средногодишната инфлация да се забави до 2.4% през 2025 г. Водещ принос за формиране на инфлацията ще има нарастването на цените на услугите, повлияно от нарастването на разходите за труд в икономиката. Средногодишната инфлация ще продължи да се забавя до 2% през 2028 г. по линия най-вече на очакваната низходяща динамика при международните цени.

Отчетената нужда от фискална корекция в периода на действие на Плана се отразява в по-малък фискален стимул за икономическия растеж и, съответно, по-ниски темпове на нарастване на реалния БВП в сценария с корекция спрямо базовия сценарий. Съответно, при фискален мултипликатор от 0.75¹³ растежът на БВП е намален с около 0.1 пр.п. спрямо базовия сценарий в периода 2025–2026 г. (ред 1 Табл. 2).

Дефлаторът на БВП се очаква да бъде 3.9% през 2025 г. с основен принос от дефлатора на потреблението. През остатъка от периода дефлаторът постепенно ще се забавя от 2.6% през 2026 г. до 2.1% през 2028 г., като ще бъде над очакваната инфлация, поради прогнозираните положителни условия на търговия. Според използваните допускания за международните цени на суровините, които се основават на информация за фючърсите към 8 ноември 2024 г., дефлаторът на износа ще превишава този на вноса през целия прогнозен период.

Потенциалният растеж на БВП за периода е изчислен според методологията на ЕК (EUCAM¹⁴) и с базовия макроикономически сценарий на МФ. Очаква се потенциалният растеж да се забави до 2.5% през 2024 г. (от 3.1% през 2023 г.) поради спад на инвестициите и по-слабо нарастване на заетостта. В периода 2025–2028 г. потенциалният растеж ще бъде в рамките на 2.8–2.4%. Основен фактор за растежа ще бъде общата

¹³ Стойността на мултипликатора е част от методологията на ЕК и е единна за всички държави от ЕС

¹⁴ https://circabc.europa.eu/ui/group/671d465b-0752-4a2e-906c-3effd2340ba/library/4e205fca-6484-4303-b8d9-79384eea76d9?p=1&n=10&sort=modified_DESC

факторна производителност (ОФП), като нейният принос намалява от 2021 г. насам. Очаква се приносът на ОФП да бъде 1.6 пр.п. през 2024 г. и да намалява в прогнозния период до 1.4 пр.п. през 2028 г. С нарастването на инвестициите в периода 2025–2028 г. се очаква приносът на капитала за потенциалния растеж да се увеличи и да бъде в рамките на 0.8-1 пр.п. В прогнозния период приносът на труда за потенциалния растеж постепенно ще намалява, но ще остане положителен, тъй като увеличението на коефициента на икономическа активност ще компенсира намалението на населението в трудоспособна възраст. Намалението на коефициента на безработица и увеличението на отработените часове също ще окажат положителен ефект върху растежа.

Отклонението от потенциала през 2024 г. е положително в размер на 0.1%. Очаква се увеличение до 2026 г., след което отклонението ще се затвори до 2028 г.

Оценките на ЕК от пролетта на 2024 г. бяха за потенциален растеж на България в периода 2025–2028 г. средно 2.1%. В есенната прогноза на ЕК тази оценка бе ревизирана на 2.4%, което е 0.13 пр.п. под оценките на МФ. Причината за разликата е по-високият растеж на инвестициите в прогнозата на МФ, формиран основно по линия на публични инвестиции, както и очакванията за по-висока икономическа активност на населението.

Табл. 2: Макроикономически сценарий

			2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	БВП	Код по ЕСС 2010	Равнище (млн. лв.)	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %
1	Реален БВП	V1*g	X	1.9	2.2	2.7	2.9	2.3	2.2
2	БВП дефлатор		X	8.0	6.4	3.9	2.6	2.3	2.1
3	Номинален БВП	V1*g	185.2	10.0	8.8	6.7	5.6	4.6	4.3
	Компоненти на БВП	Код по ЕСС 2010	Равнище (млн. лв.)	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %
4	Частно потребление	P.3	X	1.4	5.0				
5	Правителствено потребление	P.3	X	1.1	0.6				
6	Бруто образуване на основен капитал	P.51	X	10.2	-2.7				
7	Изменение на запасите и нетно придобиване на активи (% от БВП)	P.52+P.53	X	1.1	1.9				
8	Износ на стоки и услуги	P.6	X	0.0	0.2				
9	Внос на стоки и услуги	P.7	X	-5.5	2.2				
	Приноси към растежа на реалния БВП								
10	Крайно вътрешно търсене		X	2.8	2.5				
11	Изменение на запасите и нетно придобиване на активи	P.52+P.53	X	-4.6	0.9				

			2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028
12	Външен баланс на стоки и услуги	B.11	X	3.8	-1.1				
	Дефлатори и ХИПЦ		Равнище (млн. лв.)	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %
13	Дефлатор на частното потребление		X	8.1	5.0				
14	ХИПЦ		X	8.6	2.6				
15	Дефлатор на правителственото потребление		X	9.7	12.6				
16	Дефлатор на инвестициите		X	9.8	7.0				
17	Дефлатор на цените на износа (стоки и услуги)		X	-2.7	1.3				
18	Дефлатор на цените на вноса (стоки и услуги)		X	-2.4	1.8				
	Пазар на труда		Равнище	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %
19	Заетост (хил. души)		3 481	1.1	0.6				
20	Средногодишни отработени часове на един зает		1 659	2.5	-1.9				
21	Реален БВП на един зает		X	0.8	1.6				
22	Реален БВП на отработен час		X	-1.6	3.6				
23	Компенсации на наетите (млрд. лв.)	D.1	80.9	15.1	15.1				
24	Компенсация на един нает		30.6	13.4	14.3				
				%	%	%	%	%	%
25	Коефициент на безработица		X	4.3	4.2				
	Потенциален БВП и компоненти			Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %	Темп на изменение, %
26	Потенциален БВП		X	3.1	2.5	2.8	2.6	2.5	2.4
	Приноси:		X						
27	Труд		X	0.4	0.2	0.4	0.2	0.2	0.0
28	Капитал		X	1.1	0.7	0.8	0.9	0.9	1.0
29	Обща факторна производителност		X	1.7	1.6	1.5	1.5	1.4	1.4
30	Отклонение от потенциалния БВП		X	0.4	0.1	0.1	0.4	0.2	0.0

Табл. 3: Външни допускания

			2023	2024	2025	2026	2027	2028
1	Краткосрочен лихвен процент	(средногодишна стойност), %	2.8	2.9	1.4	1.4	1.5	1.7
2	Дългосрочен лихвен процент	(средногодишна стойност), %	3.8	4.0	4.1	4.2	4.3	4.4
3	Валутен курс USD/EUR	(средногодишна стойност)	1.081	1.086	1.081	1.081	1.081	1.081
4	Валутен курс спрямо EUR	(средногодишна стойност)	1.956	1.956	1.956	1.956	1.956	1.956
5	Световна икономика БВП	Темп на изменение, %	3.3	3.2	3.2	3.3	3.2	3.1
6	Реален БВП на ЕС	Темп на изменение, %	0.4	0.9	1.5	1.8	1.6	1.6
7	Обем на световния внос (без ЕС)	Темп на изменение, %	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
8	Цена на петрол	„Брент“ (щ.д./барел)	82.6	81.2	70.8	69.8	69.3	69.1

4. БЮДЖЕТНИ РАЗВИТИЯ И ПРОГНОЗИ

4.1 Бюджетни развития през 2023 г.

В сравнение с предходните три години, когато се проявиха шоковете върху фиска от пандемията от COVID-19 и избухването на войната в Украйна, през 2023 г., като дефицитът на сектор „Държавно управление“ възлезе на 2.0% от БВП.

Общите приходи като относителен дял от БВП достигнаха 36.8% през 2023 г., което бе намаление с 1.5 пр.п. спрямо нивото през 2022 г. Свиването бе свързано с намаление на приходите от специално въведените през 2021 г. и 2022 г. целеви вноски в бюджета от производителите на електрическа енергия, които се използват за изплащане на компенсация на небитовите потребители на електрическа енергия, извън регулирания пазар по одобрени от правителството програми за подкрепа поради високите цени на електричеството. Това съответно се отрази в по-ниски приходи от данъците върху производството и вноса, където се отчитат приходите от целеви вноски на производителите на електрическа енергия. Приходите от тези данъци представляваха 14.6% от БВП през 2023 г., което е намаление от 1.5 пр.п. спрямо предходната година, а в номинално изражение нивото се запази почти непроменено. Освен посочените ефекти от намалението на целевите вноски, при постъпленията от ДДС при сделки в страната и вътреобщностно придобиване се наблюдаваше стабилен ръст, докато при постъпленията от ДДС при внос имаше намаление. При акцизите имаше нарастване на приходите в резултат от възстановяването при потреблението и нарасналите ставки за тютюневите изделия

При текущите данъци върху доходите, богатството и др. се наблюдаваше нарастване на постъпленията – с 0.2 пр.п. до 6.4 % от БВП, което в номинално изражение е близо 1.4 млрд. лв. Номинално нарастване бе отчетено при всички данъци в групата, като най-голямото бе при данъка върху доходите на физическите лица (ДДФЛ).

Приходите от социални и здравно-осигурителни вноски (8.5 % от БВП) нараснаха номинално с близо 1.9 млрд. лв., а отнесени към БВП отчетоха увеличение с 0.3 пр.п. спрямо 2022 г. Основният фактор, който допринася за това, както и при ДДФЛ, бе ръста на доходите, вкл. на минималната работна заплата (МРЗ) и минималните осигурителни прагове и др.

Номинален ръст от близо 1.3 млрд. лв. и нарастване на дела спрямо БВП с 0.6 пр.п. до 1.4 % от БВП бе отчетено при доходите от собственост. Това се дължеше в най-голяма степен на получените значителни по размер дивиденди от държавните предприятия (включително междинен дивидент за финансовата 2023 г.), основно от енергийния сектор.

Общите разходи на сектор „Държавно управление“ през 2023 г. нараснаха номинално с 2.5 млрд. лв. и бяха в размер на 38.8% от БВП, което бе с 2.4 пр.п. по-ниско от отчетеното през 2022 г. ниво. Нарастване като дял от БВП спрямо нивото през 2022 г. бе отчетено при компенсацията на наетите, социалните плащания и бруто образуването на основен капитал, докато при междинното потребление, субсидиите и другите разходи има намаление на съотношението към БВП.

Разходите за компенсация на наетите лица като дял в БВП нараснаха с 0.5 пр.п. до 10.5% от БВП в сравнение с 2022 г. Основната причина за това бе нарастването на възнагражденията в общественния сектор, вкл. увеличението на МРЗ.

Разходите за междинно потребление, където влизат основно разходите за издръжка нараснаха номинално – с 0.3 млрд. лв., а като относителен дял в БВП (4.9%) бе отчетено намаление с 0.3 пр.п. спрямо предходната година.

Размерът на социалните трансфери като относителен дял от БВП нарасна с 0.4 пр.п. до 15.0 % от БВП, като в номинално изражение това представлява 3.2 млрд. лв. Основната причина е нарастването на социалните плащания за пенсии, обезщетения и помощи на домакинствата.

Разходите за субсидии отбелязаха най-голямото намаление спрямо 2022 г. както номинално – с 4.4 млрд. лв., така и като дял от БВП – с 2.9 пр.п. до 2.4 % от БВП.

При бруто образуването на основен капитал номиналното нарастване бе с 3.2 млрд. лв., а като дял от БВП – с 1.5 пр.п. до 3.8 % от БВП, докато капиталовите трансфери (0.3 % от БВП) бяха със спад от близо 0.3 млрд. лв. или 0.2 пр.п. от БВП. Високият растеж на капиталовите разходи по сметките за средства от ЕС, свързан с приключването на проектите по Оперативните програми за програмния период 2014–2020 г., както и нарастването на инвестиционните разходи по националния бюджет бяха сред факторите за отчетеното значително увеличение при този показател.

През 2023 г. разходите за лихви нараснаха с близо 0.3 млрд. лв., а делът им в БВП се увеличи с 0.1 пр.п. спрямо 2022 г. – до 0.5%.

4.2 Бюджетни развития през 2024 г.

Фискалните развития през 2024 г. бяха доминирани от множество фактори, влияещи разнопосочно върху бюджетните показатели. От една страна, завръщането към нормалния бюджетен процес и приемането на закона за бюджета преди началото на бюджетната година повиши предвидимостта за икономиката. Тенденцията на забавяне на инфлацията продължи през цялата година, а безработицата остана на ниско равнище. От друга страна обаче, страната отново се завърна към период на политическа нестабилност, което съответно доведе до по-голяма неопределеност сред икономическите субекти за политиките и приоритетите в краткосрочен и средносрочен план. Върху фиска продължиха да оказват влияние цените на международните пазари на суровините и енергоносителите, нарушените вериги за доставка, наложените санкции поради войната в Украйна и други.

В условията на напрегнат бюджет бяха положени значителни усилия за повишаване на събираемостта на приходите, подобряване спазването на данъчното законодателство, превенция и противодействие на данъчните измами и отклонението от данъчно облагане. Особено активно се работеше по линия на укрепване на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск, което води до по-ефективна превенция и противодействие срещу данъчните измами и укриването и невнасянето на данъци. Подсилен бе и обменът на информация за трансграничните плащания, произхождащи от държави членки и за получателя на тези трансгранични плащания, с цел правилното отчитане и облагане с ДДС на електронната търговия в ЕС; засилен бе контролът на акцизните складове и други. Резултатите от работата на приходните администрации в тази насока се потвърждават както от изпълнението на годишните разчети в частта на данъчните и осигурителните приходи, така и от номиналния им ръст спрямо предходната година, който надвишава ръста на БВП и годишната инфлация.

Салдото на сектор „Държавно управление“ по предварителни оценки се очаква да бъде в размер на 3.0% от прогнозния БВП, което е в рамките на референтната стойност за дефицита съгласно Пакта за стабилност и растеж.

Общите приходи за 2024 г. според предварителните оценки като относителен дял от БВП се очаква да бъдат в размер на 36.7%, което е близко до равнището през 2023 г.

Прогнозира се минимално свиване (с 0.1 пр.п.) поради базов ефект в 2023 г. от по-високите текущи и капиталови трансфери от ЕС, дължащи се на обстоятелството, че 2023 г. бе последната допустима за извършване на разходи година по Оперативните програми от предишния програмен период (2014–2020). Това съответно доведе до по-високи от обичайните разходи за 2023 г. по програмите и фондовете на ЕС, съответно по-високи текущи и капиталови трансфери от ЕС. За свиването на текущите приходи принос имат и по-ниските приходи от дивидент през 2024 г. поради внесен междинен дивидент от някои държавни предприятия през 2023 г. При повечето от останалите елементи на приходите, се очаква нарастване или запазване на относителния им дял в БВП.

Данъците върху производството и вноса се очаква да бъдат в размер на 14.9% от БВП през 2024 г., което е представлява увеличение с 0.3 пр.п. спрямо предходната година. Добро е изпълнението на приходите при ДДС, като при постъпленията от ДДС при сделки в страната и вътреобщностно придобиване се наблюдава стабилен ръст (вкл. и поради отпадането на някои преференциални режими на облагане), докато при постъпленията от ДДС при внос има известно забавяне, дължащо се на спада в обемите и цените при някои суровини и енергоносители. При акцизите има нарастване на приходите в резултат от възстановяването при потреблението на акцизни стоки и нарасналите ставки и разширения обем на облагани с акциз тютюневите изделия.

При текущите данъци върху доходите, богатството и др. се прогнозира леко нарастване на относителния дял от прогнозния БВП с 0.2 пр.п. – до 6.6 %, за което принос имат основно данъкът върху доходите на физическите лица и корпоративните данъци. Основните причини за увеличените постъпления са регистрираните стабилни ръстове на възнагражденията както в частния, така и в общественния сектор.

Приходите от социални и здравноосигурителни вноски се очаква да нараснат с 0.6 пр.п. до 9.1 % като дял от БВП спрямо 2023 г. Основният фактор, който допринася за това, както и при ДДФЛ, е ръстът на доходите, вкл. на МРЗ, увеличението на минималните и на максималния осигурителни прагове.

При другите текущи приходи, където влизат доходите от собственост и другите текущи трансфери, се очаква намаление на приходите като дял от прогнозния БВП с 0.6 пр.п. до 5.3 % от прогнозния БВП. Това от една страна е резултат от намалението при текущите трансфери от ЕС, и от друга на внесен през 2023 г. междинен дивидент за текущата финансова година, което съответно води до внасянето през 2024 г. на дивиденди в по-нисък размер.

Другите капиталови приходи (получените капиталови трансфери) намаляват като относителен дял в БВП с 0.6 пр.п. до 0.5 % спрямо предходната година. Тук се отразяват получените средства по линия на програмите и фондовете на ЕС и както вече бе посочено се наблюдава базов ефект през 2023 г.

Общите разходи на сектор „Държавно управление“ през 2024 г. се очаква да бъдат в размер на 39.7% от прогнозния БВП, което е с 0.9 пр.п. по-високо от отчетеното през 2023 г. ниво. Нарастване като дял от БВП спрямо нивото през 2023 г. се очаква при компенсацията на наетите, социалните плащания и лихвите, докато при бруто образуването на основен капитал и при междинното потребление се очаква намаление.

Разходите за компенсация на наетите лица се очаква да имат увеличение като дял от БВП с 0.8 пр.п. до 11.4% в сравнение с 2023 г. Основната причина за това е нарастването на възнагражденията в общественния сектор, в т.ч. от целогодишното действие на увеличението на възнагражденията в някои бюджетните организации със ЗДБРБ за 2023 г. (приет юли 2023 г.), увеличението на минималната работна заплата, изпълнението на политиката за поддържане на заплатите на персонала в сектора на училищното образование на ниво 125% от средната работна заплата; увеличението на

заплатите на преподавателите във висшите учебни заведения след промени в Закона за висшето образование; одобрени от Министерския съвет мерки за преодоляване на диспропорциите във възнагажденията в различните бюджетните сектори, които не бяха получили увеличение през предходните периоди и други.

При разходите за междинно потребление, където влизат основно разходите за издръжка, се очаква относителен дял в БВП да намалее с 0.3 пр.п. – до 4.6 %.

Размерът на социалните трансфери като относителен дял от БВП се очаква да нарасне с 1.0 пр.п. до 16.0 %. При социалните трансфери в натура, където се отразяват плащанията към изпълнителите на медицинска помощ, делът на изразходваните средства в БВП се очаква да се увеличи с 0.3 пр.п. в сравнение с 2023 г. Това отразява нарастването на цените по някои клинични пътеки и увеличение на част от плащанията към останалите изпълнители на медицинска помощ, предвидени със Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2024. Другата категория социални трансфери, различни от тези в натура, отразяват извършените социални плащания за пенсии, помощи и обезщетения към домакинствата, като тук делът им в БВП нараства с 0.7 пр.п. За нарастването на разходите в групата основен принос има индексирването на пенсиите по „швейцарското правило“ (с 12 на сто от 01.07.2023 г. с целогодишно действие през 2024 г. и с 11 на сто от 1 юли 2024 г.), както и на изплатените на два пъти еднократни добавки към пенсиите на пенсионерите с пенсии под размера на линията на бедност през април и декември 2024 г. При разходите за социални трансфери и помощи за домакинствата се отчита увеличение на сумите по обезщетенията за временна неработоспособност поради общо заболяване поради отпадането на задължението за осигурителите да изплащат обезщетение на осигурените лица за третия работен ден от временната неработоспособност и поемането му от Националния осигурителен институт; увеличение на максималния дневен размер на обезщетенията за безработица; увеличение на помощите за хората с увреждания, които са свързани с линията на бедност; увеличение на помощите по линия на социалното подпомагане, вкл. на помощите за отопление; нарастване на семейните помощи за деца.

Разходите за субсидии остават близки до отчетените за 2023 г., като делът им в БВП намалява с 0.1 пр.п.

При бруто образуването на основен капитал намалението е с 1.0 пр.п. до 2.9 %, а при капиталовите трансфери се очаква минимално увеличение от 0.1 пр.п. Както вече бе посочено през 2023 г. се наблюдаваше нарастване на разходите по програмите и фондовете на ЕС, дължащ се на финализирането на проектите по предходния програмен период. През 2024 г. разходите по сметките за средства от ЕС са значително по-ниски поради етапа на изпълнение на проектите за програмния период 2021–2027, както и по-ниско от планираното усвояване на средствата от НПВУ.

През 2024 г. се очаква разходите за лихви да нарастват с 0.1 пр.п. и делът им в БВП да бъде 0.6%.

4.3 Бюджетни политики през периода 2025–2028 г.

Придържането към последователна и предвидима фискална политика остава основен приоритет на правителството, с което да се гарантира фискалната и макроикономическа стабилност, както и спазването на правилата и ограниченията на европейското и националното законодателство, въпреки външните и вътрешните рискове и предизвикателства.

В контекста на запазване на макроикономическата стабилност и участието във Валутно-курсен механизъм II България гарантира, че ще запази режима на паричен

съвет при съществуващото равнище на фиксирания валутен курс от 1.95583 лева за 1 евро до присъединяването на страната към еврозоната.

Въвеждането на еврото е сред основните приоритети на правителството на Република България, избрано от Народното събрание на 16 януари т.г. Този приоритет е записан в Споразумението за управление между трите партии, сформирали настоящия редовен кабинет, както и в Програмата за управление на правителството. България се намира на финален етап в процеса по присъединяване към еврозоната, като интензивната работа по подготовка на страната за въвеждане на еврото ще продължи до нейното успешно завършване.

През периода 2025–2028 г. фискалната политика ще е ориентирана към постигане на макроикономическа и бюджетна стабилност в средносрочен и дългосрочен план и осигуряване на необходимия финансов ресурс за изпълнение на разходните политики и насърчаване на инвестициите и иновациите, водещи до икономически растеж и подобряване живота на гражданите.

Политиката по управление на държавния дълг за прогнозния период следва очертаните цели на фискалната политика и ще бъде насочена към изпълнение на стратегическата цел за осигуряване на необходимите ресурси за рефинансиране на дълга в обращение, финансиране на планираните нива на дефицит по държавния бюджет и обезпечаване на ликвидната позиция на фискалния резерв.

Според бюджетните прогнози, залегнали в Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2025–2028 г., дефицитът на сектор „Държавно управление“ се очаква да е в размер на 2.9% от БВП за 2025 г. и да достигне 1.9% от БВП за 2028 г., при средна стойност от 2.8% от БВП, т.е. да остане в рамките на допустимите нива съгласно Пакта за стабилност и растеж. В средносрочен план разходите на касова основа (национална методология) са в рамките на 40%-то правило по Закона за публичните финанси (без разходите, извършвани от сметки за средства от ЕС и по други международни програми и договори, приравнени към тях, вкл. свързаното с тях национално съфинансиране), като варират в диапазона 39.5-40.0% от БВП за периода 2025–2028 г.

В прогнозния период фискалната политика ще се осъществява чрез редица мерки както в приходната, така и в разходната част на бюджета.

Приходни политики

Прогнозните приходи, залегнали в Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2025–2028 г., са базирани на основните показатели от есенната макроикономическа прогноза на Министерството на финансите, действащото законодателство и планираните законодателни изменения в данъчните закони и на резултатите от планираните мерки от страна на приходните агенции за подобряване на събираемостта.

В частта на приходите се очаква устойчив номинален ръст. Основните цели на данъчната политика за периода на Плана са насочени към поддържане на икономическия растеж, подобряване на бизнес средата, борбата с данъчните злоупотреби и повишаване на фискалната устойчивост в дългосрочен план. Запазват се основните приоритети, свързани с подобряване на събираемостта на приходите, предотвратяване на възможностите за укриване и невнасяне на данъци и осигуровки и намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите. Постигането на по-добра ефективност при изпълнение на мерките е в пряка връзка със засилването на междуинституционалното сътрудничество, координация и ефективен обмен на информация както на национално ниво, така и на ниво ЕС и трети страни.

За повишаване на бюджетните приходи и борба с данъчните измами се изпълняват мерки за подобряване на спазването на законодателството, превенция и противодействие на данъчните измами и отклонението от данъчно облагане, в т.ч. в областта на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск. Много от мерките в областта на данъчната политика за подобряване събираемостта на приходите са с постоянен характер, гарантиращи тяхната устойчивост и структурно положително влияние в средносрочен хоризонт, като са включени и в стратегическите документи, които всяка от отговорните институции разработва и прилага и ще продължат да се изпълняват през периода 2025–2028 година.

В международен аспект данъчната политика на страната е насочена в подкрепа на функционирането на единния пазар на ЕС, успешното осъществяване на цифровата трансформация на обществото и икономиката в Европа и на дейностите по справяне с климатичните промени и опазване на околната среда. В този аспект, през периода се очакват значителни икономически ползи за всички граждани и предприятия в резултат от приемането на България като пълноправен член на Шенгенското пространство от 1 януари 2025 година. През прогнозния период МФ ще продължи активно да участва в дейностите, свързани с обсъждането, анализа и оценката на въздействие от планираните от Организацията за икономическо сътрудничество (ОИСР) мерки в различни области на данъчната политика.

Увеличението на приходите от данъците върху дохода и богатството на годишна база е свързано с ефектите от увеличението в компенсациите на наетите лица, заложено в макроикономическата прогноза; увеличението на заплатите на педагогическия персонал и в сектор „Отбрана и сигурност“, както и на политиката по доходите в публичния сектор през 2025 г. При данъците, платени от фирмите, растежът през прогнозния период се дължи на заложеното нарастване в макроикономическата прогноза на данъчната база за облагане на печалбите.

По отношение на ДДС се залага ограничено прилагане на диференцирани ставки, тъй като единната стандартна ставка на ДДС е гаранция за постигане на неутралност и избягване на икономически изкривявания, свързани с прилагането на намалени ДДС ставки за определени отрасли или категории стоки и услуги. Предвижда се продължаване на практиката за балансирано поетапно увеличаване на акцизните ставки върху тютюна и тютюневите изделия, което ще има положителен приходен ефект.

Предвидено е внедряването на Стандартен одитен файл за данъчни цели в България (SAF-T), който е международен стандарт за електронен обмен на данни между данъкоплатците и данъчните органи, разработен от ОИСР и с което да се постигнат три ключови цели – гарантиране на по-ефективен контрол на управлението на риска във фискалната политика от страна на данъчната администрация чрез извършването на задълбочени и качествени анализи, намаляване на административната тежест за бизнеса и увеличаване на доброволното спазване на данъчното законодателство сред данъкоплатците. Стандартът е водещ модел за подаване на счетоводна информация в развитите данъчни администрации и внедряването му в България ще позволи извършване на задълбочени и качествени анализи, водещи до по-ефективен контрол от страна на данъчната администрация. В допълнение, ще се намали административната тежест за задължените лица поради възможността своевременно да бъдат идентифицирани възможни рискове, които да бъдат комуникирани с тях и своевременно отстранявани. Това ще стимулира лицата към доброволно спазване на задълженията. Също така органите по приходите няма да изискват информация относно вече подадените с файла данни, което би намалило административната тежест в хода на извършваните контролни производства. Предвижда се първоначално стандартен одитен файл да подават големите данъкоплатци, а на следващи етапи и средните данъкоплатци, малки предприятия и микропредприятия.

С цел осигуряване на по-голяма стабилност на социално-осигурителната система в средносрочен хоризонт е предвидено плавно повишение на осигурителната вноска за ДОО, постепенно увеличение на максималния осигурителен доход, както и повишаване на възрастта и осигурителния стаж за пенсиониране за всички категории осигурени лица в периода на изпълнение на Плана.

Разходни политики

В средносрочен план при бюджетните разходи се очаква низходяща тенденция като дял от БВП, т.е. намаляване на ролята на държавата, но същевременно с това се предвижда относително запазване на инвестициите като дял от БВП. Последното отговаря на изискванията на новата рамка за фискално управление.

Предвижда се номинално нарастване на разходите в средносрочен период, при условие на запазване на действащите политики. Растежът се очаква най-вече поради нарастване на разходите за пенсии и увеличаването на размерите на обезщетенията и помощите за домакинствата, както и на подоходната политика в публичния сектор. Ефект върху общите разходи в периода на Плана оказват и капиталовите разходи.

С оглед повишаване на разполагаемите доходи, повишаване привлекателността за професионално развитие в областта на сигурността и отбраната, осигуряване на средства за запазване на сигурността на границите и за гарантиране безопасността на гражданите е разчетено увеличение на разходите за персонал в сектор „Отбрана и сигурност“. Правителството планира и нарастване на разходите за персонал за бюджетните организации, за които не са предвидени други увеличения в изпълнение на приети нормативни актове и действащи политики, с оглед привличане и задържане на работа на млади и високо квалифицирани кадри в държавната администрация. Предвидено е увеличение на заплатите на педагогическия персонал до достигане на ниво от 125% от средната работна заплата с цел да се стимулира навлизането и задържането на млади и квалифицирани педагози в системата на предучилищното и училищното образование.

С оглед продължаващото провеждане на политика по доходите, разходите за компенсации на наети се увеличават през 2025 г., след което следват тренд на постепенно понижаване (като процент от БВП) към края на прогнозния период.

В областта на пенсионната система се предвижда продължаване на пенсионната реформа чрез увеличаването на изискуемите стаж и възраст поетапно за всички категории труд. Продължава политиката на осъвременяване на пенсиите при прилагане на правилото на чл. 100 от Кодекса за социално осигуряване, а именно с процент определен като сбора от 50 на сто от нарастването на осигурителния доход и 50 на сто от индекса на потребителските цени през предходната календарна година.

В сектор „Здравеопазване“ се предвижда подобряване на привлекателността на професиите в сектора, вкл. чрез повече места за специализации и по-равномерно разпределение на наличните човешки ресурси на територията на страната с оглед по-добро и по-качествено предоставяне на услуги. Освен това акцент в политиката остава и подобряването на извънболничната помощ, както и повишаването на превенцията, вкл. чрез нови и подобрени скринингови програми за населението.

В областта на отбраната са предвидени значителни средства за поддържане и развитие на националните отбранителни способности и способностите, свързани с колективната отбрана, в т.ч. средства за изпълнение на одобрените от Народното събрание инвестиционни проекти: доставка на самолети F-16 Block 70 етап I и етап II, средства за наземно обслужване и обучение, въоръжение и обучение за тях; придобиване на многофункционален модулен патрулен кораб за Военноморските сили; придобиване на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи; придобиване на

наземни терминали от Мултифункционална система за разпространение на информация и изграждане на системи за сигурност на помещенията за съхранение на класифицирано оборудване и въоръжение.

В средносрочен план ще продължи реализирането на капиталовата инвестиционна програма на национално и общинско ниво, включваща проекти с финансиране от държавния бюджет, по програми и механизми на Европейския съюз и по други международни програми и договори.

Табл. 4: Бюджетни прогнози¹⁵

		2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	Приходи	Код по ЕСС 2010	Равнище (млрд. лв.)	% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП
1	Данъци върху производството и вноса	D.2	27.0	14.6	14.9	X	X	X
2	Текущи данъци върху доходите, богатството и т.н.	D.5	11.8	6.4	6.6	X	X	X
3	Социално-осигурителни вноски	D.61	15.8	8.5	9.1	X	X	X
4	Други текущи приходи	(P.11+ P.12+P.131) + D.39 + D.4 + D.7	11.0	5.9	5.3	X	X	X
5	Данъци върху капитала	D.91	0.5	0.3	0.3	X	X	X
6	Други капиталови приходи	D.92+ D.99	2.1	1.1	0.5	X	X	X
7	Общо приходи (=1+2+3+4+5+6)	TR	68.1	36.8	36.7	X	X	X
8	От които: Трансфери от ЕС (начислени приходи)	D.7EU+ D.9EU	2.6	1.4	0.79	X	X	X
9	Общо приходи без трансфери от ЕС (=7-8)		65.5	35.4	35.9	X	X	X
10	Приходни мерки (инкрементална стойност, без финансирани от ЕС мерки)		-1.8	-1.0	0.7	X	X	X
11	Еднократни приходи включени в прогнозите (номинална стойност, без финансирани от ЕС мерки)		0.0	0.0	0.0	X	X	X
	Разходи	Код по ЕСС 2010				% от БВП	% от БВП	% от БВП
12	Компенсация на наетите лица	D.1	19.5	10.5	11.4	X	X	X

¹⁵ Всички данни в редове 14, 30-44 за периода 2025-2028 отразяват стойностите, получени в сценария с корекция, в съответствие с теоретичния модел съгласно методологията на ЕК.

			2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028
13	Междинно потребление	P.2	9.0	4.9	4.6	X	X	X	X
14	Лихвени разходи	EDP D.41	0.9	0.5	0.6	0.8	0.9	1.0	1.1
15	Социални трансфери без тези в натура	D.62	23.0	12.4	13.1	X	X	X	X
16	Социални трансфери в натура	D.632	4.8	2.6	2.9	X	X	X	X
17	Субсидии	D.3	4.5	2.4	2.3	X	X	X	X
18	Други текущи разходи	D.29 + (D.4-D.41) + D.5 + D.7 + D.8	2.5	1.4	1.6	X	X	X	X
19	Бруто образуване на основен капитал	P.51	7.1	3.8	2.9	X	X	X	X
20	От които: Национално финансирани публични инвестиции		5.5	3.0	2.4	3.5	2.3	4.6	3.3
21	Капиталови трансфери	D.9	0.6	0.3	0.4	X	X	X	X
22	Други капиталови разходи	P.52+P.53+NP	0.0	0.0	0.1	X	X	X	X
23	Общо разходи (=12+13+14+15+16+17+18+19+21+22)	TE	71.9	38.8	39.7	X	X	X	X
24	От които: Трансфери от ЕС (=8)	D.7EU+D.9EU	2.6	1.4	0.8	X	X	X	X
25	Национално финансирани разходи (=23-24)		69.2	37.4	38.9	X	X	X	X
26	Национално кофинансирани на финансирани от ЕС програми		0.6	0.3	0.3	X	X	X	X
27	Циклична компонента на разходите за обезщетения при безработица		0.01	0.00	0.00	X	X	X	X
28	Еднократни разходи включени в прогнозите (стойност, без финансирани от ЕС мерки)		0.0	0.0	0.0	X	X	X	X
29	Нетни национално финансирани първични разходи (преди приходни мерки) (=25-26-27-28)		67.7	36.6	38.0	X	X	X	X
	Нетни национално финансирани първични разходи				Темп на изменение	Темп на изменение	Темп на изменение	Темп на изменение	Темп на изменение
30	Нетни национално финансирани първични разходи	Таблица 1а, ред 1	X	X	11.2	6.2	4.9	4.4	4.0

			2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	Баланси	Код по ECC 2010	Равнище (млрд. лв.)	% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП
31	Нето предоставени/получени заеми (=7-23)	EDP B.9	-3.7	-2.0	-3.0	-3.0	-2.9	-2.9	-2.9
32	Първичен баланс (=31-14)	EDP B.9 - EDP D.41	-2.8	-1.5	-2.4	-2.3	-2.0	-1.9	-1.8
	Циклична корекция			% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП
33	Структурен баланс		X	-2.1	-3.1	-3.0	-3.0	-3.0	-2.9
34	Структурен първичен баланс		X	-1.6	-2.5	-2.3	-2.1	-2.0	-1.8
	Дълг		Равнище (млрд. лв.)	% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП	% от БВП
35	Брутен дълг		42.4	22.9	24.2	25.8	27.4	29.1	30.8
36	Изменение в нивото на brutния дълг			0.4	1.4	1.5	1.6	1.7	1.7
37	Приноси към измененията								
38	Първичен баланс (=32)		X	1.5	2.4	2.3	2.0	1.9	1.8
39	Ефект „снежна топка“ ¹⁶		X	-1.6	-1.2	-0.8	-0.5	-0.2	-0.1
40	Лихвени разходи (=14)		X	0.5	0.6	0.8	0.9	1.0	1.1
41	Растеж		X	-0.4	-0.5	-0.6	-0.7	-0.6	-0.6
42	Инфлация		X	-1.7	-1.4	-0.9	-0.7	-0.6	-0.6
43	Корекция наличности (=36-38-39)		X	0.4	0.2	0.0	0.1	0.0	0.0
			X	%	%	%	%	%	%
44	Имплицитен лихвен процент върху дълга (=14/Дълг (Т-1))		X	2.4	3.0	3.3	3.7	3.8	3.9

Дискреционни приходни мерки за 2023 и 2024 г.

Дискреционните приходни мерки са с ефект, изразяващ се в общо нетно намаление на приходите в размер на 0,96 % от БВП през 2023 г. и общо нетно увеличение на приходите в размер на 0,65% от БВП през 2024 г.

С най-значително въздействие в посока повишаване на приходите са следните дискреционни мерки:

- мерките, свързани с повишаване на събираемостта на приходите, в т.ч. в областта на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск, които имат за цел по-ефективна превенция и противодействие срещу данъчните измами и укриването и невнасянето на данъци;
- изменението на параметрите на политиката по дивидентите (през 2023 г. бе заложен 100% размер на отчисления от печалбата/дивидент, като от обхвата на

¹⁶ Представен е общият ефект, известен като ефект на снежната топка (snowball effect), който отразява промяната, породена от нарастване на реалния БВП, цените и лихвените проценти

разпореждането са изключени лечебните заведения, Центрове за психично здраве, бюджетни организации, „Национална компания индустриални зони“, ВиК сектора. БЕХ внася и междинен 6-месечен дивидент за 2023 г. През 2024 г. не е отчислен междинен дивидент от БЕХ.);

- Приходите от осигурителни вноски от увеличения максимален осигурителен доход;
- Приходите от осигурителни вноски от промяната в политиката по доходите (вкл. от увеличените минимални осигурителни прагове; минимални осигурителни доходи на самоосигуряващите се лица и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютюнопроизводители);
- Поетапното повишаване на акцизната ставка на тютюна и тютюневите изделия;
- Въвеждане на национален допълнителен данък (domestic top-up tax) в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета за осигуряване на глобално минимално ниво на данъчно облагане за групите на мултинационалните предприятия (MNE) и големите местни групи в Съюза.

Табл. 5: Ефект от дискреционните приходни мерки за 2023 и 2024 г. – инкрементална стойност

	Име/Описание на мярката	Еднократ	Разход/	Сектор	Код по	2023	2024
		на мярка	Приход			ЕСС 2010	
		да/не				% от	% от
						БВП	БВП
1	Пакет от мерки за повишаване на събираемостта на приходите, в т.ч. в областта на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск, които имат за цел по-ефективна превенция и противодействие срещу данъчните измами и укриването и невнасянето на данъци	не	приходен	S.13	D.2	0.29%	0.37%
2	Изменение на параметрите на политиката по дивидентите	не	приходен	S.13	D.42	0.58%	-0.24%
3	Приходи от осигурителни вноски от увеличение на максималния осигурителен доход	не	приходен	S.13	D.61	0.04%	0.15%
4	Положителен ефект от ДДС и акциз от повишаване на акцизната ставка на тютюна и тютюневите изделия	не	приходен	S.13	D.2	0.08%	0.12%
5	Въвеждане на национален допълнителен данък (domestic top-up tax) в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета за осигуряване на глобално минимално ниво на данъчно облагане за групите на мултинационалните предприятия (MNE) и големите местни групи в Съюза (влизане в сила на мярката от 01.01.2024 г.). Проявление на ефект през 2026 г.	не	приходен	S.13	D.5	0.00%	0.20%

	Име/Описание на мярката	Еднократ на мярка	Разход/ Приход	Сектор	Код по ЕСС 2010	2023	2024
6	Приходи от осигурителни вноски от промяната в политиката по доходите (вкл. увеличение на минималните осигурителни прагове и на минималните осигурителни доходи на самоосигуряващите се лица и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютюнопроизводители)	не	приходен	S.13	D.61	0.14%	0.00%
7	Приходи от оперирането на ТОЛ системата	не	приходен	S.13	P.131	0.12%	0.01%
8	Ефект от акцизи от освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнения нефтен газ (LPG), в т.ч. от промяна на срока на прилагане (до 31.07.2023 г.)	не	приходен	S.13	D.2	-0.02%	0.05%
9	Законодателни изменения в областта на хазарта, свързани с облагането на този вид дейности (от 01.01.2024 г.)	не	приходен	S.13	D.2	0.00%	0.02%
10	Намалена ставка на ДДС за централно отопление, природен газ, туристически и ресторантьорски услуги, хляб и брашно	не	приходен	S.13	D.2	-0.07%	0.02%
11	Ефект от ДДС от освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнения нефтен газ (LPG), в т.ч. от промяна на срока на прилагане (до 31.07.2023 г.)	не	приходен	S.13	D.2	0.00%	0.01%
12	Приходи от избор на осигуряване, от осигурителни вноски от увеличение на осигурителния стаж при пенсиониране; Увеличен размер от 40 на сто на нормативно признатите разходи за доходите на адвокатите; Въвеждане на нормативно признати разходи по ЗДДФЛ – приспадане на 10 на сто нормативно признати разходи при определяне на облагаемия доход от продажба или замяна на финансови активи, в т.ч. и виртуални валути, както и от търговия с чуждестранна валута; Освобождаване от облагане на доходи (от отпадъци) по ЗДДФЛ – от продажба или замяна на движимо имущество, предадено на лица, които имат право да извършват събиране, транспортиране, оползотворяване или	не	приходен	S.13	D.5./ D.61	0.00%	-0.01%

	Име/Описание на мярката	Еднократ на мярка	Разход/ Приход	Сектор	Код по ЕСС 2010	2023	2024
	обезвреждане на отпадъци в съответствие със Закона за управление на отпадъците; Държавна помощ за регионално развитие – данъчно облекчение за корпоративния данък						
13	Отпадане на таксите за ползване на детски градини и на детски ясли	не	приходен	S.13	P.131	-0.01%	0.00%
14	Увеличен праг на условието за оборот при прилагане на патентен данък	не	приходен	S.13	D.5	0.00%	-0.01%
15	Отпадане на задължението за осигурителите да изплащат обезщетение на осигурените лица за третия работен ден от временната неработоспособност (от 01.01.2024 г.)	не	приходен		D.61	0.00%	-0.01%
16	Приходи от данъци в резултат на увеличение на максималния осигурителен доход	не	приходен	S.13	D.5	0.00%	-0.01%
17	Отрицателен ефект върху приходите от ДДС при внос от приемането на Закон за контрол по прилагане на ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна	не	приходен	S.13	D.2	-0.05%	0.02%
18	Временна солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 година за спешна намеса за справяне с високите цени на енергията от дружества в дейности добив на нефт, природен газ и въглища и нефтопреработване.	не	приходен	S.13	D.2	0.07%	-0.11%
19	Повишаване на прага за регистрация от 50 на 100 хил. лв. оборот по ЗДДС	не	приходен	S.13	D.2	-0.06%	0.00%
20	Програми за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ	не	приходен	S.13	D.2	-2.07%	0.06%
21	ОБЩО					-0.96%	0.65%

5. АНАЛИЗ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА ДЪЛГА

Новата рамка за икономическо управление на ЕС се фокусира върху гарантирането на устойчивостта на държавния дълг в средносрочен период, като взема предвид перспективите за икономически растеж на всяка страна и потенциалната нужда от фискални усилия спрямо първоначалната бюджетна позиция. Средносрочният анализ на устойчивостта на публичния дълг е основен елемент от новата рамка за фискално управление и се основава на обща за всички държави членки методология, описана в Мониторинговия доклад за устойчивост на дълга, 2023 г. За страни като България, чийто държавен дълг и фискален баланс са в рамките на допустимите нива, изискванията за устойчивост се ограничават до поддържане на фискалните показатели за дълг под 60% от БВП и дефицит под 3% от БВП в средносрочен период. За сравнение, за страните, при които се наблюдава отклонение спрямо референтните стойности¹⁷, анализът на устойчивост на дълга оценява средносрочната прогноза за дълга при различни сценарии (вкл. детерминистични и стохастични).

В съответствие с използваната и от ЕК методология за устойчивост на дълга е изготвен базов сценарий за динамиката на дълга до 2038 г. и съответно сценарий с фискална корекция (корекция в структурния първичен баланс). И в двата сценария дългът на България остава под 60% от БВП.

Прогнозата за съотношението на дълг към БВП е изготвена на база стандартно уравнение за динамика на дълга:

$$d_t = d_{t-1} \frac{(1 + i_t)}{(1 + g_t)} - pb_t + f_t$$

d_t – държавен дълг като % от БВП в година t ;

i_t – имплицитен лихвен %;

g_t – номинален растеж на БВП;

pb_t – първичен баланс като % от БВП;

f_t – корекция наличности-потоци.

Динамиката на дълга зависи от началната дългова позиция (през 2024 г.), изменението на БВП, лихвените проценти и бюджетния баланс (разглеждан като първоначална бюджетна позиция плюс годишните разходи за застаряване), в съответствие с допусканията в методологията. Прогнозата включва два подпериода. Първият съвпада с периода на изпълнение на Плана (2025–2028), а вторият обхваща десет години след изпълнението на Плана (2029–2038), в които трябва да се гарантира устойчивостта на фискалните показатели, при липса на промяна в бюджетната политика (запазване на структурното първично салдо на нивото от 2028 г.). Наред със следването на обща методология, при представените изчисления са използвани някои национални допускания, най-вече в периода до 2028 г.

¹⁷ Това са страните, за които ЕК представя „референтна траектория“

5.1 Базов сценарий

По отношение на фискалната политика е прието, че корекцията започва от 2025 г., като фискалната позиция от 2024 г. се използва за отправна точка. Има различие спрямо допусканията на ЕК за началната позиция през 2024 г., доколкото България използва оценка за дефицит от 3% и дълг в размер на 24.2% от прогнозния БВП. И двете стойности се базират на последна налична информация към февруари 2025 г. на МФ. Разликата в допусканията в сравнение с ЕК (дефицит от 2.6% и дълг 24.5% от БВП в есенната прогноза на ЕК) е за минимално по-ниско отношение на дълга и по-лош фискален баланс. Това отклонение предполага нуждата от по-голяма корекция в прогнозния период спрямо представената от ЕК.

В базовия сценарий (Таблица 6в) номиналният растеж на БВП е изчислен от реалния растеж, според прогнозата на МФ, и допускане за изменението на дефлатора. В периода 2025–2028 г. дефлаторът на БВП съответства на прогнозата на МФ, а в периода след това конвергира линейно от стойността през 2028 г. до 2.4% през 2034 г.¹⁸ и до 2% през 2054 г.¹⁹. На база на тези допускания дефлаторът, използван от МФ, надвишава този на ЕК през 2025 г., в периода 2026–2033 г. конвергира и е по-нисък, а в периода 2034–2038 е равен на използвания от ЕК. Средно за 2025–2038 г. дефлаторът на МФ е 0.04 пр.п. по-висок от използвания от ЕК, при изготвяне на техническата информация.

По отношение на бюджетния баланс допускането съответства напълно на методологията за устойчивост на дълга – структурно коригираният първичен баланс от 2024 г. се запазва непроменен през целия прогнозен период до 2038 г., а първичният баланс се влияе основно от разходите за застаряване²⁰.

Лихвените проценти по обслужване на дълга за периода 2025–2026 г. се основават на последните оценки на Министерството на финансите за прогнозната цена на дълговото финансиране, както и включват информация от последните реализирани емисии. След този период лихвите конвергират линейно – от прогнозната стойност за 2026 г. до очакваните пазарни лихвени проценти през 2034 г.²¹ и до дългосрочни нива през 2054 г.²² Спрямо предложените от ЕК нива, в базовия сценарий лихвените проценти на МФ са по-високи, което предполага и нужда от по-голяма корекция за поддържане на устойчив бюджетен баланс.

Корекцията „наличности-потоци“ представлява разликата между промяната в държавния дълг и бюджетния баланс. Този индикатор се влияе от различни фактори и има склонност да бъде силно променлив, поради което е трудно да се прогнозира и традиционно се приема, че клони към нула. Съответно, при изчисленията в базовия сценарий на Плана не се предвижда корекция „наличности-потоци“ – изменението на дълга през прогнозния период се предопределя единствено от промените в бюджетния баланс. Доколкото в прогнозата на ЕК през 2025 г. е включена отрицателна корекция, допускането на МФ води до по-високо ниво на държавния дълг в базовия сценарий. Следва да се отбележи, че при бюджетното планиране е възможно поемането на държавен дълг за осигуряване на необходимите средства за рефинансиране на дълга

¹⁸ Допускане за конвергенция в краткосрочен период по одобрена от ЕК методология и данни от Bloomberg за инфлационни суапове към 2034 г. (10-годишен период)

¹⁹ Конвергенцията в дългосрочен период (T+30) до инфлационната цел на ЕЦБ.

²⁰ Използвани са разходите за застаряване, заложи в Доклада по застаряването от 2024 г. (Ageing report 2024)

²¹ Прогнозните лихвени проценти са по определена от ЕК методология, на база данни на Bloomberg за форуърд пазарни лихвени проценти по страни за 10-годишен период.

²² Дългосрочните лихвени нива на конвергенция съответстват на публикуваните в Доклада по застаряване от 2024 (Ageing report 2024)

в обращение, за финансиране на планираните дефицити по държавния бюджет и не на последно място, за обезпечаване на ликвидната позиция на фискалния резерв, в т.ч. осигуряване на възможност за финансиране на специфични програми с инвестиционен характер, както и на възложени публични политики, за капитализация на публични предприятия.

В съответствие с член 16, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 г. държавният дълг трябва да се задържи на разумни равнища под 60% от БВП, и бюджетният дефицит да се сведе и поддържа на равнище под 3% от БВП в средносрочен план. Базовият сценарий за България показва, че размерът на държавния дълг е под 60% от БВП и напълно отговаря на условието за поддържането на разумни равнища на задлъжнялост през целия прогнозен период.

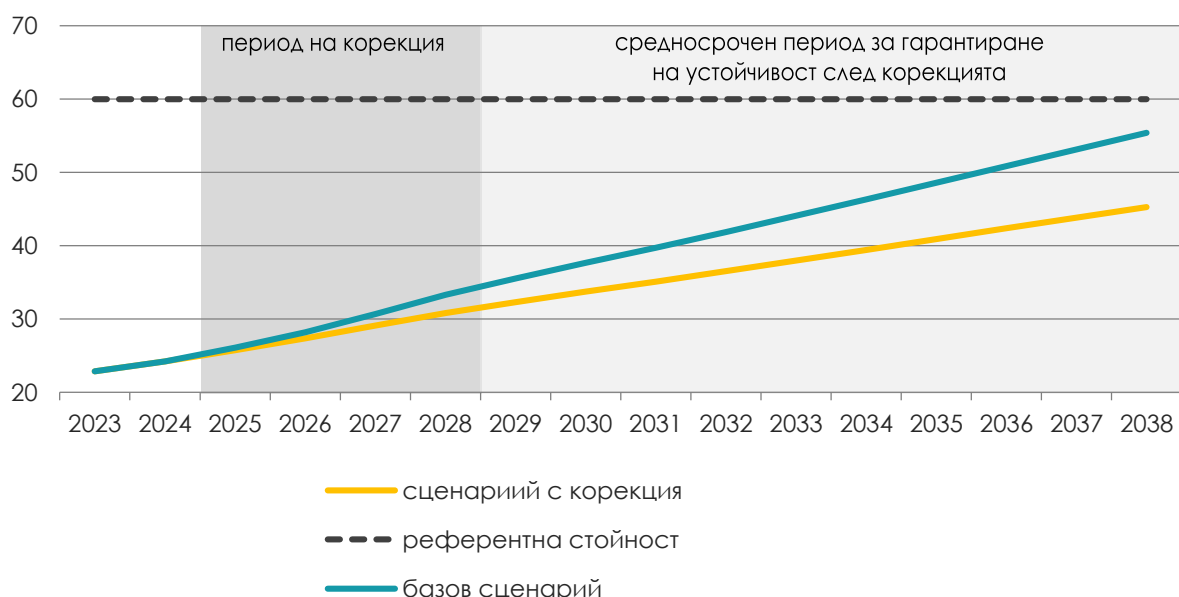
При базовия сценарий, за да се постигне съответствие с фискалните изисквания за дефицит е необходима корекция в структурния първичен баланс в размер на 0.16 пр.п. годишно²³ в периода 2025–2028 г.

5.2 Сценарий с фискална корекция

При сценария с фискална корекция бюджетният дефицит не надвишава 3% за целия разглеждан период (ред 2 Табл. 6а). Държавният дълг през 2028 г. (края на периода на корекция) е 30.8% от БВП, а през 2038 г. е 45.3% от БВП. И двете стойности са под границата от 60%. Повишението на дълга се дължи на натрупването на бюджетни дефицити. Същевременно, нарастването на икономиката и умереното повишение на цените (дефлатора на БВП), при относително ниски лихвени разходи, има положителен ефект върху съотношението дълг към БВП.

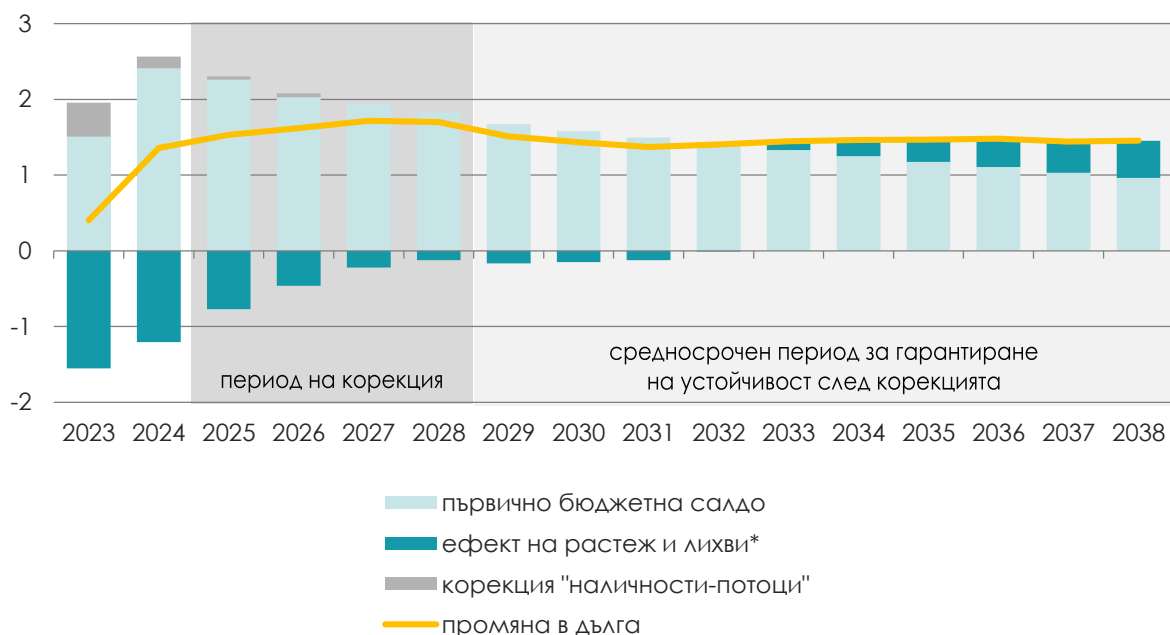
С мултипликатор от 0.75 корекцията в структурния първичен баланс оказва ефект върху растежа на БВП в сценария с корекция (ред 12 Табл. 6а). Потенциалният БВП остава без промяна.

Граф. 3: Размер на дълга на сектор Държавно управление (% от БВП)

²³ Изчислението е направено при допускане за линейна корекция на първичния структурен баланс през целия период на Плана. Не се предвижда прилагане на механизма за гарантиране на устойчивост при дефицит.

Граф.4: Приноси към изменението на дълга в сценария с корекция

* представен е общият ефект, известен като ефект на снежната топка (snowball effect), който отразява промяната, породена от нарастване на реалния БВП, цените и лихвените проценти

На база одобрена от ЕК формула, нужната корекция в структурния първичен баланс за постигане на съответствие с фискалните правила е превърната в растеж на нетните разходи. Според прогнозата на МФ, растежът е най-висок през първата година от Плана (6.2%) и постепенно се понижава до 4.0% през 2028 г. Средният темп на изменение за периода на корекция е 4.9%, при изчислен от ЕК 5.1%.

Табл. 6а: Прогнози за дълга и номиналното салдо и основни допускания

				2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038
1	Брутен дълг	Табл. 4, ред 35	% БВП	22.9	24.2	25.8	27.4	29.1	30.8	32.3	33.8	35.1	36.5	38.0	39.4	40.9	42.4	43.8	45.3
2	Нето предоставени/получени заеми	Табл. 4, ред 31	% БВП	-2.0	-3.0	-3.0	-2.9	-2.9	-2.9	-2.8	-2.8	-2.8	-2.9	-2.9	-2.9	-2.9	-2.9	-2.9	-2.9
3	Структурен първичен баланс	Табл. 4, ред 34	% Потенциален БВП	-1.6	-2.5	-2.3	-2.1	-2.0	-1.8	-1.8	-1.8	-1.8	-1.8	-1.8	-1.8	-1.8	-1.8	-1.8	-1.8
4	Циклична компонента		% Потенциален БВП	-0.1	0.0	0.0	-0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
5	Еднократни мерки		% БВП	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
6	Лихвени разходи	Табл. 4, ред 14	% БВП	0.5	0.6	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.0
7	Дългосрочен лихвен процент	Табл. 3, ред 1	%	3.8	4.0	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	4.6	4.7	4.9	5.0	5.1	5.0	5.0	4.9	4.9
8	Краткосрочен лихвен процент	Табл. 3, ред 2	%	2.8	2.9	1.4	1.4	1.5	1.7	1.9	2.1	2.2	2.4	2.6	2.8	2.7	2.7	2.6	2.6
9	Имплицитен лихвен процент върху дълга	Табл. 4, ред 44	%	2.4	3.0	3.3	3.7	3.8	3.9	4.0	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	4.5	4.6	4.6	4.7
10	Корекция наличности	Табл. 4, ред 43	% БВП	0.4	0.2	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
11	Потенциален БВП	Табл. 2, ред 26	Темп на изменение	3.1	2.5	2.8	2.6	2.5	2.4	2.4	2.3	2.3	2.0	1.7	1.5	1.4	1.3	1.3	1.2
12	Реален БВП	Табл. 2, ред 1	Темп на изменение	1.9	2.2	2.7	2.9	2.3	2.2	2.4	2.3	2.3	2.0	1.7	1.5	1.4	1.3	1.3	1.2
13	БВП дефлатор	Табл. 2, ред 2	Темп на изменение	8.0	6.4	3.9	2.6	2.3	2.1	2.1	2.2	2.2	2.3	2.3	2.4	2.3	2.3	2.3	2.3
14	Номинален БВП	Таблица 2, ред 3	Темп на изменение	10.0	8.8	6.7	5.6	4.6	4.3	4.5	4.6	4.6	4.3	4.0	3.9	3.8	3.6	3.6	3.5

Табл. 6б: Прогнози за дълга и номиналното салдо и основни допускания (при базов сценарий „без промяна във фискалната политика“)

			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038
1	Брутен дълг	% БВП	22.9	24.2	26.1	28.2	30.7	33.3	35.6	37.7	39.7	41.9	44.1	46.3	48.6	50.9	53.1	55.4
2	Нето предоставени/ получени заеми	% БВП	-2.0	-3.0	-3.4	-3.4	-3.7	-3.8	-3.7	-3.7	-3.7	-3.8	-3.8	-3.9	-3.9	-4.0	-4.0	-4.1
3	Структурен първичен баланс	% Потенциален БВП	-1.6	-2.5	-2.5	-2.5	-2.5	-2.5	-2.5	-2.5	-2.5	-2.5	-2.5	-2.5	-2.5	-2.5	-2.5	-2.5
4	Циклична компонента	% Потенциален БВП	-0.1	0.0	-0.1	-0.2	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
5	Лихвени разходи	% БВП	0.5	0.6	0.8	0.9	1.0	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.8	1.9	2.0	2.2	2.3	2.4
6	Дългосрочен лихвен процент	%	3.8	4.0	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	4.6	4.7	4.9	5.0	5.1	5.0	5.0	4.9	4.9
7	Краткосрочен лихвен процент	%	2.8	2.9	1.4	1.4	1.5	1.7	1.9	2.1	2.2	2.4	2.6	2.8	2.7	2.7	2.6	2.6
8	Имплицитен лихвен процент върху дълга	%	2.4	3.0	3.3	3.7	3.8	3.9	4.0	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	4.6	4.6	4.7	4.7
9	Потенциален БВП	Темп на изменение	3.1	2.5	2.8	2.6	2.5	2.4	2.4	2.3	2.3	2.0	1.7	1.5	1.4	1.3	1.3	1.2
10	Реален БВП	Темп на изменение	1.9	2.2	2.8	3.0	2.0	2.0	2.5	2.5	2.4	2.0	1.7	1.5	1.4	1.3	1.3	1.2
11	БВП дефлатор	Темп на изменение	8.0	6.4	3.9	2.6	2.3	2.1	2.1	2.2	2.2	2.3	2.3	2.4	2.3	2.3	2.3	2.3
12	Номинален БВП	Темп на изменение	10.0	8.8	6.8	5.7	4.3	4.1	4.7	4.7	4.7	4.3	4.0	3.9	3.8	3.6	3.6	3.5
13	Фискален мултипликатор	%	0.75															

Табл. 6в: Прогнози за дълга и допълнителни допускания

			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	
1	Брутен дълг	Табл. 4, ред 35	% БВП	22.9	24.2	25.8	27.4	29.1	30.8	32.3	33.8	35.1	36.5	38.0	39.4	40.9	42.4	43.8	45.3
2	Разсрочен дългосрочен дълг			1.5	1.7	1.8	1.9	1.9	2.0	2.0	2.1	2.1	2.1	2.1	2.1	2.2	2.2	2.3	2.4
3	Разсрочен краткосрочен дълг			0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1
4	Нов дългосрочен дълг			2.5	3.2	3.1	3.0	2.9	2.9	2.8	2.8	2.8	2.9	2.9	2.9	2.9	2.9	2.9	2.9
5	Нов краткосрочен дълг			0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

6. ИНФОРМАЦИЯ ЗА СКРИТИ И УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Условните задължения на сектор „Държавно управление“ включват задължения, произтичащи от дейността на държавните и общински предприятия; гарантиран дълг на сектор „Държавно управление“; необслужвани кредити; задължения, свързани с публично-частни партньорства²⁴.

Табл. 7: Условни задължения на сектор „Държавно управление“

Дял от БВП	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Задължения, произтичащи от дейността на държавните и общински предприятия, извън сектор „Държавно управление“	9.6%	10.5%	12.8%	11.6%	10.7%	9.3%
Гарантиран дълг на сектор „Държавно управление“	0.2%	0.1%	0.2%	0.4%	0.4%	0.4%

Източник: НСИ

Условните задължения на сектор „Държавно управление“ за 2023 г. възлизат на 9.71% от БВП, като най-високо е нивото на задълженията, произтичащи от дейността на държавните и общински предприятия. Техният размер е 9.32% от БВП (17.26 млрд. лв.), като задълженията на финансовите предприятия са само 1.06%, а на нефинансовите – 8.25% от БВП. Под наблюдение, във връзка с потенциално значително влияние върху условните задължения, са всички държавни и общински предприятия с общ размер на задълженията към 31.12.2022 г. над 0.1% от БВП. За периода 2024–2028 г. се прогнозира намаление с 22.24% на задълженията на тези предприятия.

Гарантираният дълг на сектор „Държавно управление“ към края на 2024 г. възлиза на 1 068 млн. лв. или 0.5% от БВП, като отбелязва ръст в номинално изражение от 372 млн. лв. спрямо нивото отчетено в края на 2023 г. (696.3 млн. лв. и дял от БВП 0.4%) вследствие на реализирани усвоявания по издадени държавни гаранции по заемни споразумения на „Българската банка за развитие“ ЕАД и на „Булгаргаз“ ЕАД. Всички гарантираните заеми се обслужват регулярно и в съответствие с поетите договорености. Гарантираният дълг на сектора се формира основно от издадените гаранции от подсектор „Централно управление“ с дял от 99.9%. Подсектор „Местно управление“ заема около 0.1%, а съгласно разпоредбите на Закона за публичните финанси социалноосигурителните фондове не могат да издават гаранции. Поради факта, че в по-голямата си част гарантираните заеми са предназначени за финансиране на стратегически проекти в енергийния сектор, в края на 2024 г. доминиращ дял от 46% в отрасловата структура заемат гаранциите на сектор „Енергетика“. С общ дял от 29% следват гаранциите във връзка с участието на Република България в инструментите на Европейския съюз, свързани с пандемията от COVID-19 и предоставянето на макрофинансова помощ, подпомагане на икономическата и социална устойчивост на Украйна и финансиране на инфраструктурата и под формата на помощи и заеми. Останалите 25% представляват предоставените гаранции по заемни споразумения на „Българската банка за развитие“ ЕАД, предназначени за енергийна ефективност и зеления преход на МСП и предприятия със средна пазарна капитализация, гаранции по реда на Закона за кредитиране на студенти и докторанти, по изпълнявани други международни споразумения и общински гаранции.

²⁴ Тъй като в България няма публично-частни партньорства (ПЧП), които да отговарят на дефиницията на ЕСС 2010 за ПЧП, такива условни задължения не се докладват.

През следващите години от прогнозния период 2025–2028 г. се очаква гарантираният дълг да нарасне предимно поради поети вече ангажменти по ратифицирани гаранционни споразумения, както и очаквания за издаване на нови държавни гаранции за подпомагане на стратегически енергийни проекти, за подпомагане на МСП и др.

Необслужваните заеми към сектор „Държавно управление“ са само в сектор „Централно управление“ и се запазват на ниво под 0,1% от БВП през последните пет години. Размерът им за 2023 г. е 0.02% от БВП, което е под средното за ЕС ниво от 0.62% от БВП.

7. ИНФОРМАЦИЯ ЗА РЕФОРМИ И ИНВЕСТИЦИИ

Главата представя реформите и инвестициите в процес на изпълнение или планирани такива, чието изпълнение е в периода 2025–2028 г. Те допринасят за постигане на поставените стратегически цели в ключови области на политиката, както и представят отговор на средносрочните и дългосрочни предизвикателства, пред които са изправени държавите членки. Част от тези предизвикателства са свързани с демографската криза, нуждата от засилване на социалната и икономическа устойчивост и конвергенция, постигането на справедлив цифров и екологичен преход и др.

Представеният набор от реформи и инвестиции адресира ключовите елементи от Специфичните препоръки на Съвета на ЕС към България за периода 2019–2024 г., посочените в Насоките на ЕК за изготвянето на Плана общи приоритети на ЕС, както и приоритети, залегнали в Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030, която е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, определящ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения.

Заложените ключови реформи и инвестиции включват такива от Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), от изпълнявани различни програми, финансирани с фондове на ЕС, както и такива, които ще се изпълняват със средства от националния бюджет.

Предвидените реформи и инвестиции са разделени в 11 ключови области на политиката – *устойчиви публични финанси, икономика и бизнес среда, укрепване на правосъдието, управлението и финансовия интегритет, транспорт и транспортна свързаност, енергетика, цифровизация, здравеопазване и социално включване, образование, умения и заетост, водоснабдяване и пречистване на отпадъците, климат, околна среда и селско стопанство и отбрана*. Основната им цел е да ускорят процеса на реална конвергенция на България до средните за ЕС нива, да осигурят устойчив и справедлив икономически растеж, както и да направят икономиката на страната по-устойчива на нови предизвикателства.

За всички реформи и инвестиции е представена информация за частта от Специфичните препоръки на Съвета за периода 2019–2024 г., която адресира съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 2024/1263. Следва да се отбележи, че в някои случаи определени части от специфичните препоръки не са адресирани. Това се отнася за:

- частите на специфичните препоръки, даващи насоки за устойчива фискална политика, включително в контекста на ефективно справяне с пандемията от Ковид-19²⁵, тъй като предвид характера на документа информацията за фискалната политика е представена в предходните раздели;
- частите на специфични препоръки, които ЕК оценява като напълно или значително изпълнени в Националния доклад за страната²⁶;

²⁵ Съгласно Насоките на ЕК за изготвяне на НСФСР от 7 юли 2024 г., частите от фискалните специфични препоръки, които не засягат структурни елементи не са приложими при изготвянето на информацията за реформи и инвестиции. Поради което не са адресирани следните части на специфични препоръки: 2019 г. – 1.2, 2020 г. – 1.1, 1.2, 2022 г. – 1.1, 1.3, 2023 г. – 1.1, 1.2, 1.4

²⁶ Съгласно оценката в Доклада за страната за периода 2019-2024 следните специфични препоръки се считат за напълно или значително изпълнени: 2019 г. – 2.1, 2.2, 2.5, 2.6, 2.7; 2020 г. – 3.1; 2022 г. – 1.1, 3.3; 2023 г. – 1.1.

- частите на специфични препоръки, адресирани чрез мерките, включени в Плана за действие с мерки за адресиране на последващите ангажменти на Република България след присъединяването във Валутния механизъм II и на други свързани политики, тъй като те са предмет на изпълнение по друг процес.

По отношение на реформите и инвестициите, които са част и от НПВУ, е отразена договорената с Европейската комисия връзка с частите от специфичните препоръки на Съвета, които те адресират.

7.1 Устойчиви публични финанси

Реформите в тази област са насочени към подобрене на прилаганите системи и услуги с приходните агенции, както и подобряването на контролната дейност чрез планирани и целенасочени контролни действия, които ще доведат до оптимизиране и по-висока степен на ефективност и събираемост на бюджетните приходи в средносрочен и дългосрочен план (2019СП1.1, 2020СП4.1, 2020СП4.2). В допълнение, с цел стимулиране на икономическото възстановяване (2020СП3.3) и подобряване на бизнес средата (2019СП3.4) са започнали усилията за подобряване процедурата за одобрение и приоритизиране на публични инвестиционни проекти с национално финансиране (2023СП1.3).

Отговорни институции: МФ, НАП,

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
1	Реформа: Подаване и одобряване на Национален средносрочен фискално-структурен план на Република България 2025-2028 г.	2024 СП 1.1 2024 СП 1.2	Не е необходимо финансиране	
2	<p>Реформа: Създаване на устойчива рамка за планиране и управление на публичните инвестиции с национално финансиране в България</p> <p>Целта на реформата е оптимизиране на разпределението на ресурсите и повишаване на прозрачността при вземането на решения за одобряване и изпълнение на програми и проекти за публични капиталови инвестиции, финансирани с национални средства от държавния бюджет на Република България.</p> <p>Предвижда се създаване на устойчива правна база за управление на публичните инвестиции в България за адресиране на различни въпроси, свързани с регулациите, политиките и процесите, определящи как публичните средства се разпределят, управляват и използват за инвестиционни цели, допринасяйки за дългосрочната фискална устойчивост на страната. В тази връзка, разработването на подзаконов нормативен акт за метода за оценка и процедурата за одобрение на публични инвестиционни проекти с национално финансиране и единна методология за оценка и приоритизиране на публични инвестиционни проекти с национално финансиране ще подпомогне дейността на новосъздаденото в Министерството на финансите звено „Стратегическо планиране и управление на капиталовите инвестиции, държавно участие и концесии“ по отношение на изпълнение на функцията на министъра на финансите по координация на процесите по подготовка, одобряване и финансово изпълнение на програми и проекти за публични капиталови инвестиции с национално финансиране от държавния бюджет на Република България.</p>	2020СП3.3 2023СП1.3	Национално финансиране МФР	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

	Инвестиция / Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
	В допълнение, предварително селектиран за одобрение и финансиране чрез Инструмента за техническа подкрепа на ЕК е проект „Подкрепа на реформата за подобряване на ефективността и качеството на публичните инвестиции в България“, изпълнението на който ще осигури подкрепа в процеса.			
3	<p>Реформа: <i>Повишаване на доброволното спазване на данъчното законодателство чрез внедряване на Стандартен одитен файл за данъчни цели в България</i></p> <p>Целта на реформата е постигане на по-ефективен контрол от страна на данъчната администрация чрез извършването на задълбочени и качествени анализи.</p> <p>Чрез внедряване на Стандартен одитен файл за данъчни цели ще се осъществи автоматично извличане на счетоводни и търговски данни от счетоводните софтуери и бизнес системите на лицата, т.е. неговата цел и концепция предполага да се изготвя и подава от лица, които по начало имат задължение за водене на счетоводна отчетност в страната. Възможността тази информация да се извлича автоматично от счетоводството на дружеството в предварително зададен формат следва да бъде практическо улеснение и за лицата.</p>	2019СП1.1	Национално финансиране	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

7.2 Икономика и бизнес среда

Инвестициите и реформите в областта на икономиката и бизнес средата са насочени към насърчаване на икономическата активност, подобряване на средата (2019СП3.4) чрез инвестиции в инфраструктура за бизнес и предприемачество и подкрепа за икономическата диверсификация, както и чрез подобряване на средата за научните изследвания и иновациите (2019СП3.1). Предвиденото насърчаване на развитието на високотехнологичния сектор в страната чрез подобряване на достъпа до капитал и талант (2023СП3.8), подобряване на средата за администриране на бизнес и насърчаване на предприемачеството целят подобряване на конкурентоспособността (2024СП3.6), в сферата на електронното управление (2020СП4.3), обществените поръчки и цифровизацията. Цели се привличане на индустриални инвестиции с висока добавена стойност и развитие на индустриални екосистеми, както и ефективното укрепване на потенциала за устойчив растеж и повишаването на устойчивостта на българската икономика чрез адресирането на възпиращи фактори в бизнес средата (2020СП3.1; 2020СП3.2; 2020СП3.3; 2020СП3.4; 2020СП3.5), което да доведе не само до икономическа трансформация, но и ускоряване на енергийния преход (2023СП3.1; 2023СП3.2; 2024СП4.1). Планирани са реформи, целящи развитие и поддържане на административен капацитет за изпълнение на стратегически цели в ключови области на политиката в България, и повишаване ефективността на публична администрация за изпълнение на заложените ключови реформи и инвестиции (2020СП4.2 2023СП2.1 2024СП2.2).

Отговорни институции: МИИ, МИР, МП, МТСП, МЕУ, МОН, МРРБ, АМС, АВ, МФ, АОП, МЗХ

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
1	<p>Инвестиция СЗ.11: Програма за публична подкрепа за развитието на индустриални райони, паркове и подобни територии и за привличане на инвестиции („AttractInvestBG“)</p> <p>Основната цел на тази инвестиция е да допринесе за стимулиране на икономическия растеж, да създаде нови работни места и да увеличи експортния капацитет на страната чрез създаване на благоприятни условия за инвеститорите в индустриалните паркове (RRP). Инвестицията представлява схема за предоставяне на безвъзмездни средства за осигуряване на физическата, научноизследователската и цифровата инфраструктура в индустриалните паркове. Министерството на иновациите и растежа ще подкрепи минимум пет индустриални парка или зони (нови, в процес на изграждане или съществуващи) и техните оператори чрез предоставяне на безвъзмездни средства. Безвъзмездното финансиране подпомага изграждането, в полза на всички наематели в парка или зоната, на инфраструктура: техническа инфраструктура (пътища, вода и канализация) и екологична и иновативна инфраструктура (зарядни станции на слънчеви батерии или сгради за лаборатории, които наемателите на парка или зоната ще обновяват).</p>	2019СП3.1 2019СП3.4	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)
2	<p>Инвестиция СЗ.12: Програма за икономическа трансформация²⁷</p> <p>Целта на програмата за икономическа трансформация е да се подкрепят иновациите и растежът на българските предприятия, по-специално чрез насърчаване на техния преход към екосъобразна дейност и внедряване на цифровите технологии. С програмата се подпомагат българските малки и средни предприятия и дружества със средна пазарна капитализация чрез финансови инструменти и безвъзмездни средства. Програмата се състои от три фонда: 1) Фонд 1 — Растеж и иновации, 2) Фонд 2 — Преход към екосъобразност и кръгова икономика, 3) Фонд 3 — Неутралност по отношение на климата и цифрова трансформация.</p>	2019СП3.1 2020СП3.2 2022СП1.2 2022СП3.4 2023СП1.3 2023СП3.1 2023СП3.2 2024СП4.1 2024СП4.2	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)
3	<p>Инвестиция: Насърчаване на икономическата активност – инфраструктура за бизнес и предприемачество (вкл. сгради), бизнес и индустриални паркове и др. инфраструктура за иновации и развитие на МСП</p>	2019СП3.4	МФР	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

²⁷ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ.

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>Инвестициите се подпомагат по Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г. (ПРР) и целят постигане на икономически растеж и разкриване на работни места. Това следва да се постигне чрез подпомагането на мерки за обновяване или развитие на нова техническа инфраструктура, свързана с бизнес и предприемачество, включително, строителство, обновяване или ремонт на бизнес и индустриални зони, в т.ч. обществени или търговски сгради, улици/пътища (комуникационна свързаност), връзки към главната газоснабдителна, електроснабдителна и ВиК мрежа, почистване, рекултивация, обеззаразяване и други дейности за подготвяне на съществуващи замърсени и остарели индустриални и др. зони, в които се развива икономическа активност, озеленяване, места за отдих, велоалеи, паркинги за велосипеди и автомобили за работещите в икономическите зони. В инвестицията могат да се включват и всички други видове мерки, допустими за финансиране по програмата – жилища, детски градини и училища, обществен транспорт за осигуряване на свързаност в зависимост от местните нужди.</p>			
<p>4 <i>Инвестиции по програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 (ПРР), Приоритет „Справедлив преход“</i></p> <p>Предвидените инвестиции целят пренасочване към нови работни места след преустановяването на минния и базирания на въглища енергиен сектор и установяване на регионални транспортни връзки за бъдещото развитие на икономиката, въз основа на Териториалните планове за справедлив преход на областите Перник, Кюстендил и Стара Загора. Ще се предоставя подкрепа за икономическата диверсификация, развитие на нови икономически сектори, създаване на нови работни места и стартиращи фирми и развитие на предприятия, включително научноизследователска и развойна дейност.</p>	<p>2019СП3.4 2020СП3.1</p>	<p>МФР</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>
<p>5 <i>Реформа C10.R11: Разрастване България</i></p> <p>Целта на тази реформа е да се насърчи развитието на високотехнологичния сектор в страната чрез подобряване на достъпа до капитал и талант, подобряване на средата за администриране на бизнес и насърчаване на предприемачеството.</p> <p>Основните елементи на реформата са въвеждане на процедура и изисквания за издаване на виза за стартъп компании, приемане на Закон за личния фалит, въвеждане на ново търговско дружество от по-гъвкав тип в Търговския закон, приемане на законова рамка за постигане на ускорена ликвидация на юридически лица и осигуряване на повече гъвкавост в нормативните условия за „дистанционна работа“.</p>	<p>2019СП2.8 2019СП3.4 2020СП2.3</p>	<p>МВУ</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>6 Инвестиции Програма „Техническа помощ“, проект BG16RFTA001-1.002 „Развитие на Академията за фондовете на ЕС“ с конкретен бенефициент Института за публична администрация (ИПА)</p> <p>Целта е укрепване на капацитета на органите, бенефициентите и партньорите чрез развитие на Академията за фондовете на ЕС. Академията се реализира от Института по публична администрация, с участието на хоризонталните структури/звена от Системата за управление и контрол на средствата от ЕФСУ и цели да трансферира натрупаните от тях знания и опит по хоризонтални/междусекторни области.</p> <p>Конкретните дейности, за развитието на Академията са:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Събиране и структуриране на информация за обучително съдържание чрез анализи, проучвания, обобщаване на данни, примери за добри практики и др.; - Разработване на хоризонтални обучителни модули, въз основа на оценка на базовите компетенции на целевите групи, и осигуряване на лектори от съответните администрации, отговорни за ключови хоризонтални теми като: финансови инструменти, обществени поръчки, намаляване на броя и тежестта на нередностите, вкл. измами и корупция, одит, координация на средствата от фондовете на ЕС, режими на помощ и др.; - Провеждане на обучения и последваща оценка в специализирана електронна среда на нивото на компетенции. 	<p>2020СП4.2 2023СП2.1 2024СП2.2</p>	<p>МФР</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>
<p>7 Реформа C2.R1: <i>Обща политика за развитие на научните изследвания и иновациите</i></p> <p>Целта на тази реформа е да допринесе за ефективното координиране на действията на всички етапи от научните изследвания и иновациите и за увеличаване на иновациите в България. Това ще се постигне чрез създаването на среда за научни изследвания и иновации, която да осигурява тесни връзки между академичните среди и деловата сфера.</p> <p>Реформата включва следните елементи: 1) влизане в сила на Закон за научните изследвания и иновациите и свързаните с него законодателни актове. 2) Създаване на Съвет по иновации като консултативен орган към Министерството на образованието и науката и Министерството на иновациите и растежа, председателстван съвместно от двамата министри. Той ще консултира Министерството на образованието и науката и Министерството на иновациите и</p>	<p>2019СП3.1</p>	<p>МВУ</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
растежа по всички въпроси на политиката в областта на научните изследвания и иновациите.			
<p>8 Инвестиция C2.I1: Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез научни изследвания и иновации</p> <p>Целта на инвестицията е да се подобрят постиженията на България в областта на научните изследвания и иновациите и ефективността на трансфера на технологии, както и да се насърчи обменът на информация между научноизследователските университети в България. Инвестицията се състои във въвеждането на ефективна система за финансиране на научноизследователската и иновационна дейност чрез финансиране на избрани проекти, предлагани от иновативни малки и средни предприятия и висши учебни заведения. Инвестицията включва следните дейности: 1) финансиране на 12²⁸ проекта от български малки и средни предприятия, на които е присъден знакът за качество „Печат за високи постижения по линия на „Хоризонт Европа“; 2) финансиране на 3 проекта от български висши учебни заведения, които са получили висока оценка „над прага“ (т.е. над 10 точки) от Европейската комисия, но не са получили финансиране от европейския бюджет в областта „Разширяване на участието и разпространяване на високите постижения“ на РП „Хоризонт Европа“; 3) финансиране на изпълнението на иновационни програми от десет научноизследователски висши учебни заведения в България.</p>	2019СП3.1 2022СП1.2 2024СП4.1	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)
<p>9 Инвестиция C2.I2: Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките²⁹</p> <p>Инвестицията цели засилване на иновационния капацитет на Българската академия на науките (БАН) и активно участие в националната научноизследователска и иновационна екосистема за подпомагане и ускоряване на икономическата трансформация на страната при основен тематичен фокус в областите, свързани с двойния преход. С инвестицията ще се финансират и научноизследователски проекти за увеличаване на иновационния капацитет на БАН, по-специално в областта на технологиите, свързани с опазването на околната среда, и цифровите технологии.</p> <p>Проектът предвижда създаване на инструменти за ефективна връзка между БАН и бизнеса с оглед ускорено прилагане на иновации в икономиката и</p>	2019СП3.1	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

²⁸ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ.

²⁹ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ.

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>трансформацията ѝ в икономика на знанието; разгръщане на изследователския потенциал на БАН, посредством повишаване на уменията и квалификацията в областта на иновациите и утвърждаване на интердисциплинарен, междусекторен и интернационален подход; модернизиране на инфраструктурата, свързана с трансфер на зелени и цифрови технологии; създаване на иновационни продукти и решения от научни колективи на БАН в отговор на конкретни заявки от страна на бизнеса, свързани със зеления преход; създаване на устойчиви дългосрочни връзки с бизнеса в областта на зелените и цифрови технологии посредством съвместни докторантури; засилване на участието на страната в конкурси, свързани с НИРД, обявени от европейски и други институции; защита на интелектуалната собственост на БАН в областта на зелените и цифровите технологии с оглед улесняване на комерсиализацията на научните резултати и задълбочаване на интернационализацията на НИРД системата на БАН в областта на зелените технологии. Същевременно проектът е насочен и към консолидация на човешките ресурси и споделено използване на научната инфраструктура в БАН от страна на студенти и преподаватели от висшите училища.</p>			
<p>10 Инвестиции програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2027</p> <p>Основната цел на програмата е подобряване на капацитета за научни изследвания и иновации, стимулиране на сътрудничеството между предприятията и академичния сектор, развитие на умения за интелигентна специализация и поощряване на регионалната специализация на по-слабо развитите региони чрез нови технологии и иновации.</p> <p>Програмата е структурирана в две основни направления:</p> <p>Приоритет 1.“Устойчиво развитие на българската научно-изследователска и иновационна екосистема”, специфична цел: 1.1. Развитие и засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на внедряването на модерни технологии;</p> <p>Процедура за предоставяне на БФП BG16RFPR002-1.014 „Устойчиво развитие на Центрове за върхови постижения и Центрове за компетентност, в т.ч. и на конкретни инфраструктури или техни обединения от Национална пътна карта за научна инфраструктура (НПКНИ)“;</p> <p>Приоритет 2 “Цифрова трансформация на публичния сектор”, специфична цел: 1.2. Усвояване на ползите от цифровизацията за гражданите, дружествата, изследователските организации и публичните органи.</p>	<p>2019СП3.1 2020СП3.3 2020СП3.4 2020СП4.3 2022СП1.2 2023СП3.1 2023СП3.2 2023СП3.8 2024СП2.2 2024СП3.6 2024СП4.1</p>	<p>МФР</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
11	<p>Инвестиции програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027</p> <p>Целта на програмата е пряко насочена към постигането на интелигентен и устойчив растеж на българската икономика, както и осъществяването на индустриална и цифрова трансформация. По програмата българските предприятия се подпомагат чрез финансови инструменти и безвъзмездни средства.</p> <p>Програмата се състои от два приоритета като мерките, които най-тясно допринасят за областите иновации, цифровизация и устойчив растеж са, както следва:</p> <p>Специфична цел 1.1. Развитие и засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на внедряването на модерни технологии: дейности, свързани с повишаване на иновационната и инвестиционна активност на предприятията;</p> <p>Специфична цел 1.2. Усвояване на ползите от цифровизацията за гражданите, дружествата, изследователските организации и публичните органи: повишаване на нивото на дигитализация на българските предприятия и техния иновационен капацитет в областта на Индустрия 4.0; и Приоритет 2, специфична цел 2.6. Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика: дейности за повишаване на иновационната и инвестиционна активност в областта на чистите технологии, кръговата и нисковъглеродна икономика.</p>	2019СП3.1 2020СП3.2 2022СП1.2 2023СП3.1 2023СП3.2 2024СП4.1	МФР	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)
12	<p>Инвестиция C10.I11: Осигуряване на адекватна информационна и административна среда за изпълнение на Плана за възстановяване и устойчивост</p> <p>Целта на тази инвестиция е да се подобрят информацията и административният капацитет за изпълнението на ключови проекти в контекста на основаното на резултатите финансиране, с акцент върху Плана за възстановяване и устойчивост на България. Изпълнението на първите три етапа и една цел е приключило през 2022 г. и е докладвано в рамките на първото искане за плащане по ПВУ. Допълнително са актуализирани всичките видеоръководства, за да се обхванат изцяло всички работни процеси на информационната система за ПВУ.</p> <p>В процес на изпълнение е провеждането на обучение на крайни получатели за получаване на умения за изпълнение на ПВУ.</p>	2023СП2.1	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
13	<p>Реформа C10.R6: Регистрова реформа за разгръщане потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата</p> <p>Целта на тази реформа е да се подобрят организацията, качеството и сигурността на регистрите в държавната администрация, да се увеличи потенциалът на електронното управление и да се намали административната тежест за гражданите.</p> <p>Реформата установява необходимата нормативна уредба за създаването, поддържането и използването на електронни регистри чрез изменения на следните закони: 1) Закона за електронното управление; 2) Закона за кадастъра и имотния регистър; 3) Закона за гражданската регистрация.</p>	2019СП3.4 2020СП4.3	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)
14	<p>Реформа C10.R10: Обществени поръчки³⁰</p> <p>Целта на тази реформа е да се подобри прозрачността и увеличи конкуренцията в процеса на възлагане на обществени поръчки. В рамките на реформата през 2023 г. е обнародвано в Държавен вестник изменение на Закона за обществените поръчки с цел намаляване на броя на поръчките без тръжна процедура („без покана за представяне на оферти“) и само с една оферта, гарантиране на редовно докладване, засилен контрол от страна на съответните агенции и ефективни и възпиращи санкции в случай на нарушения на правилата. В процес на финализиране са етапите по Актуализиране на Методиката за контрол и проверка на АОП и въвеждането на нови стандартни електронни формуляри за обществените поръчки.</p> <p>С реформата се цели също така делът на процедурите на договаряне без обявление да се намали значително, като същевременно се осигури намаляване и на дела на поръчките само с една оферта.</p>	2019СП3.4 2024СП2.3	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)
15	<p>Инвестиция C6.I2: Цифровизация на процесите от фермата до трапезата</p> <p>Целта на мярката е да се улесни автоматизираният обмен на данни между администрацията и земеделските стопани, за да се гарантира по-ефикасен и единен поток от данни и да се избегне необходимостта от поддържане на излишни формати на документи. Инвестицията е насочена към постигане на националните цели, произтичащи от Зелената сделка и Стратегията „От фермата до трапезата“ – намаляване на прекомерната употреба на пестициди, торове и ветеринарни</p>	2019СП3.4	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

³⁰ Реформата е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ.

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>лекарствени препарати, устойчиво управление на ресурсите, гарантиране безопасността на храните по цялата верига на доставка.</p> <p>Чрез изграждане на единна електронна информационна система в земеделието се създават условия за трайно подобряване на ефективността на прилаганата аграрна политика и на предоставяните публични услуги, намаляване на административната тежест и оптимизиране на бизнес средата.</p>			
<p>16 Инвестиция С10.16: Подкрепа на пилотна фаза за въвеждане на строително информационното моделиране</p> <p>Основната цел на инвестицията е повишаване на готовността за въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ) на национално ниво в инвестиционното проектиране и строителството, като част от цифровата реформа на строителния сектор. Това ще доведе до повишаване на конкурентоспособността, производителността, устойчивия растеж и привлекателността на строителния сектор в България и създаване на условия за привличане на чуждестранни инвестиции. Целта ще бъде постигната чрез изпълнението на дейностите, предвидени в проекта, като се очакват следните резултати: 1. 300 експерта от държавната администрация обучени в основите на СИМ, както и за работа със софтуер за преглед, маркиране и проследяване на промените за СИМ модели. Обучението ще е съобразено със съответната специфика на задачите, свързани с одобряване и съгласуване на инвестиционни проекти. 2. Осигурен необходим хардуер за преглед, маркиране и проследяване на промените на СИМ модели за обучените 300 експерта, участващи в процеса на съгласуване и одобряване на инвестиционните проекти. 3. Създадена функционираща уеб-базирана платформа с публикувани онлайн обучения, интерактивно ръководство за националния СИМ модел, процеси на проектиране и одобрение за СИМ проекти, възможности за изтегляне на ресурси като библиотеки, шаблони и формуляри, както и приложения за проверка на цифровата зрялост за предприятия в строителния сектор. 4. Разработен национален модел за СИМ, който включва и законодателство и ръководства за събиране, управление и споделяне на информация, сигурност и контрол на достъпа до информация въз основа на БДС EN ISO 19650 и CEN стандарти. 5. Разработени и въведени в университетите 2 бр. учебни програми, свързани със СИМ. 6. Създадена функционираща софтуерна инфраструктура с възможност за предаване на СИМ проекти за одобрение и осигуряване на достъп до тях от изпълнители и контролни органи по време на строителството, както и на собственици на въведения в експлоатация строеж.</p>	<p>2019СП3.4 2020СП4.2</p>	<p>МВУ</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
17	<p>Инвестиционни интервенции от Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 г.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Интервенция „Инвестиции в земеделските стопанства“ - Интервенция „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти“ <p>Целта на двете интервенции е повишаване на конкурентоспособността и пазарната ориентация, както и разширяване на пазарния достъп на земеделските стопанства и на малките и средни предприятия, преработващи земеделска продукция.</p> <p>В рамките на интервенциите се предоставя публична подкрепа за инвестиции за разширяване, модернизиране и технологично обновление на производството, преработката и маркетинга на земеделски продукти и храни.</p>	2020СП3.3	МФР	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)
18	<p>Инвестиционна подкрепа по Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027 г. – направление „Продуктивни инвестиции и иновации в аквакултурите“</p> <p>Инвестициите целят нарастване на конкурентоспособността и постигане на устойчив растеж на аквакултурното производство. Създадените работни места и по-високата квалификация на заетите ще подпомогнат икономическото развитие на сектора и териториите, свързани с него.</p>	2020СП3.3 2020СП3.4 2020СП3.5	МФР	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)
19	<p>Инвестиция: Проект „Икономическа зона Доброславци“</p> <p>С цел привличане на инвеститори в сектора на автомобилостроенето и такива с висока добавена стойност, положителен търговски баланс и устойчиво икономическо развитие, както и превръщане на Република България в притегателен център за чужди инвестиции, се предвижда изграждане на модерна икономическа зона от нов тип.</p>	2019СП3.1 2019СП3.4	Национално финансиране	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

7.3 Укрепване на правосъдието, управлението и финансовия интегритет

Усилията на правителството са насочени към завършване на реформата в правосъдната система, която да благоприятства нейната ефективност и да гарантира качествено, независимо и ефикасно правосъдие (2019СП3.4; 2020СП4.2), включително и чрез изграждането както на цялостната дигитализация на българското правосъдие, така и доизграждане на инфраструктура и свързване на отделни електронни регистри и цифровизирането на актове в хода на нотариалното производство (2020СП4.1). Предвижда се и приемане на законодателство за развитие на стабилен вторичен пазар на необслужвани вземания по кредити (2019СП2.3), което е допълнителна предпоставка за създаване на благоприятна за бизнеса и инвестициите среда, тъй като засилва доверието на всеки етап от икономическия цикъл. Не на последно място се полагат усилия и за усъвършенстване на процеса по разработването и изпълнението на националните стратегически документи чрез приемане на законодателна рамка, която да създаде предпоставки за подобряване на процеса на стратегическо планиране в страната (2023СП2.2).

Отговорни институции: МП, МЕ, НСИ, МФ, АМС, МРРБ, АВ

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
1	<p>Реформа C10.R1: <i>Достъпно, ефективно и предвидимо правосъдие</i></p> <p>Целта на тази реформа е да се подобри достъпността, ефективността и предвидимостта на съдебната система.</p> <p>Реформата включва годишни анализи на прилагането на правилата за електронно правосъдие, предвидени в Гражданския процесуален кодекс и Наказателно-процесуалния кодекс; законодателни изменения на Административно-процесуалния кодекс; създаване на възможност за подаване на документи по електронен път и дистанционно провеждане на съдебни заседания; законодателни мерки за разширяване на обхвата на безплатната правна помощ и освобождаването от съдебни такси; както и приемането на пътна карта за изпълнението на решенията на Европейския съд по правата на човека, в която са посочени конкретни мерки, срокове и отговорни институции.</p>	2019СП3.4 2020СП4.2	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)
2	<p>Инвестиция C10.I1: <i>Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата</i></p> <p>Целта на тази инвестиция е да се увеличи цифровизацията на правосъдната система чрез надграждане на Единната информационна система на съдилищата (ЕИСС), която е ключов инструмент за реализацията на реформаторските усилия за въвеждане на електронно правосъдие. Системата обединява всички електронни дела и осигурява тяхното управление, включително разпределението на делата на случаен принцип, отчитане натовареността на</p>	2020СП4.2	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

Инвестиция / Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>съдилищата и събиране и обработване на статистическа информация за дейността на съдилищата. Проектът предвижда създаване на модул в ЕИСС за централизирано разпределение и електронна обработка на заповедните дела, както и на модул за администриране на провежданите медиации по делата; надграждане на съществуващите функционалности и създаване на нови с оглед развитието на нормативната база; изменения във вътрешната административно-управленска структура на съдилищата, интеграция с нови системи, нови електронни услуги и др.</p>			
<p>3 Инвестиция С10.12: <i>Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване</i></p> <p>Целта на тази инвестиция е да се увеличи цифровизацията в административните съдилища чрез модернизиране на Единната деловодно-информационна система.</p> <p>Основните предвидени дейности са: изработване и внедряване на информационна система за цифровизация на преписките по административните дела и обмяна на информация между отделните административни съдилища, както и между тях и ВАС, с модули за осъществяване на електронно призоваване на страните по административните дела, за провеждане на дистанционни закрити съдебни заседания на съдебните състави, за провеждане на дистанционни открити съдебни заседания. Постигането на основната цел при реализацията на проекта ще позволи по-бързо и прозрачно правораздаване, ще и намали административната тежест за бизнеса.</p>	2020СП4.2	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)
<p>4 Инвестиция С10.13: <i>Трансформация на съществуващата в прокуратурата информационна и комуникационна инфраструктура</i></p> <p>Целта на тази инвестиция е да се увеличат цифровизацията и сигурността на обмена на информация в рамките на прокуратурата чрез модернизиране на вътрешната информационна и комуникационна инфраструктура.</p> <p>Инвестицията предвижда надграждане на информационната и комуникационна инфраструктура на Прокуратурата на Република България за адресиране по адекватен начин на специфичните ѝ нужди в контекста на COVID-19 пандемията и предизвикателствата, свързани с киберсигурността. Специфичните цели на проекта са за постигане на висока отказоустойчивост, защита и резервираност на вътрешния електронен обмен на документи между звената в Прокуратурата, техническо осъществяване на политиките за защитата на лични и чувствителни данни в електронните ѝ масиви и електронна идентификация на потребителите на електронните системи в Прокуратурата и нивото на пряка комуникация с</p>	2020СП4.2	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>оперативни органи и инспектори в министерствата. Проектът ще опосредства автоматичен електронен обмен на информация между Прокуратурата и другите антикорупционни органи в страната, като данните от съответните бази данни ще бъдат достъпни и предоставени автоматизирано по сигурни електронни канали, без опасност от изтичане на информацията и компрометиране на системите.</p>			
<p>5 Реформа: <i>Укрепване на рамката за стратегическо планиране</i></p> <p>Целта на реформата е усъвършенстване на разработването и изпълнението на националните стратегически документи, създавайки условия за устойчиво развитие и ускоряване на икономическия растеж. Нормативно ще се регламентират общи правила за стратегическо планиране на национално ниво, които да преодолеят различията в специалните закони, уреждащи видове, структура, компетентни органи, срок, отчетност на различните стратегически документи. За постигане на целта на реформата съществен принос се очаква от изпълнението на инвестиция C10.I10 от ПВУ.</p> <p>В рамките на проект по Инструмента за техническа подкрепа са изготвени препоръки от ОИСР за подобряване на координационните механизми, разпределението на функции и нормативната рамка на процеса по стратегическо планиране. Разработен е проект на Методология за стратегическо планиране, с която да се въведат единни методически изисквания към съдържанието, разработването, мониторинга и оценката на стратегически документи. Извършен е преглед на всички действащи стратегически документи, с оглед формулиране на препоръки за тяхното интегриране по области на политики и подобряване на качеството им.</p>	<p>2020СП4.2 2023СП2.2</p>	<p>МФР</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>
<p>6 Инвестиция C10.I10: <i>Модернизирана система за стратегическо планиране</i></p> <p>Инвестицията цели създаване на предпоставки за подобряване на процеса на стратегическо планиране в страната и ще допълва реализацията на реформаторските намерения. За целта ще бъде надградена информационната система „Мониторстат“ на Националния статистически институт в инструмент за стратегическо планиране, както и за мониторинг на изпълнението и отчетност на всички стратегически документи на централното правителство. Освен че ще обхване всички действащи стратегически документи, инструментът ще проследява и обвързаността им с Целите за устойчиво развитие на ООН.</p>	<p>2020СП4.2</p>	<p>МВУ</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>
<p>7 Инвестиция C10.I7: <i>Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството</i></p>	<p>2020СП4.1 2020СП4.2</p>	<p>МВУ</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително</p>

Инвестиция / Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>Целта на тази инвестиция е да се намали свързаната със строителството административна тежест за гражданите и предприятията чрез създаване на платформа за предоставяне на електронни административни услуги по устройство на територията и разрешаване на строителството.</p> <p>Целта е създаване на единна информационна система като платформа за предоставяне на електронни административни услуги по устройство на територията и разрешаване на строителството. Предвидени са и дейности за подготовка на необходимите нормативни промени, които да позволят ефективно функциониране на системата. Проектът ще облекчи административната тежест върху гражданите и бизнеса, като значително ще съкрати технологичното време за извършване на услугите в сектора на устройственото планиране, инвестиционното проектиране, разрешаване на строителството и въвеждането в експлоатация на завършените строежи, като ще се създадат възможности за извършване на комплексни електронни административни услуги.</p>			Европейския стълб на социалните права (ЕССП)
<p>8 Реформа: Приемане на Закон за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити (ЗЛОККК).</p> <p>Целта на реформата е преодоляване на проблемите с високите равнища на необслужвани кредити посредством развитие на стабилен вторичен пазар, позволяващ усвояване на излишъка от необслужвани кредити от кредитните институции, създаване на по-добри условия за трансграничното прехвърляне на необслужвани вземания по кредити, както и осигуряване на високи нива на защита на интересите на кредитополучателите. За реализирането ѝ ще бъде приет законопроект за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити, с който ще бъдат транспонирани изискванията на Директива (ЕС) 2021/2167 относно условията и реда за лицензирането, осъществяването на дейността и надзора на лицата, обслужващи вземания по необслужвани кредити, които действат от името на купувач на кредити; изискванията към купувачите на кредити, които придобиват вземания по необслужвани кредити; задълженията на кредитните институции, извършващи дейност на територията на Република България, във връзка с продажбата на вземания по необслужвани кредити.</p>	2019СП2.3	Национално финансиране	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

7.4 Транспорт и транспортна свързаност

Инвестициите и реформите в областта на транспорта са насочени към повишаване на ефективността и конкурентоспособността на транспортния сектор, подобряване на транспортната свързаност и достъпност (вътрешна и външна), както и ограничаване на отрицателните ефекти от развитие на транспортния сектор. Предвижда се тези цели да бъдат изпълнени чрез пошиване качеството и разширяване обхвата на железопътните услуги при нарастване на дела на превозените пътници и товари (2023СП3.4; 2023СП3.7; 2024СП4.5), ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура (2019СП3.2; 2020СП3.6; 2020СП3.7); намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта (2023СП3.1); подобряване на управлението на транспортната система (2022СП3.4); намаляване на шумовото замърсяване и вредните емисии от транспорта.

Отговорни институции: МТС, МВР, АМ, МРРБ

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
1	<p>Инвестиция: Модернизация на железопътна инфраструктура:</p> <p>С цел подобряване надеждността и интермодалността, създаване на по-добри условия за ефективно използване и комбиниране на видовете транспорт в градски условия, както и увеличаване капацитета на железопътния транспорт ще се изпълняват следните проекти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - В обхвата на Програма Транспортна свързаност (ПТС) са включени трите фазиран проект за жп отсечките Елин Пелин – Костенец, Пловдив – Бургас и Волюяк – Драгоман: Посредством цялостната модернизация на жп линията София – Пловдив (част от която е отсечката Елин Пелин – Костенец), в допълнение на модернизацията на жп линията Пловдив – Бургас, ще се осигури скоростен маршрут, с подобрена надеждност и увеличен капацитет в участъка между столицата и Черно море. Също така със средства от Програма „Транспортна свързаност“ ще бъде изградена жп връзката от Гюешево до Република Северна Македония; - ЖП връзки към летище Пловдив и летище Бургас: Тези инвестиции, в допълнение към инвестициите по приоритет 1 на програма Транспортна свързаност, имат за цел да подобрят интермодалността и ще създадат по-добри условия за ефективно използване и комбиниране на видовете транспорт в градски условия. Градските райони са особено изложени на негативните ефекти от настоящите модели на мобилност и транспорт, както и от устойчивата зависимост от частни леки автомобили, задвижвани от 	2019СП3.2 2020СП3.6	МФР Национално финансиране	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
	<p>изкопаеми горива, като лошо качество на въздуха, шум, пътни произшествия, задръствания и емисии на парникови газове;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Възстановяване на проектните параметри по железопътната линия Русе-Варна; - В ПТС са включени и модернизация (удвояване и електрификация) на отсечки от жп линия Карнобат-Синдел. Проектът е с хоризонтален приоритет и е проект от общ интерес в съответствие с член 7 от Регламент 1679/2024. 			
2	<p>Инвестиция С8.11 Железопътен подвижен състав³¹</p> <p>Инвестицията цели подобряване на конкурентоспособността на железопътния транспорт и значително прехвърляне на пътници от автомобилния към железопътния транспорт.</p> <p>Инвестицията ще допринесе за извършване на реформа в обслужването на пътници с железопътен транспорт в крайградските и междурегионални направления, чрез закупуване на нов подвижен състав. С успешното реализиране на инвестицията се планира подобряване качеството на услугите в железопътния транспорт (повишаване нивото на обслужване на пътниците, създаване на възможности за подобряване мобилността на населението, намаляване на времето за придвижване с железопътен транспорт), като същевременно се цели намаляване на въглеродния отпечатък на транспорта върху околната среда (насърчаване прехвърлянето на пътуванията от индивидуален транспорт към обществен електрически железопътен транспорт, дигитализация и намаляване на емисиите при извършване на железопътните маневрени дейности в депата).</p>	2019СП3.2 2020СП3.6 2020СП3.7 2023СП3.7 2024СП4.5	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)
3	<p>Инвестиция: Изграждане и модернизация на пътища и автомагистрали</p> <p>Инвестицията цели осигуряване на по-добра свързаност на транспортната мрежа и подобряване на връзките със съседните страни, осигуряване последователност и непрекъснатост на транспортните потоци.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изграждане на Автомагистрала Хемус; - Завършване на АМ „Струма“. Проектът е част от ПТС и е от съществено значение за развитие на пътната инфраструктура по протежение на коридор 	2024СП4.5	МФР Национално финансиране	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

³¹ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ.

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>Ориент/Източно-Средиземноморски, инвестициите по чието изграждане започнаха още през програмен период 2007-2013 г. и продължиха през 2014-2020 г. Посредством строителството, реконструкцията и рехабилитацията на пътните връзки към Трансевропейската транспортна мрежа и важните икономически центрове (обекти на транспортната инфраструктура, индустриални зони и др.) ще се повиши ефективността на инвестициите и ще се осигури последователност и непрекъснатост на транспортните потоци;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Изграждане на АМ „Русе – Велико Търново“. Част от проекта ще бъде финансирана със средства от ПТС. Проектът има за цел да осигури по-добра свързаност на транспортната мрежа и подобряване на връзките със съседните страни. като ще се осигури връзка с автомагистрала Хемус и Дунав мост I при Русе (трансгранична връзка с Румъния); - Модернизация на Път I-1 (E79) Видин – Ботевград. 			
<p>4 <i>Инвестиция: Подобряване на инфраструктурата и нормално функциониране на граничните контролно-пропускателни пунктове (ГКПП):</i></p> <p>Инвестициите в подобряване на инфраструктурата и функционирането на ГКПП целят увеличаване на пропускателната способност на граничните пунктове и облекчаване на трафика, намаляване на разходите и административната тежест за бизнеса и подобряване ефективността на администрациите, както и модернизиране прилагането на анализа на риска в митническата контролна дейност.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Цялостна реконструкция и модернизация на ГКПП „Станке Лисичково“: Инвестицията цели повишаване на пропускателната способност на ГКПП предвид нарастващия обем на трафика; събиране на една линия на митнически контрол на операциите по митническо оформяне на стоките, обработките по измерване на масата на пътните превозни средства, разрешителния режим, винетния контрол, което ще подобри анализа на риска и селекцията за допълнителни рентгенови и физически проверки; както и намаляване на разстоянията между трасетата за вход и изход, което ще подобри координацията между екипите и ще улесни управлението на процесите от страна на отговорника на смяната. • Цялостна реконструкция и модернизация на ГКПП „Златарево“: Инвестиционният проект има за цел повишаване на пропускателната 	<p>2019СП3.2 2023СП3.4</p>	<p>Национално финансиране Инструмент за финансова подкрепа за оборудване за митнически контрол Customs Control Equipment Instrument (CCEI) МФР</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
	<p>способност на пункта, разширяване на трасетата, облекчаване на трафика, привеждане в съответствие на сградния фонд.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Реконструкция на ГКПП „Капитан Андреево“: Инвестиционният проект има за цел намаляване натовареността на митническия пункт, увеличаване лентите с автомобилни везни за товарни автомобили на „изход“ и за проверка от ГД „Гранична полиция“ на „вход“, изграждане на площадки за извършване на 100% рентгенов контрол и дезинфекция, подобряване организацията на съществуващите ленти за пътнически автомобили. Необходимо е да бъдат изградени нови помещения за складиране на задържани стоки, изграждане на архивни помещения за съхранение на документи. • Реконструкция на ГКПП „Лесово“: Инвестицията има за цел увеличаване пропускателната способност на пункта чрез промяна на разположението на граничните служби на съществуващите ленти за товарни автомобили, на трасетата за товарния трафик, удвояване на трасетата за дезинфекция, увеличаване лентите с автомобилни везни, изграждане на нови навеси и съоръжения за митнически и паспортно-визови проверки. • Оборудване със специализирана техника и съоръжения на митническите пунктове и митническите лаборатории: Инвестицията има за цел ефективно изпълнение на поставените задачи на агенцията по отношение подобрена събираемост на приходите, контрол и борба с контрабандата и наркотрафика. 			
5	<p>Инвестиция по Програма ИНТЕРРЕГ VI-A ИПП България-Северна Македония</p> <p>Инвестицията цели подобряване свързаността на трансграничния регион (връзки за комуникация, разширен достъп до основната TEN-T) между Република България и република Северна Македония, чрез повишаване на общата пропускателната способност на граничната инфраструктура за развитие на туризма, културните връзки, малкия и средния бизнес.</p> <p>Изграждането на нов граничен контролно пропускателен пункт (ГКПП) Струмяни – Берово („Клепало“) между България и Северна Македония, с основни характеристики „двустранен пункт, работно време 24/7, за преминаване на леки автомобили и лекотоварни средства до 3,5 т.“, предвижда: Изграждане на довеждаща до новия ГКПП инженерна инфраструктура – електропровод,</p>	2019СПЗ.2 2022СПЗ.4 2023СПЗ.4	Национално финансиране Програма ИНТЕРРЕГ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>оптичен кабел, ВиК мрежа; Изграждане на цялата инфраструктурата от сгради и съоръжения и технологично оборудване на територията на ГКПП.</p> <p>Изграждането и технологичното оборудване на новия ГКПП ще бъде в съответствие с достиженията на правото от Шенген и всички закони и технически изисквания, приложими за гранично-пропускателните пунктове и управлението на външните граници, до степента, приложима за България.</p>			
<p>6 Инвестиция: Изграждане, реконструкция и основен ремонт на техническа и социална инфраструктура на общините:</p> <p>Изпълнението на мярката за финансиране на общински проекти, включени в Инвестиционната програма за общински проекти има за цел да допринесе за подобряване на инфраструктурното развитие на регионите и подобряване на благоустройствената среда в населените места. Инвестицията е насочена към реализирането на приоритетни инфраструктурни проекти на местните общности, чрез предоставяне на финансова подкрепа за проектиране, строителство, основен ремонт и реконструкция на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях; - Нови и съществуващи общински пътища и съоръженията и принадлежностите към тях; - водоснабдителни и канализационни системи и съоръжения, представляващи публична общинска собственост; - сгради, публична общинска собственост, в които се предоставят обществени услуги, в т. ч. такива, в които се осъществяват дейности в областта на културата, с изключение на обекти, представляващи недвижими културни ценности; - обекти на общинската спортна инфраструктура; и - благоустройствени строежи и дейности в населените места, в т. ч. площи, пешеходни и велосипедни алеи и зони, обществени паркинги, озеленени площи за широко обществено ползване и гробищни паркове. 	<p>2019СП3.2 2023СП3.7</p>	<p>Национално финансиране</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>
<p>7 Инвестиция: Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност (Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027)</p>	<p>2019СП3.2 2023СП3.7</p>	<p>МФР</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>Предвидените мерки за изпълнение целят:</p> <ul style="list-style-type: none"> - подобряване на свързаността между териториите чрез инвестиции в пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа извън TEN-T мрежата на територията на цялата страна; - подобряване на свързаността между териториите и създаване на функционални връзки чрез инвестиции в местни общински пътища на територията на градските общини (на базата на подход „отдолу-нагоре“, при солидна обосновка и доказана нужда за постигане целите на социално включване и икономическо развитие); - обособяване на ленти за велосипеден транспорт, където е подходящо; - намаляване на емисиите на парникови газове чрез мерки за цифровизация на транспорта по пътната мрежа; - изпълнение на всички видове мерки за пътна безопасност, ИТС, превенция и повишаване на осведомеността и др. - развитие на инфраструктура за алтернативни горива по новоизградените или модернизираните пътища. 			
<p>8 Реформа C8.R3: Устойчива градска мобилност</p> <p>Целта на реформата е да се насърчи устойчивата градска мобилност чрез използване на планове за устойчива градска мобилност, интегрирани в териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво NUTS 2 и в плановете за развитие на общините, както и оценка на тяхното изпълнение. В резултат на реформата 20 общини трябва да имат одобрени планове за устойчива градска мобилност и да получат подкрепа чрез закупуването на превозни средства за чист обществен градски транспорт с нулеви емисии и инсталирането на инфраструктура за зареждане.</p>	<p>2019СП3.2 2023СП3.7 2024СП4.5</p>	<p>МВУ</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>
<p>9 Инвестиция C8.I7: Екологосъобразна мобилност — пилотна схема за подкрепа на устойчивата градска мобилност³²</p> <p>Целта на инвестицията е да допринесе за пълноценно разгръщане на концептуални политики, които да подпомогнат растежа на градовете и тяхната устойчивост, чрез изпълнение на интегрирани мерки за устойчива градска</p>	<p>2020СП3.7 2023СП3.7 2024СП4.5</p>	<p>МВУ</p>	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p>

³² Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ.

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>мобилност. Пилотната схема има за цел да насърчи сформиранието на партньорства за изпълнение на мерки в изпълнение на плановете за устойчива градска мобилност, като по този начин ще улесни подготовката и изпълнението на сходни проекти, които да бъдат финансирани със средства от Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г. (ПРР). Очакваните резултати включват: 68 превозни средства за обществен транспорт с нулеви емисии (градски и междуградски), 27 електрически зарядни станции за превозни средства за обществен транспорт, разработване на интелигентни транспортни системи в 10 общини и интегрирани цифрови решения за подобряване на ефикасността и ефективността на обществения транспорт, както и инфраструктура за безопасна градска мобилност, насочена към уязвимите участници в пътното движение – пешеходците и велосипедистите.</p>			
<p>10 Инвестиция: Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност (Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027)</p> <p>Инвестициите в устойчива мобилност по ПРР имат за цел да насърчат балансираното териториално развитие чрез подобряване на транспортната свързаност и достъпност, модернизация и повишаване на качеството на обществения транспорт и намаляване на отрицателните ефекти от автомобилния транспорт в градовете. Допустимите мерки включват всички видове инвестиции в инфраструктура и оборудване, вкл.: разработване на плановете за устойчива градска мобилност (ПУГМ), въвеждане на интелигентни транспортни системи и др. мерки за дигитализация на транспорта, подмяна на подвижния състав на обществения транспорт с екологично чист, зарядна инфраструктура за чисти превозни средства, велосипедна и пешеходна мрежа, транспортна инфраструктура, вкл. улици и съоръжения във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт, велосипедна и пешеходна мрежа, мерки за подобряване на достъпността и безопасността на транспорта, подобряване на връзките между градски, междуградски автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози и др.</p>	<p>2019СП3.2 2023СП3.7 2024СП4.5</p>	<p>МФР</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>
<p>11 Реформа C8.R1: Стратегическата рамка на транспортния сектор</p> <p>Реформата има за цел повишаване на устойчивостта на транспорта чрез актуализиране на националната стратегическа рамка в съответствие с Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 и определяне на конкретни цели за нейното изпълнение.</p>	<p>2019СП3.2 2023СП3.7 2024СП4.5</p>	<p>МВУ</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>Тази реформа включва следните подмерки като основни области на интервенция:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Комбиниран транспорт: трябва да бъде разработен Национален план за развитие на комбинирания транспорт в България до 2030 г. с основна цел провеждане на политика за стимулиране и подпомагане на прехвърлянето на товарите към по-екологосъобразни видове транспорт. - Целта на реформата е да се постигне по-високо качество, по-широко покритие и използване на пътническите железопътни услуги. <p>Реформата трябва да включва преглед на съществуващите договори за обществена услуга (ДОУ) за предоставяне на услуги за железопътен превоз на пътници, включително пазарна оценка, определяща обхвата на задълженията за извършване на обществени услуги, и възлагането на договорите за обществена услуга, чийто срок изтича между 2021 г. и второто тримесечие на 2026 г.</p> <p>Реформата трябва да доведе и до по-голям технически капацитет за подготовка и изпълнение на проекти за железопътната мрежа на трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T).</p>			
<p>12 Реформа C8.R4: Интегриран обществен транспорт</p> <p>Целта на реформата е да се допринесе за по-добрата интеграция на обществения транспорт и по този начин да се повишат качеството, свързаността, надеждността и ефективността на предоставяната услуга за превоз.</p> <p>Реформата включва анализ на системата за обществен транспорт, както и преглед на съществуващата нормативна уредба. Въз основа на резултатите трябва да се приеме нов Закон за обществения транспорт, с който да се установи ясна нормативна уредба, даваща определение на обществения транспорт и на отговорностите и задълженията на субектите, които го извършват. Трябва да се създаде също така правна уредба за въвеждането на единна система за издаване на билети за транспорт най-късно до първото тримесечие на 2026 г. и на единна интегрирана транспортна схема, насочена към подобряване на ефективността на обществения транспорт в България.</p>	<p>2019СП3.2 2023СП3.7 2024СП4.5</p>	<p>МВУ</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>
<p>13 Инвестиции програма „Транспортна свързаност“ 2021-2027</p> <p>Целта на програмата е изграждане на стабилна, устойчива на изменението на климата, интелигентна, сигурна и интермодална трансевропейска транспортна</p>	<p>2023СП3.1</p>	<p>МФР</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)</p>

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
мрежа, чрез: изграждане на железопътни линии и пътища в основната и широкообхватната мрежа, които са част от трансевропейската транспортна мрежа, включително по трансгранични участъци; внедряване на интелигентни транспортни системи; подобряване на условията за корабоплаване по река Дунав; развитие на мултимодален транспорт; намаляване на настоящите отрицателни вторични ефекти от транспорта; предприемане на мерки във връзка с безопасността; изграждане на устойчиви мултимодални градски транспортни системи и подпомагане на устойчивия и достъпен градски и крайградски транспорт.			
14 Инвестиция С8.16: Линия 3 на метрото в София Инвестицията се отнася за изграждането на участък от линия 3 на метрото в София с обща дължина 3 км и с 3 метростанции, който ще осигури чиста, бърза и ефективна обществена услуга за превоз за пътници с интермодални връзки. По този начин се цели намаляване на парниковите газове и замърсяването на въздуха в града, на броя на автомобилите в движение в града и подобряване на обществения транспорт за жителите на града.	2024СП4.5	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права (ЕССП)

7.5 Енергетика

Инвестициите и реформите в областта на енергетиката са насочени към утвърждаване на пазарните принципи в енергийния сектор, към гарантиране на енергийна независимост чрез диференциране на доставите и подобряване на връзките със съседни държави (2022СП3.3; 2023СП3.4), към устойчиво енергийно развитие на страната чрез стимулиране на производството и съхранението на енергия от възобновяеми източници на енергия (2020СП3.1; 2020СП3.4; 2022СП3.1; 2022СП3.2; 2023СП3.1; 2023СП3.2; 2024СП4.1; 2024СП4.2), към ефективно използване на енергийните ресурси чрез подобряване на енергийната ефективност (2020СП3.5; 2022СП3.4; 2023СП3.5), и към задоволяване на потребностите на обществото от електрическа и топлинна енергия (2022СП3.4; 2023СП3.6). Цели се продължаване на ефективното декарбонизиране на енергийния сектор, като същевременно се гарантира енергийната сигурност на страната, чрез осъществяване на предвижданите реформи и инвестиции за насърчаване развитието на ядрената енергетика, съобразно съвременните изисквания за надеждност, безопасност и икономичност (2020СП3.8), както и за подобряване на енергийната инфраструктура (2019СП3.3; 2020СП3.3; 2020СП3.4; 2020СП3.6; 2020СП3.7; 2022СП1.2; 2023СП3.3; 2024СП4.3).

Отговорни институции: МЕ, МРРБ, МТС, МОСВ, АМС, МИР, МИИ

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
1	<p>Реформа C4.R6: Стимулиране на производството на електроенергия от възобновяеми източници</p> <p>Целта на тази реформа е да се намали административната тежест за инвестициите във възобновяеми източници по отношение на инсталирането, свързването и експлоатацията.</p> <p>Измененията в съответните закони и/или подзаконови актове трябва да: i) опростят процедурите за лицензиране и издаване на разрешения за възобновяеми енергийни източници; ii) да дават възможност за предпочитани зони, в които наземните вятърни паркове ще бъдат в съответствие със законодателството в областта на околната среда; iii) опростят процедурата за инсталации за възобновяеми енергийни източници за собствено потребление до 1 MW, като от процедурата се изключи техническото одобрение от оператора на разпределителната система и постепенно се премахне задължението за деклариране на акциз за собствено производство.</p> <p>Освен това измененията в съответните закони и/или подзаконови актове премахват пречките, въвеждат специфична регулаторна и подкрепяща рамка за изграждането, свързването и експлоатацията на съоръжения за съхранение на електроенергия.</p>	2019СП3.3 2020СП3.3 2020СП3.5 2020СП3.8 2022СП3.3 2023СП3.1 2023СП3.2 2024СП4.1 2024СП4.2	МВУ	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата Енергийна сигурност
2	<p>Реформа C4.R8: Либерализация на пазара на електроенергия</p> <p>Целта на реформата е да се завърши либерализацията на пазарите на електроенергия, включително пазарите на едро и на дребно. Реформа включва три елемента, които се изпълняват чрез изменения в Закона за енергетиката и в подзаконовите нормативни актове.</p> <p>Първият елемент има за цел либерализиране на пазара на електрическа енергия на едро до 2022 г. като се прекрати ролята на обществен доставчик на „Национална електрическа компания“ ЕАД (НЕК) и се премахват квотите за регулирания пазар, а също така се забранят дългосрочните договори за изкупуване на електроенергия, с изключение на тези за електрическа енергия от възобновяеми източници или сключени на енергийната борса. Вторият елемент трябва да подобри балансиращия пазар на електрическа енергия. Третият елемент либерализира пазара на електрическа енергия на дребно, като осигурява постепенно пълно дерегулиране на цените на дребно за домакинствата, успоредно с пълната възможност за смяна на доставчика. Постепенното премахване на регулираните цени за битови клиенти се</p>	2019СП3.3 2020СП3.5 2020СП3.8 2022СП3.4 2023СП3.1 2023СП3.2 2024СП4.1 2024СП4.2	МВУ	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата Енергийна сигурност

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>извършва на два последователни етапа съответно през 2023 г. и 2025 г., като обхваща значителен дял от пазара на домакинствата.</p> <p>Законовите изменения за реформа на пазарите на електрическа енергия са приети със Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката (ЗЕ), обн. ДВ бр. 96, от дата 17.11.2023г. С изм. и доп., ДВ бр. 39 от 1.05.2024 г., в сила от 1.05.2024 г. Законът отлага с една година предложените промени – от 1 юли 2024 г. – на 1 юли 2025 г. и съкращава преходния период за битовите потребители, в рамките на който могат да получават компенсации, с една година.</p>			
<p>3 Реформа C4.R7: Разгръщане на потенциала на водородните технологии и производството и доставките на водород</p> <p>Целта на тази реформа е да се премахнат основните пречки, посочени в пътната карта за развитието на технологията за водород, и да се приложат мерките, необходими за развитието на цялата верига за създаване на стойност във връзка с водорода.</p>	<p>2019СП3.1 2020СП3.5 2020СП3.8 2022СП3.1 2022СП3.2 2023СП3.1 2023СП3.2 2024СП4.1</p>	<p>МВУ</p>	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата;</p> <p>Енергийна сигурност</p>
<p>4 Инвестиция C4.I6: Подкрепа за нови мощности за производство на електроенергия от възобновяеми източници и за съхранение на електроенергия</p> <p>Целта на инвестицията е да допринесе за целта на България за увеличаване на дела на чистата енергия в нейния енергиен микс за постигане на неутралност по отношение на климата чрез подкрепа за инсталирането на нови мощности за производство на електроенергия от възобновяеми източници заедно със съхранението на електроенергия чрез неутрална по отношение на технологията конкурентна тръжна процедура между различните технологии.</p> <p>Инвестицията се състои от безвъзмездни средства за изграждането на избраните инсталации, за инсталиране и пускане в експлоатация на най-малко 1425 MW капацитет за производство на електроенергия от възобновяеми източници, разположен съвместно с най-малко 350 MW системи за съхранение на енергия.</p>	<p>2019СП3.3 2020СП3.5 2020СП3.8 2022СП3.1 2022СП3.2 2023СП3.1 2023СП3.2 2024СП4.1 2024СП4.2</p>	<p>МВУ</p>	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p> <p>Енергийна сигурност</p>
<p>5 Реформа C4.R1: Създаване на Национален фонд за декарбонизация</p> <p>Реформата има за цел създаването на Националния фонд за декарбонизация и неговите подфондове. Мярквата се състои в оценяване на националната регулаторна рамка за енергийна ефективност от независима експертна група с</p>	<p>2019СП3.3 2023СП3.5</p>	<p>МВУ</p>	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското</p>

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>цел: i) идентифициране на пречките пред инвестициите в енергийна ефективност и предоставяне на препоръки за промени в националната регулаторна рамка; ii) набелязване на варианти за структурата на Националния фонд за декарбонизация, по-специално по отношение на правилата за управление и функциониране; и iii) идентифициране на потенциални източници за капитализацията на Националния фонд за декарбонизация, включително за техническа помощ и механизми за използване на капитала на Националния фонд за декарбонизация за преобразуване от безвъзмездни средства във финансови инструменти.</p>			<p>законодателство в областта на климата</p> <p>Енергийна сигурност</p>
<p>6 Реформа C4.R5: Обслужване на едно гише за обновяване</p> <p>Целта на реформата е да се намали административната тежест, свързана с процеса на обновяване, като се подпомогнат гражданите и предприятията с информация, техническа помощ и консултации по регулаторни, технически и финансови въпроси, свързани с техните проекти за подобряване на енергийната ефективност. Мярката се състои в първоначално пилотно въвеждане и последващо разгръщане на оперативни звена за обслужване на едно гише във всички региони по NUTS-3 в страната. Обслужването на едно гише включва цялата необходима информация и услуги, необходими за енергийното обновяване.</p>	<p>2019СП3.3 2020СП3.5 2022СП3.4 2023СП3.5</p>	<p>МВУ</p>	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p> <p>Енергийна сигурност</p>
<p>7 Инвестиция C4.I1: Подкрепа за обновяване на сградния фонд³³</p> <p>Целта на мярката е да се подобри енергийната ефективност на сградния фонд чрез намаляване средно с поне 30% на потреблението на първична енергия.</p> <p>Мярката се състои от инвестиции за обновяване на сгради, разделени на три подмерки: i) енергийно-ефективно обновяване на жилищни сгради; ii) енергийно-ефективно обновяване на нежилищни сгради, включително обществени сгради, и iii) енергийно-ефективно обновяване на нежилищни сгради в производството, търговията и услугите, както и на сгради в туристическия сектор.</p>	<p>2019СП3.3 2020СП3.5 2022СП3.4 2023СП3.5</p>	<p>МВУ</p>	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p> <p>Енергийна сигурност</p>

³³ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ.

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
8	<p>Инвестиция C4.I2: Подкрепа за енергия от възобновяеми източници за домакинствата³⁴</p> <p>Целта на мярката е да се увеличи използването на енергия от възобновяеми източници в крайното потребление на енергия в сектора на домакинствата чрез финансиране на закупуването на нови най-добри слънчеви системи за битово горещо водоснабдяване и фотоволтаични системи.</p> <p>Мярката се състои във финансирането на два вида мерки за използване на енергия от възобновяеми източници от домакинствата: i) инсталиране на слънчеви системи за битово горещо водоснабдяване и ii) инсталиране на фотоволтаични системи с мощност до 10 kWp, включително акумулиране на електроенергия.</p>	2019СП3.3 2020СП3.5 2022СП3.1 2022СП3.2 2022СП3.4 2023СП3.2 2024СП4.1	МВУ	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p> <p>Енергийна сигурност</p>
9	<p>Инвестиция C4.I3: Подкрепа за енергийно ефективни системи за улично осветление³⁵</p> <p>Целта на мярката е да се повиши енергийната ефективност, да се намалят енергийните разходи за външно изкуствено осветление и да се подобрят условията на живот на населението в страната чрез технологично обновяване и модернизация на системите за външно изкуствено осветление. Мярката се състои в реконструкция и модернизация на общинските системи за външно изкуствено осветление. Инвестицията има за цел да постигне средно най-малко 30 % намаление на потреблението на първична енергия, когато се сравнява преди и след прилагането на мярката.</p>	2019СП3.3 2022СП3.4	МВУ	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p> <p>Енергийна сигурност</p>
10	<p>Инвестиция C4.I8: Национална инфраструктура за съхранение на електроенергия от възобновяеми източници (RESTORE)³⁶</p> <p>Целта на инвестицията е да се даде възможност за значително увеличаване на дела на енергията от възобновяеми източници (вятърна и слънчева) в енергийния микс и да се гарантира сигурността, стабилността и готовността на българската електроенергийна система. Тя също така ще допринесе за изграждането на интелигентни мрежи, като гарантира висока степен на балансиране и управление на претоварването на мрежите, което е необходимо</p>	2019СП3.3 2020СП3.5 2020СП3.8 2022СП3.1 2023СП3.1 2023СП3.2 2024СП4.1 2024СП4.2	МВУ	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p> <p>Енергийна сигурност</p>

³⁴ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ.

³⁵ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ.

³⁶ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ.

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
за интегриране на електроенергията, произведена от възобновяеми енергийни източници.			
<p>11 Инвестиции по програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027</p> <p>Целта на изпълняваните проекти по Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 (ПКИП) е намаляване на използваните енергийни ресурси и подпомагане процесите на въвеждане на кръгови модели в предприятията, което е пряко насочено към постигането на интелигентен и устойчив растеж на българската икономика, както и осъществяването на индустриална и цифрова трансформация.</p> <p>По програмата българските предприятия се подпомагат чрез финансови инструменти и безвъзмездни средства. ПКИП се състои от два приоритета, като за инвестициите и реформите в областта на енергийната ефективност, стимулиране на производството и съхранението на възобновяеми източници на енергия май-пряко допринасят интервенциите в следните специфични цели:</p> <p>Приоритет 2, специфична цел 2.1. Насърчаване на енергийната ефективност и намаляване на емисиите на парникови газове и специфична цел 2.6. Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика: мерки, насочени към подобряване на енергийната ефективност и въвеждане на кръгови модели в предприятията чрез използване на БФП и финансови инструменти.</p>	2019СП3.3 2022СП3.2 2022СП3.4 2023СП3.5	МФР	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p> <p>Енергийна сигурност</p>
<p>12 Инвестиция: Изграждане на етап 2 на Национално хранилище за ниско и средноактивни радиоактивни отпадъци</p> <p>Цели се да се осигури безопасно изолиране от околната среда и биосферата на човека на радиоактивни отпадъци (РАО) от експлоатираните и планирани за изграждане блокове на АЕЦ „Козлодуй“, РАО от Постоянното хранилище за радиоактивни отпадъци (ПХРАО)-Нови хан, оставащите РАО от извеждане от експлоатация на блокове 1-4, което има икономически ефект за АЕЦ „Козлодуй“ и за страната, социален за населението и екологичен за околната среда.</p>	2019СП3.3 2020СП3.6	Национално финансиране Международен фонд Козлодуй	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p> <p>Енергийна сигурност</p>
<p>13 Реформа С4.Р3: Определение на „енергийна бедност“ и на критерии за определяне на домакинствата в положение на енергийна бедност и уязвимите потребители</p>	2024СП4.4	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>Целта на тази реформа е да допринесе за справяне с енергийната бедност и защита на уязвимите потребители чрез въвеждане в Закона за енергетиката и подзаконовите актове на определение за „енергийна бедност“ и критерии за определяне на домакинствата в положение на енергийна бедност и уязвимите потребители. С реформата се адресира препоръката на ЕК за нормативно регламентиране на феномена „енергийна бедност“, както и за използването на дефиницията за целите на приоритетно третиране на попадащите в обхвата на дефиницията домакинства при реализацията на мерки и проекти за повишаване на енергийната ефективност.</p>			
<p>14 <i>Инвестиция: Енергийна ефективност и устойчиво обновяване на жилищни и обществени сгради, вкл. студентски и ученически общежития (Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027)</i></p> <p>Инвестициите имат за цел насърчаване на устойчив растеж и по-добро качество на живот в регионите, чрез ефективно използване на енергийните ресурси, подобряване на енергийната ефективност и намаляване на въглеродните емисии от отопление на сградите. На територията на градските общини в страната ще се подкрепят кампании за повишаване на осведомеността и всички видове мерки за ЕЕ в сградите, вкл. конструктивно (и сеизмично) укрепване, системи за отопление и климатизация, интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, оборудване за зареждане на електромобили, цифровизация на сградите, зелена инфраструктура и др.</p>	<p>2019СП3.3 2020СП3.5 2022СП3.4 2023СП3.5 2024СП4.1</p>	<p>МФР</p>	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p> <p>Енергийна сигурност</p>
<p>15 <i>Инвестиция: Справедлив преход (Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027)</i></p> <p>Основната цел е да се подпомогнат най-силно засегнатите региони в адаптацията към нисковъглеродна икономика, като се осигуряват възможности за устойчива икономическа трансформация и социална стабилност. Също така, подкрепя се процеса на декарбонизация на енергийния сектор и се допринася за устойчивото енергийно развитие чрез ефективно използване на енергийните ресурси, подобряване на енергийната ефективност и стимулиране на производството и съхранението на енергия от възобновяеми източници. Въз основа на Териториалните планове за справедлив преход на областите Перник, Кюстендил и Стара Загора ще се подкрепят мерки и инвестиции, свързани с рекултивация на въглищните кариери; подпомагане създаването на капацитет за водородна верига на стойност; създаване на индустриални паркове с чисти технологии (с нулеви емисии); подкрепа за оползотворяване на зелен водород; подпомагане на производството и разпространението на биометан и вятърна</p>	<p>2019СП3.3 2020СП3.4 2022СП3.1 2022СП3.2 2022СП3.4 2022СП3.5 2023СП3.1 2023СП3.2 2023СП3.3 2023СП3.5 2023СП3.6 2024СП4.1 2024СП4.2 2024СП4.3 2024 СП4.4</p>	<p>МФР</p>	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p> <p>Енергийна сигурност</p>

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
енергия; подпомагане на МСП за производство на съоръжения за възобновяема енергия, научно-изследователска дейност, проектиране и монтаж на фотоволтаични панели, инсталации за биогаз (биометан); фотоволтаични паркове и производство и използване на зелен водород, включително за съхранение на енергия; подкрепа за използването на геотермална енергия за търговски и отоплителни цели; подкрепа за мерки за енергийна ефективност и ВЕИ, с фокус върху енергийната бедност.			
<p>16 <i>Инвестиция Изграждане на Вертикален газов коридор (Север – Юг)</i></p> <p>Целта е осигуряване на свързаност на държавите от Югоизточна Европа с другите държави-членки на ЕС и постигане на диверсификация на източниците и маршрутите на енергоносители и обезпечаване на сигурността на доставките за страната и региона.</p>	2023СП3.4 2024СП4.3	Държавна гаранция	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата Енергийна сигурност
<p>17 <i>Инвестиция Увеличаване капитала на БЕХ ЕАД</i></p> <p>Увеличаване капитала на БЕХ ЕАД с цел увеличение на капитала на "Мини Марица Изток" ЕАД с 1 000 000 000 лв. /в периода 2025 – 2028 г. с по 250 000 000 лв. годишно/ – Решение на Народното събрание (обн. в ДВ брой 38, от дата 30.4.2024 г.) за осигуряване на средства на „Мини Марица-изток“ – ЕАД, за срок от четири години (2024 г. – 2028 г.) с цел обезпечаване на дейности по техническа рекултивация на нарушените терени на находище „Източномаришки въглищен басейн“</p>	2020СП3.4 2020СП3.6 2020СП3.8	Национално финансиране	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата Енергийна сигурност
<p>18 <i>Инвестиция Нови ядрени мощности на площадката на АЕЦ „Козлодуй“</i></p> <p>Инвестицията представлява стратегическа цел за страната ни, тъй като атомните централи осигуряват базова мощност, която гарантира надеждното снабдяване с беземисионна електрическа енергия и имат важна роля за постигането на високо ниво на енергийна сигурност. Приоритетно изграждане на нови ядрени мощности на площадката на АЕЦ „Козлодуй“ в размер на 2 400 MW. (реализация на блок 7 и на блок 8 на площадката на АЕЦ „Козлодуй“ чрез технологията AP1000 – адаптиране на проекта на Уестингхаус).</p>	2020СП3.8 2022СП1.2 2022СП3.1 2023СП3.1 2024СП4.1	Държавна гаранция	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата Енергийна сигурност
<p>19 <i>Инвестиция Увеличаване на експлоатационния потенциал на ПАВЕЦ „Чаира“</i></p> <p>Целта на инвестицията е осигуряване на баланс и гъвкавост на системата, засилване на позицията на България на износител и осигуряване на трансгранична гъвкавост на системата. Проектът ще улесни и по-нататъшното развитие на производството на електрическа енергия от ВИ и интегрирането</p>	2020СП3.4 2020СП3.6 2020СП3.8 2022СП1.2 2022СП3.1 2022СП3.2	Държавна гаранция	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
им в националната енергийна система, като се има предвид променливостта на такива енергийни източници. Увеличаване на експлоатационния потенциал на ПАВЕЦ „Чаира“ чрез изграждането на язовир „Яденица“, което ще даде възможност за оптимизиране на структурата на генериращите мощности.	2023СП3.1 2023СП3.2 2024СП4.1		Енергийна сигурност
<p>20 <i>Инвестиция водноелектрически централи „Батак“ и „Доспат“</i></p> <p>С реализацията на посочения проект по линия на Механизма за свързване на Европа ще се постигне целта за осигуряване на дългосрочно устойчиво енергийно решение и подобряване на възможностите за балансиране на енергийната система, позволяващо гъвкаво 24-часово и седмично управление, бърза подмяна на капацитета при извънредни ситуации и допълнителни услуги за балансиране. Инвестицията е за изграждане на помпено-акумулиращи водноелектрически централи „Батак“ и „Доспат“ при вече изградени язовири от каскада „Баташки водносилов път“, като всеки от двата проекта ще добави в системата по около 800 MW нова инсталирана мощност в генераторен и помпен режим на съхранение чрез свързване и използване като горен резервоар на язовирите „Голям Беглик“ и „Широка поляна“ и като долен резервоар язовир „Батак“.</p>	2020СП3.4 2020СП3.6 2020СП3.8 2022СП1.2 2022СП3.1 2022СП3.2 2023СП3.1 2023СП3.2 2024СП4.1	МФР Механизъм за свързване на Европа	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата Енергийна сигурност
<p>21 <i>Инвестиция Разширяване на ПГХ Чирен</i></p> <p>Проектът за Разширение на подземното газохранилище “Чирен” (ПОИ 6.20.2) предвижда поетапно увеличаване на капацитета на единственото на територията на България газохранилище, с цел постигане на по-големи обеми съхраняван газ, в т.ч. повишени налягания в газовия резервоар, както и по-големи средни денонощни дебити за добив и нагнетяване.</p> <p>Проектът цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> - увеличаване на обема на активния газ до 1 млрд. м3 (сега 550 млн. м3); - увеличаване на дневния капацитет на добив до 10 млн.м³/ден и на нагнетяване до 8 млн.м³/ден (сега максималния дневен капацитет на добив е 3,82 млн. м3/ден, а максималния дневен капацитет на нагнетяване е 3,2 млн.м³/ден). - Постигането на тези цели ще стане възможно чрез изграждането на нови надземни съоръжения, 10 нови високопродуктивни експлоатационни сондажа и 3 нови наблюдателни сондажа, както и на необходимата свързваща инфраструктура. 	2023СП3.2 2024СП4.2	Държавна гаранция Механизъм за свързване на Европа	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата Енергийна сигурност

Инвестиция / Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>Проектът от общ интерес е в процес на изпълнение.</p> <p>През 2022 г. проектът за разширението на ПГХ „Чирен“ е одобрен за финансиране по Механизма за свързване на Европа (МСЕ). Строителните работи по разширение на капацитета на подземно газохранилище „Чирен“ се изпълняват в три отделни подпроекта: надземна част, сондажен фонд и нов довеждащ газопровод.</p> <p>През януари 2023 г. е подписан договорът за изграждане на надземните съоръжения, през м. юли 2023 г. стартираха строителните дейности. Строителството приключи през декември 2024 г., очаква се до края на март 2025 г. изградените надземни съоръжения да бъдат въведени в експлоатация.</p> <p>Газопроводът, свързващ ПГХ „Чирен“ със съществуващата газопреносна мрежа на „Булгартрансгаз“ ЕАД в района на с. Бутан, е изграден и въведен в експлоатация на 22 ноември 2024 г. Трасето на новата инфраструктура е разположено на територията на общините Враца, Криводол, Борован, Мизия, Козлодуй и Хайредин, област Враца и е с дължина 41,5 км.</p> <p>През април 2023 г. с избран изпълнител е подписан договор за устройствено планиране и изграждане на сондажите. През 2024 г. договорът е прекратен. Към месец януари 2025 г. „Булгартрансгаз“ ЕАД подготвя документацията за обявяване на нова обществена поръчка за избор на изпълнител на сондажния фонд.</p>			
<p>22 Инвестиции по линия на Механизма за свързване на Европа, включени в списъка с проекти от общ интерес (ПОИ) и проекти от взаимен интерес, съгласно преразгледания Регламент (ЕС) 2022/869 на Европейския парламент и на Съвета относно указания за трансевропейската енергийна инфраструктура, приет от ЕК на 25.11.2023 г.:</p> <p>- Проект 10.3.2 Вътрешна инфраструктура за водород в България в посока към границата с Гърция</p> <p>Целта на инвестицията е реализирането на югоизточния приоритетен коридор, който ще осигури маршрут за пренос на зелен водород от Югоизточна до Централна Европа – както от местно производство, така и от внос. Допълнително, изграждането на водородопреносна инфраструктура в България ще има каталитичен ефект за реализиране на мащабни инвестиции, включително във връзка с проекти, заложи в Националната пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород. Очаква се планираната H2 инфраструктура да допринесе за устойчивия</p>	<p>2019СП3.1 2019СП3.3 2020СП3.2 2020СП3.3 2020СП3.4 2020СП3.7 2022СП1.2 2022СП3.1 2022СП3.2 2023СП3.1 2023СП3.2 2023СП3.3 2023СП3.4 2024СП3.6 2024СП4.1 2024СП4.2 2024СП4.3</p>	<p>МФР</p>	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на енергетиката и климата</p> <p>Енергийна сигурност</p>

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>икономически растеж, декарбонизацията на икономиката и енергетиката, заетостта и конкурентоспособността на индустрията в България и региона.</p> <p>Това е първият водороден проект за България, който е ключов за реализиране на концепцията за транспортиране на чист водород, с организатор „Булгартрансгаз“ ЕАД, като вътрешната водородна инфраструктура е насочена към границата с Гърция. Към българската граница е насочен и сходен проект в Гърция, който е включен в същата група.</p> <p>Планираната инфраструктура се състои от нов тръбопровод с дължина около 250 км и две компресорни станции в района на Дупница и Кулата. Предвижда се създаването на водородна точка на междусистемно свързване с мрежата на гръцкия газопреносен оператор DESFA в района на Кулата/Сидирокастро. Новата инфраструктура ще позволява двупосочен пренос както на водород, произведен в страната, така и на водород от Гърция.</p> <p>Проектът представлява първата фаза от реализирането на концепцията за развитието на нова инфраструктура за пренос на чист водород на територията на Република България, включително към вътрешността на страната и за свързаност със съседните държави. Предвижда се като следваща стъпка да продължи разширяването му както във вътрешността на България, така и до трансгранични точки на междусистемно свързване със съседни страни. Проектът представлява важен етап от развитието на H2 мрежата в региона. Планираната инфраструктура се предвижда да стимулира процеса на широкомащабно внедряване на водорода както в България, така и в региона на Югоизточна Европа.;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Проект 12.2 CARMEN/КАРМЕН (България, Румъния) - „Кармен 2“ е съвместен проект между българския „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД и румънските преносен оператор „Транселектрика“ и разпределителното дружество Delgaz Grid S.A. Проектът е насочен към дигитализация и разширяване на електропреносната мрежа на България и Румъния с цел модернизиране и увеличаване на нейните преносни способности за присъединяване на новоизграждащите се ВЕИ мощности. <p>В рамките на проекта, който включва 20 подпроекта, ЕСО ЕАД ще изпълни дейности за модернизиране на електропреносната мрежа и увеличаване на нейния капацитет в Североизточна България с цел оползотворяване на високия потенциал за производство на възобновяема електроенергия от над 8 000 MW, включително под формата на зелен водород. Предвидено е изграждането на нови изцяло цифровизирани подстанции 400/110 kV, реконструкция и</p>			

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
модернизация на съществуващите подстанции и увеличаване на капацитета им, чрез трансформация от ниво на напрежение 220/110kV към 400/110 kV. Електропреносният оператор на България планира и изграждането на 222 км нови цифровизирани електропроводи 400 kV.			

7.6 Цифровизация

Цифровизацията е необходим процес на технологично развитие на България за създаване на условия за иновации и растеж на бизнеса, повишаване ефективността на работната сила, конкурентоспособната на цифрова икономика, осигуряване наличието на отворена към хората публична администрация и висок жизнен стандарт на гражданите. Бързото развитие на цифровите технологии прави икономиката по-конкурентна и печеливша, променя множество сектори, оптимизира производството, създава възможности за нови продукти и услуги.

Целите на предприетите мерки са насочени за подобряване на уменията (2019СП4.1; 2024СП3.1; 2024СП3.2), преодоляване на териториалните дисбаланси, свързани с разпространението на широколентовия достъп. По този начин ще се благоприятства и оползотворяването на икономическите и социалните ползи от информационните и комуникационните технологии (ИКТ) (като например възможността за работа от разстояние – 2020СП2.3), свързани с преодоляване на пречките в разстоянието и развитието, особено на изостаналите райони. Ще бъдат положени усилия за подпомагане на цифровата свързаност в отдалечените и слаборазвитите райони, както и в центровете на социалния живот. Процесът на цифровизация оказва влияние и на други сектори, като ще подпомогне подобряването на ефективността на администрацията (2020СП4.3), намаляване на вредните емисии и ефективно използване на енергията и ресурсите (2020СП3.4; 2020СП3.5; 2020СП3.8; 2023СП3.3; 2023СП3.4; 2024СП4.2; 2024СП4.3).

Отговорни институции: МТСП, МТС, МЕ, АМ, МВР, ИА ИЕУ

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>1 Инвестиция С4.14: Цифрова трансформация на електропреносната мрежа</p> <p>Инвестицията цели да се увеличи навлизането на възобновяеми енергийни източници, гъвкавостта при оперативното управление и наблюдение на електроенергийната система и нетният трансграничен преносен капацитет на границите с държавите членки (т.е. Румъния и Гърция).</p>	<p>2020СП3.5 2020СП3.8 2023СП3.3 2023СП3.4 2024СП4.2 2024СП4.3</p>	МВУ	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
2	<p>Инвестиция С7.11: Широкомасщабно разгръщане на цифрова инфраструктура³⁷</p> <p>Действията в рамките на тази инвестиция имат за цел: 1) Развитие на държавната опорна мрежа (Единната електронна съобщителна мрежа на държавната администрация – „ЕЕСМ“) чрез увеличаване на нейния преносен капацитет и осигуряване на свързаност с всички общински центрове, като се модернизират ЕЕСМ на публичната администрация и се разшири мрежата до допълнителни 185 общински центъра и се изградят сигурни, устойчиви на кибератаки комуникации и интернет със защита тип „чиста тръба“ за нуждите на правителството и националната сигурност, както и да се осигури оптически преносен капацитет към общински центрове и селища в „бели зони“, където широколентовите услуги за гражданите и предприятията не са достъпни поради „неефективност на пазара“; 2) Осигуряване на свръхвисокоскоростна интернет свързаност за университети и научноизследователски организации; 3) Подкрепа за разгръщането на мрежи с много голям капацитет („ММГК“) в селските и слабо населените райони, чрез създаване на условия за внедряване на ММГК в области с установена неефективност на пазара, в които търговските оператори не биха инвестирали поради липсата на икономическа жизнеспособност.</p>	2020СП2.3 2020СП3.4 2020СП4.3	МВУ	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата
3	<p>Инвестиция С7.12: Изграждане, развитие и оптимизиране на цифровата система TETRA и радиорелейната мрежа</p> <p>Инвестицията има за цел да осигури национално покритие на системата TETRA на Министерството на вътрешните работи, ще увеличи броя на абонатите на системата от всички държавни институции и ще подобри капацитета и качеството на услугите. Предвиденото радиопокрытие на комуникационната система TETRA трябва да достигне 90 % за преносимите радиотерминали на TETRA и 95 % за мобилните радиотерминали на TETRA на територията на България.</p> <p>Основна цел на проекта е надграждане и модернизация на TETRA системата на МВР като единна радиокомуникационна система за осигуряване на криптирана и защитена комуникационна среда за управление, взаимодействие и координация на държавните структури. Реализацията на проекта ще позволи ефективно оперативно взаимодействие на национално и регионално ниво при възникване на кризи и обстоятелства с оглед консолидиране на ресурсите и</p>	2020СП4.3	МВУ	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата

³⁷ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
оптимизиране на финансовите средства за изграждане и поддържане на радио комуникации за нуждите на отговорните национални институции.			
<p>4 Реформа: Трансформиране на митническата администрация в цифрова администрация посредством интеграция на информационните процеси, изграждане на информационни системи за подобряване работата на ГКПП, повишаване на ефективността на митническия контрол, увеличаване на пропускателната способност на ГКПП и превенция на корупционни прояви.</p> <p>Целта на реформата е реализиране на съюзни и национални функционални изисквания към информационните системи на АМ за целите на предоставяне на сигурен разрешен достъп на икономическите оператори и други лица до митническите електронни системи по смисъла на чл. 6 от Регламент (ЕС) № 952/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 9 октомври 2013 година за създаване на Митнически кодекс на съюза (МКС).</p>	2019СП1.1 2019СП3.4 2020СП4.1 2020СП4.2	Национално финансиране МФР	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата

7.7 Здравеопазване и социално включване

Планираните мерки следва да допринесат за подобряване на способността на здравната система да направлява дейностите в общественото здраве, увеличаване на устойчивостта на здравната система на сътресения, както и увеличаване на достъпа на населението до качествено и навременно здравно обслужване, като се поставя по-голям акцент върху укрепването на мерките за промоция на здраве и превенция на заболяванията. Изпълнението на дейностите ще допринесе за подобряване на качеството на живот, ограничаване на тежестта на хроничните заболявания, ще позволи ранна диагностика на заболявания и по-добро управление на здравословното състояние (2019СП4.3; 2020СП2.1).

За преодоляване на проблемите, свързани с недостатъчния брой общопрактикуващи лекари и с неравномерното разпределение на практиките на общопрактикуващи лекари, ще бъдат реализирани инвестиции в изграждане на нови практики в отдалечените и труднодостъпни райони, както и за закупуване на нова, съвременна медицинска апаратура, позволяваща предоставянето на по-широк кръг от медицински услуги. Оказването на спешна медицинска помощ по въздуха ще функционира по модел, сходен с моделите на държавите – членки на ЕС, отчитайки световния опит и особеностите на националните ни ограничения и изисквания. Тя ще се основава на практиката на хеликоптерната спешна медицинска служба (HEMS) и ще предоставя квалифицирана спешна медицинска помощ по въздух (2020СП1.3).

Инвестициите и реформите по линия на социалното включване са насочени за подобряване на качеството на живот на уязвимите групи в българското общество и създаване на условия за тяхната пълноценна реализация чрез адекватно подпомагане на доходите,

включващ пазар на труда и достъп до качествени услуги, като целенасочена подкрепа получават хората в неравностойно положение на пазара на труда, в т.ч. хора с увреждания, представители на маргинализирани общности като ромите и др., които чрез интегриран подход получават достъп до услуги и дейности, насочени към активиране на пазара на труда (обучения, включване в субсидирана заетост и др.) и до услуги и дейности за социално включване, с което се цели насърчаване и подпомагане на активното участие в социално-икономическия живот на уязвимите групи. Изпълнението на поетите ангажименти ще допринесе за реализирането на определените национални цели за намаляване на бедността и социалното изключване до 2030 г. в контекста на прилагането на Европейския стълб на социалните права и европейската цел за намаляване на бедността до 2030 г. С оглед комплексния характер на бедността и социалното изключване, водещи при изпълнението са интегрираният подход и реализирането на взаимосвързани мерки в областта на различните секторни политики – заетост, образование, здравеопазване, социални услуги, социални трансфери, жилищно настаняване, достъпна среда и др. (2019СП4.4; 2019СП4.5; 2020СП2.6). Подобряването на достъпа и предоставянето на качествени социални услуги, включително за дългосрочна грижа, е сред целите на провежданата реформа в областта на социалните услуги в България. С изпълнението на реформата се цели осигуряване на подкрепа в домашна среда, развитие на качествени и достъпни социални и интегрирани здравно-социални услуги, закриване приблизително на 60% от съществуващите домове за хора с увреждания до края на 2027 г. и реформиране на домовете за стари хора, повишаване на ефективността на системата за дългосрочна грижа и изграждане на необходимата инфраструктура за предоставяне на услугите.

Отговорни институции: МЗ, МТСП, АСП, МВР, МЕ, МРРБ

	Инвестиция / Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
1	<p>Инвестиция: Подкрепа за развитие на системата за спешна медицинска помощ</p> <p>Целта на инвестицията е осигуряване на качествен, равнопоставен и навременен достъп до услугите на спешна медицинска помощ (СМП) на гражданите на Република България и пребиваващи на нейната територия в изпълнение на стратегическите насоки и цели на Националната здравна стратегия 2020, Концепцията за развитие на системата за спешна медицинска помощ в Република България 2014-2020 г. и Националната здравна карта. В изпълнение на проекта е включено обновяване и модернизация на сградния фонд и оборудването в системата на спешната помощ на територията на цялата страна.</p>	2019СП4.5	МФР Национално финансиране	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
2	<p>Инвестиция C12.I4: Създаване на система за оказване на спешна медицинска помощ по въздуха</p> <p>Целта на инвестицията е да се създаде система за оказване на спешна медицинска помощ по въздуха. Това включва закупуването на вертолети за предоставяне на спешна медицинска помощ, когато е необходим незабавен и</p>	2019СП4.5 2020СП1.3	МВУ Национално финансиране	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>бърз превоз, както и изграждането на работни площадки с хангари за вертолетите. Тази система за оказване на спешна медицинска помощ по въздуха осигурява превоза на хора, засегнати от извънредна ситуация, на медицински персонал, както и на медицинско оборудване и консумативи.</p>			
<p>3 Инвестиция: Изграждане на „Национална многопрофилна болница за активно лечение на деца“ в гр. София</p> <p>С изграждането на Национална многопрофилна детска болница ще се създаде възможността да се изпълняват препоръките на Конвенцията на ООН за правата на детето. Изпълнението на проекта е свързано и с препоръките на ЕС, изразени в изготвената през 2005 г. Европейска стратегия „Здраве и развитие на децата и подрастващите“. В контекста на Европейската стратегия за детско здраве, предложението се фокусира върху осигуряването на главно медицински грижи за задоволяване потребностите от диагностика и лечение през различните възрастови периоди на детството. Предложението е в унисон и с европейските стандарти към хронични заболявания в детската възраст, деца с увреждания, деца със специфични потребности, редки болести, генетични заболявания и предразположения, и др.</p> <p>С изграждането на Национална детска болница ще се осигури развитие в грижите за деца и начин за реорганизиране на детското здравеопазване, за да бъде достъпно, навременно и предлагащо висококачествени медицински услуги.</p>	2019СП4.5	Национално финансиране (чрез увеличаване капитала на „Здравна инвестиционна компания за детска болница“ ЕАД към МЗ)	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
<p>4 Реформа C11.R2: Реформа на социалните услуги</p> <p>Целта на реформата е да се подобри предоставянето на социални услуги, включително дългосрочни грижи, в България, в съответствие с Общите европейски насоки за преход от институционални грижи към грижи в общността, Европейската стратегия за хората с увреждания за периода 2021—2030 г. и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, по-специално принципите на свобода на избора и независим живот.</p> <p>Реформата включва приемането на Национална карта на социалните услуги, както и нова наредба за качеството на социалните услуги. С нея също така се определя максималният брой ползватели за всяко заведение, предоставящо социални услуги.</p>	2019СП4.3 2020СП2.1	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>5 Инвестиция C11.I4: Модернизиране на Агенцията за социално подпомагане</p> <p>Инвестицията има за цел да повиши ефективността и качеството на административните услуги, предоставяни в системата за социално подпомагане и закрила на децата. Ще предостави възможност и среда за провеждане на предвидените реформи в областта на социалната подкрепа и за решаване на проблеми, създаване на безопасна среда, защита на данните на гражданите, както и осигуряване на равен достъп до социална подкрепа за хора с физически увреждания. Друг фокус ще бъде актуализирането, наличността, където все още няма, и модернизацията на материалната база на териториалните структури на Агенцията за социално подпомагане. Изпълнението на дейностите ще осигури качествени услуги за населението на територията на цялата страна, предоставяни в достъпна и безопасна среда, както и ще достигне цялостна оптимизация на разходите на Агенцията. Също така, изпълнението на проекта ще укрепи устойчивостта на социалната система, както и ще увеличи достъпа на повече хора, нуждаещи се от подкрепа, независимо от техните специфични различия, причинени от физически или сензорни увреждания. Укрепената информационна инфраструктура на Агенцията ще даде техническа възможност без риск от загуба на данни да се планират и изпълнят бъдещи съвместни инициативи за предоставяне на интегрирани услуги и услуги по заетост.</p>	2020СП2.1	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
<p>6 Инвестиция C11.I1: Модернизиране на дългосрочната грижа ³⁸</p> <p>Чрез изпълнението на инвестицията се цели изграждане и оборудване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа и съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания, както и реформиране на съществуващите домове за стари хора. Проектът има обособен компонент за повишаване на енергийната ефективност на социалната инфраструктура. Чрез развитието, изграждането и оборудването на нови, гъвкави и ориентирани към потребностите на конкретните целеви групи и отговарящи на съвременните изисквания социални и интегрирани здравно-социални услуги ще се допринесе пряко за подкрепа и насърчаване на социалното включване на лица с увреждания и възрастни хора, зависими от грижа. Освен преките ефекти, свързани с подобряване на физическата среда, новото оборудване и обзавеждане е свързано и с повишаване на качеството на услугите и тяхната ефективност с</p>	2019СП4.3	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП

³⁸ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
оглед на постигнатите резултати за лицата, които ги ползват, в отговор на потребностите им.			
<p>7</p> <p>Инвестиция С11.13: Развитие на социалната икономика</p> <p>Целта на тези инвестиции е да се насърчи социалната икономика чрез подпомагане на развитието на предприятия и организации от социалната и солидарната икономика. Чрез изпълнението на инвестицията се предвижда разширяване и модернизиране на възможностите за подкрепа на субектите на социалната и солидарна икономика чрез реформиране на политиката и прилагане на индивидуализиран подход спрямо потребностите на всеки отделен субект на социалната и солидарна икономика чрез създаване на фокус-точки с териториално покритие в шестте региона на страната. Акцент на оказваната подкрепа ще бъде трансформацията на субектите на социалната и солидарна икономика в контекста на двойния (зелен и цифров) преход. Предвижда се и изграждане на дигитална платформа (мрежа) на субектите на провежданата политика в областта на социалната и солидарна икономика.</p>	2019СП4.3 2020СП2.1	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
<p>8</p> <p>Инвестиции по Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 (ЕСФ+)</p> <p>Инвестициите по Приоритет 2 „Социално включване и равни възможности“ са насочени към: 1. насърчаване на социалното включване, повишаване качеството на живот на възрастните, хората с увреждания, хората със специални потребности и на други уязвими и маргинализирани групи, както и към активно приобщаване и равни възможности за по-добрата пригодност за работа и към развитието на социалните и интегрираните здравно-социални услуги; 2. насърчаване на социалното включване и развитието на социалните и интегрираните здравно-социални услуги, с акцент върху деинституционализацията на възрастните хора и подпомагане на реформата в домовете за стари хора, подкрепата за хората с увреждания и възрастните с невъзможност да се грижат самостоятелно за себе си, осигуряването на равен достъп до качествени социални услуги и подкрепа за пълноценен живот в общността, развитие на услугите за ранно детско развитие и осигуряване на благосъстоянието на децата.</p> <p>Подкрепата за новосъздадените и реформирани услуги, както и предоставената грижа за най-уязвимите ще намали случаите на изпадане в бедност и ще повиши шансовете им за по-добра интеграция в обществото.</p>	2019СП4.3 2020СП2.1	МФР	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
9	<p>Реформа C12.R3: <i>Повишаване на привлекателността на здравните професии и насърчаване на по-балансираното разпределение на здравните специалисти на територията на страната³⁹</i></p> <p>Целта на реформата е да се преодолее недостигът на здравни специалисти и тяхното неравномерно разпределение на територията на страната. Реформата включва разработването, приемането и влизането в сила на законодателен пакет и други действия, които: позволят на медицинските специалисти да създадат своя собствена практика; осигурят възстановяване от Националната здравноосигурителна система на разходите за услугите, предоставяни от медицински специалисти; увеличават броя на университетските места за специализации за медицински сестри; да насърчават по-балансирано разпределение на здравните работници; и да засилват представителството на здравните специалисти в редовния процес на договаряне с Националната здравноосигурителна каса.</p>	2019СП4.5 2020СП1.3	МВУ Национално финансиране	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
10	<p>Реформа C12.R4: <i>Стратегическа рамка и план за увеличаване на наличието на първични и амбулаторни грижи</i></p> <p>Целта на реформата е да се осигури основа за укрепване на предоставянето на първични и амбулаторни грижи на цялата територия на страната. Реформата включва приемането на Национална стратегия за подобряване на достъпността и капацитета на първичната извънболнична медицинска помощ и осигуряване на балансирано териториално разпределение на медицинската помощ и здравните грижи в Република България и на плана за действие за нейното изпълнение. В стратегията се формулират препоръки за осигуряване на балансирано разпределение на първичните и амбулаторните грижи в България, а в плана за действие се очертават мерките за изпълнение на препоръките от стратегията.</p>	2019СП4.5	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
11	<p>Реформа C12.R5: <i>Подкрепа за по-доброто осигуряване на профилактични скринингови дейности</i></p> <p>Целта на реформата е да се подпомогне ефективността на здравното обслужване чрез разработване на план за насърчаване на скринингови дейности на здравното състояние и заболяванията на цялата територия на България. Реформата включва разработването и приемането на Национален</p>	2019СП4.5	МВУ Национално финансиране	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП

³⁹ Реформата е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>план за развитие на широкообхватен пренатален и неонатален скрининг, и скрининг на социалнозначимите заболявания 2027 г., който ще бъде в основата на създаването на центрове за скрининг на цялата територия включително на Национален интердисциплинарен център.</p>			
<p>12 Инвестиция С12.11: Модернизирани на болничните заведения</p> <p>Инвестицията допълва реформата „Актуализиране на стратегическата рамка на сектор „Здравеопазване“. Целта е да се подобри предоставянето на педиатрична и онкологична помощ.</p> <p>Предвижда се инвестицията да подобри достъпа до здравни услуги, както и устойчивост, достъпност и капацитет на българската здравна система. Инвестицията включва предоставянето на оборудване на болниците, осигуряващи педиатрична и онкологична помощ. Предвиждат се инвестиции в няколко различни посоки, обединени в общата цел за повишаване на достъпността и капацитета на здравната система и подобряване на показателите за здраве на населението на страната. Заложени са изпълнение цели са съобразени от една страна с националните приоритети, а от друга ще бъдат взети предвид и подкрепени и регионалните приоритети на отделните райони на планиране по NUTS2, обединяващи нуждите на отделните области по NUTS 3 от здравни грижи, съобразно съществуващите към момента апаратурна и кадрова обезпеченост, както и с оглед на потенциалните възможности за бъдещо развитие и разширяване на дейностите. Осигуряването на най-съвременна медицинска апаратура за диагностика и лечение ще допринесе за удовлетвореността на медицинския персонал от работата му, което е ключов фактор за намаляване на процесите по напускането на лекарите и медицинските сестри от страната.</p> <p>С реализирането на дейностите по проекта ще се постигне цялостно оптимизиране на разходите на лечебните заведения за болнична помощ, ще се предоставят нови високоспециализирани медицински услуги за населението на територията на цялата страна, както и ще се подпомогне процесът по реформа на болничната помощ.</p>	<p>2019СП4.5 2020СП1.3</p>	<p>МВУ Национално финансиране</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП</p>

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>13 Инвестиция C12.I3: Модернизация на психиатричната помощ⁴⁰</p> <p>Инвестицията допълва реформата „Актуализиране на стратегическата рамка на сектор „Здравеопазване“, и по-специално „Националната стратегия за психично здраве на гражданите на Република България 2021–2030 г.“ и съответния план за действие. Целта на инвестицията е подобряване на условията за хоспитализираните пациенти, подобряване на остарялото оборудване и инфраструктури на някои от заведенията за психиатрична помощ.</p> <p>Предвижда се инвестицията да подобри достъпа до здравни услуги и капацитет на българската здравна система. Инвестицията е насочена към подобряване на материално-техническата база в структурите от системата на психиатричната помощ за предоставяне на качествена здравна услуга, осигуряване на съвременни възможности за лечение и рехабилитация на пациентите, както и за развитие на възможностите за приобщаването им към обществото. Проектът има за цел да интервенира в инфраструктурата на поне 18 лечебни заведения, предоставящи психиатрична помощ. В същото време проектът предвижда и действия за осигуряване на модерно медицинско оборудване за лечебните заведения от системата за психиатрична помощ, съобразено с индивидуалните нужди на всяка структура. Заложените дейности в инвестицията са в изпълнение в съответствие с Плана за действие към Националната стратегия за психично здраве на гражданите на Република България 2021-2030 и заложената в него деинституализация на психиатричната помощ.</p>	2019СП4.5	МВУ Национално финансиране	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
<p>14 Инвестиция C12.I5: Национална цифрова платформа за медицинска диагностика</p> <p>Проектът има за цел да обхване цифровата диагностика във всички медицински специалности и да създаде възможност за генериране на база данни цифрови изображения и нейната вторична обработка посредством валидирани алгоритми за машинно самообучение, невронни мрежи и др. в съответствие с европейското и националното законодателство за защита на личните данни и съответните стандарти за информационна и мрежова сигурност. Тази платформа ще бъде интегрирана с Националната здравно информационна система (НЗИС). Националната цифрова платформа за медицинска диагностика ще е предназначена за всички здравни направления,</p>	2019СП4.5	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП

⁴⁰ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ.

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
но обхватът на проекта ще включи четирите направления: онкология, диагностична радиология, дерматология и патология.			
<p>15 Инвестиция С12.16: <i>Подобряване на националната система за спешни комуникации на номер 112</i></p> <p>Проектът цели осигуряване на качествена европейска услуга Единен европейски номер 112 за оказване съдействие на гражданите при необходимост от помощ и повишаване обхвата на предоставяната услуга в съответствие с напредъка и развитието на технологиите, чрез създаване на развиваща се единна комуникационно-информационна платформа, гарант за сигурност и доверие на гражданите. Следва да се засили реагирането при извънредни ситуации. Ще бъдат направени необходимите законодателни промени с цел да се оптимизира координацията, интеграцията и управлението на процеси през националната система.</p>	2019СП4.5	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
<p>16 Инвестиция С12.17: <i>Развитие на амбулаторните грижи⁴¹</i></p> <p>Целта на инвестицията е да насърчава профилактичните и амбулаторните грижи. Инвестицията се състои в изграждане или ремонтване на най-малко 300 амбулатории в райони с недостатъчно обслужване в България и създаване на Национален интердисциплинарен център. Амбулаториите се оборудват и във всяка една от тях най-малко един медицински специалист установява практика, с цел предоставяне на здравни услуги.</p> <p>Чрез подобряване достъпа до здравни грижи и увеличаване ежегодно на средствата по бюджета на НЗОК, в т.ч и чрез разширяване обхвата на напълно заплащаните от НЗОК лекарствени продукти за домашно лечение, ще се постигне намаляване на доплащането, ще се преодолее недостига на медицински специалисти. Лечебните заведения и медицинските специалисти в тях може да извършват медицинска помощ от разстояние. Регламентирани са нормативно и мобилни профилактични и скринингови дейности в труднодостъпни и отдалечени райони чрез мобилни структури.</p>	2019СП4.5 2020СП1.3	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП

⁴¹ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ.

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
17	<p>Инвестиция C12.I2: Центрове за интервенционална диагностика и ендоваскуларно лечение на мозъчно-съдови заболявания⁴²</p> <p>Целта на инвестицията е да се засили предоставянето на здравни грижи за мозъчно-съдови заболявания. Инвестицията създава специализирани медицински центрове в болниците. Центровете ще бъдат оборудвани за интервенционална диагностика и лечение на мозъчно-съдови заболявания.</p>	2019СП4.5	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
18	<p>Инвестиции Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 (ЕФФ+)</p> <p>Част от инвестициите по програмата в сферата „Здравеопазване“ са насочени към финансиране на професионалното развитие на обучаващите се специалисти в системата на здравеопазването, като тази подкрепа цели да увеличи определени специалности с най-голям настоящ или очакван недостиг от специалисти, както и да увеличи броя на специалистите в области в страната с идентифициран недостиг на здравни специалисти. (Операция „Специализация в здравеопазването +“)</p>	2019СП4.5	МФР	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
19	<p>Инвестиции Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027:</p> <p>Инвестициите целят балансирано териториално развитие и подобряване качеството на живот в регионите чрез повишаване на достъпа до качествени здравни и социални услуги. В рамките на Приоритет 1 „Интегрирано градско развитие“ и Приоритет 2 „Интегрирано териториално развитие на регионите“ се подкрепят мерки за модернизация на здравна и социална инфраструктура и оборудване за предоставяне на здравни, интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността. Мерките ще допринесат за ранна диагностика и превенция на заболяванията, подобряване на достъпа до здравна грижа и качествени социални услуги, намаляване на бедността и социалното изключване.</p>	2019СП4.3 2019СП4.5 2020СП2.1	МФР	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
20	<p>Инвестиции Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 (ЕФФ+)</p> <p>В рамките на Приоритет 1 „Насърчаване на заетостта и развитието на умения“ програмата има за цел да подпомогне развитието на човешките ресурси в областта на здравеопазването като се предвижда да финансира краткосрочни обучения за повишаване на знанията и компетенциите на широк кръг</p>	2020СП1.3	МФР	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП

⁴² Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ.

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>специалисти и неспециалисти от системата на здравеопазването. Подкрепата по ПРЧР също цели и да подкрепи реализацията на дейности, свързани със стимулирането на географската мобилност на медицинските кадри с цел разкриване на амбулатории на места, в които няма достъп до медицински услуги, и осигуряването на кадри в болниците извън областните градове чрез предоставяне на финансиране за медицинските кадри на тези места.</p>			
<p>21 Реформа C11.R1: <i>Реформа на схемата за минимален доход</i>⁴³</p> <p>Реформата на схемата за минимален доход има за цел да подобри адекватността и обхвата ѝ. Реформата обхваща влизането в сила на изменения в Закона за социално подпомагане и вторичното законодателство с цел: създаване на механизъм за автоматично годишно актуализиране на схемата за минимален доход въз основа на прага на риска от изпадане в бедност и да се изменят критериите за допустимост до схемата за минимален доход. Изплащането на минималния доход се финансира от държавния бюджет на България.</p> <p>Реформата също така изменя Закона за насърчаване на заетостта, като въвежда определение за „икономически неактивен“ и набор от дейности, насочени към активизиране на икономически неактивните лица.</p>	<p>2019СП4.4 2020СП2.6</p>	<p>МВУ</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП</p>
<p>22 Реформа C12R1 <i>"Актуализиране на стратегическата рамка на сектор „Здравеопазване“</i></p> <p>Цел на реформата е да подобри достъпа до здравни услуги, включително чрез намаляване на преките плащания от страна на пациентите и справяне с недостига на медицински специалисти. Мярка за изпълнението на реформата е създаването на политики за подобряване на достъпа до лекарствени продукти и медицински изделия. Мерките, които се планират за справяне с нарастващите предизвикателства, ще бъдат фокусирани към осигуряване на финансова устойчивост на системата и ще поставят на първо място безопасността на пациентите, осигуряване на тяхната финансова защита чрез намаляване на преките плащания и осигуряване на равнопоставен достъп за всички общности.</p>	<p>2019СП4</p>	<p>МВУ</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП</p>

⁴³ Реформата е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>23 Инвестиции Програма „Храни и основно материално подпомагане“ 2021-2027 г., (ЕСФ+)</p> <p>Програмата има за цел да подпомогне хората, живеещи в риск от бедност и социална изолация, като допълва националните мерки за осигуряване на адекватна социална закрила на уязвими групи хора чрез целенасочена подкрепа за преодоляване на идентифицирани лишения от храна и основни материални нужди за хора, които живеят в крайна бедност, изпитват тежки битови лишения и живеят в социална изолация. В допълнение към подпомагането с храни и предоставянето на материална помощ под формата на стоки от първа необходимост, по програмата се реализира и съпътстваща подкрепа, индивидуално ориентирана към нуждите и проблемите на получателите на помощта. Реализираната съпътстващата подкрепа е свързващ елемент, осигуряващ допълняемост с другите програми и мерки, реализирани в страната с цел намиране на дългосрочни и устойчиви решения за ограничаване на бедността и предаването ѝ между поколенията.</p> <p>Реализираната реформа на схемата за минимален доход чрез измененията в Закона за социално подпомагане осигури възможност за по- широк обхват на представителите на уязвимите групи, които получават подпомагане с храни и стоки от първа необходимост по програмата, като по този начин предприеманите мерки за преодоляване на материалните лишения достигат до по- голям кръг лица, живеещи в бедност.</p>	2020СП2.1	МФР	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП

7.8 Образование, умения и заетост

Инвестициите в областта на образованието и уменията са насочени за подкрепа и за повишаване на мотивацията за учене. Предвиждат се и се провеждат инвестициите в развитието и квалификацията на педагогическите специалисти (2024СП3.3) и инвестициите в материалната база (2024СП3.1; 2024СП3.2). Целта е повишаване статуса на учителската професия в средносрочен и дългосрочен план за осигуряването на системата с подготвени и мотивирани преподаватели, както и превръщането на образователните институции в привлекателна среда. Мерките са насочени към повишаване увеличаване доходите на преподавателите, осигуряване на съвременна материална база и информационна среда в образованието, включително за дейности по интереси, спорт и др., за създаване и развитие на училищни центрове, интегрирана учебна среда и технологии, дейности за екологизиране на образователната инфраструктура и за създаване на цялостен обновен облик на образователните институции, както и за модернизирани и стимулиране на иновативна образователна среда, осигуряваща придобиването на умения и компетенции, чрез изграждането на STEM кабинети и дигитални стаи,

за осигуряване на специализирано оборудване за експериментална работа и за професионално образование и обучение, както и на достъпна архитектурна среда (2019СП4.1; 2019СП4.2; 2020СП2.4; 2020СП2.5; 2023СП3.8; 2024СП3.2; 2024СП3.4).

Инвестициите и реформите в областта на заетостта имат за цел повишаване на икономическата активност и заетостта на населението чрез активиране на икономически неактивни лица, предоставяне на посреднически услуги за намиране на работа, включване на безработни лица в активни мерки на пазара на труда; предоставяне на посреднически услуги за осигуряване на по-висока и качествена заетост на неактивни и безработни лица.; както и повишаване на квалификацията и уменията на работната сила за постигане на по-добро съответствие с развитието на пазара на труда и потребностите на работодателите (2020СП2.2; 2024СП3.6).

Отговорни институции: МОН, МТСП, АЗ, МК, ММС, МРРБ

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
1	<p>Реформа C1.R1: Реформа на предучилищното и училищното образование и на ученето през целия живот</p> <p>Целта на тази реформа е да се повишат качеството и достъпът до образование и обучение. Реформата се състои във влизането в сила на законодателен пакет, който включва: 1) Изменения на Закона за предучилищното и училищното образование, както и на вторичното законодателство; 2) Изменения в Закона за насърчаване на заетостта, с които се улеснява достъпът до обучение и се въвеждат нови възможности за обучение и за удостоверяване на квалификацията; 3) Изменения на нормативната уредба на професионалното образование и обучение (ПОО), с които се въвеждат промени в списъка на професиите за ПОО и техните програми съобразно потребностите от квалификация. Реформата включва и приемането на план за действие с мерките с оглед на препоръките в Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021—2030 г.)</p>	<p>2019СП4.2 2020СП2.2 2020СП2.4 2020СП2.5 2023СП3.8 2024СП3.1 2024СП3.6</p>	<p>МВУ</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП</p>
2	<p>Инвестиция: Подобряване на инфраструктурата в сферата на основното и средното образование:</p> <p>Целта на инвестицията е да изгради и обнови материалната база, която да гарантира здравословни и качествени условия за обучение в системата на предучилищното и училищното образование. Чрез изграждането на нови сгради за детски ясли и градини, както и реконструкцията на съществуващи, се цели преодоляване на проблема с недостига на свободни места в тях. В училищното образование се предвижда организация на учебния ден на едномесечен режим, което определя необходимостта от приоритетно поетапно изграждане на нови училища и разширяване и реконструкция на</p>	<p>2020СП2.5</p>	<p>Национално финансиране</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП</p>

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
съществуващите, в които няма създадени условия за такава организация. Чрез мерките по изграждане и основен ремонт на спортни площадки и физкултурни салони се цели изграждане, разширяване и модернизиране на спортната база на училищата, което ще създаде условия за подобряване на спортната култура и нагласите към здравословен начин на живот.			
<p>3 <i>Инвестиция С1.11: Центрове за НТИМ и иновации в образованието</i>⁴⁴</p> <p>Целта на инвестицията е да се модернизира педагогическият инструментариум и да се подобри обучението по науки, технологии, инженерство и математика (НТИМ) в българските училища чрез изграждане и/или обновяване на един национален и три регионални центъра за НТИМ, както и създаване на повече лаборатории за НТИМ в училищата, в т.ч. класни стаи с достъп до високи технологии. С лабораториите за НТИМ в училищата, в т.ч. класните стаи с достъп до високи технологии, ще се подобри познаването на цифровите технологии и методиката на преподаване на предметите в областта на НТИМ. Предвижда се трите регионални центъра да подкрепят обучението на учителите и учениците, а също така да организират конференции, конгреси и семинари.</p>	2019СП4.1 2020СП2.2 2020СП2.4 2020СП2.5 2024СП3.1	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
<p>4 <i>Инвестиция С1.12: Модернизиране на образователната инфраструктура</i>⁴⁵</p> <p>Целта на инвестицията е да се създадат условия за равен достъп до образование чрез изграждане на благоприятна, включваща, иновативна, енергийно ефективна, подкрепяща и мотивираща образователна среда, която съдейства за повишаване мотивацията за учене и подобряване на образователните резултати на децата, учениците и студентите. Ще се изпълняват дейности по изграждане и обновяване на образователна инфраструктура: детски градини, училища, в т.ч. техникуми, ученически общежития и университетски комплекси.</p>	2019СП4.1 2024СП3.1	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП

⁴⁴ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ

⁴⁵ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
5	<p>Инвестиция С1.13: Предлагање на обучения за придобиване на умения в областта на цифровите технологии ⁴⁶</p> <p>С инвестицията се цели да се повиши квалификацията и преквалификация на работната сила, като се предоставят обучения за боравенето с цифровите технологии.</p> <p>С тази инвестиция се допълва реформа 1 „Реформа на предучилищното и училищното образование и на ученето през целия живот“. Също така се цели да се повиши квалификацията и преквалификация на работната сила, като се предоставят обучения за боравене с цифровите технологии. Това ще се постигне чрез създаване на цифрова платформа и електронни ресурси, за да се насърчат възрастните да участват в дистанционни обучения.</p>	2019СП4.1 2019СП4.2 2020СП2.2 2020СП2.4 2024СП3.1 2024СП3.2 2024СП3.6	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП; Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата
6	<p>Инвестиция С1.14: Младежки центрове⁴⁷</p> <p>Целта на инвестицията е да се насърчи ограмотяването на младежите, в т.ч. принадлежащите към уязвими групи като ромите, в областта на цифровите технологии, предприемачеството и финансите и оттам – тяхното социално приобщаване и квалификация. Тази инвестиция включва: 1) изграждане на младежки центрове в страната; 2) ще бъде създаден и национален координационен център, който да координира дейността на младежките центрове и да залага съответните цели.</p>	2019СП4.1 2019СП4.2 2020СП2.2 2020СП2.4 2024СП3.1 2024СП3.2 2024СП3.6	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
7	<p>Инвестиция С11.15- Модернизиране на Агенцията по заетостта</p> <p>Инвестицията цели повишаване ефективността и качеството на услугите, предоставяни от Агенцията по заетостта, чрез разработване и/или подобряване на съществуващите електронни платформи и системи. Инвестицията допринася и за по-нататъшната интеграция на електронните системи на Агенцията с тези на други институции, включително социалните служби. Новите и актуализирани инструменти целят да насърчат по-ефективното откриване на съвпадение между тези, които търсят работа и свободните работни места, включително чрез модернизиране на софтуера за провеждане на проучвания и подобрени системи за съхранение на данни.</p>	2020СП2.2	МВУ	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП

⁴⁶ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ

⁴⁷ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
8	<p>Инвестиции Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 (ЕСФ+)</p> <p>Приоритет 1 „Насърчаване на заетостта и развитието на умения“ и Приоритет 3 „Насърчаване на младежката заетост“ активно подпомагат приоритетите на политиката на пазара на труда, в т.ч. целят подобряването на уменията на работната сила, за безработни, неактивни и заети лица, като повишаването на цифровите умения е сериозен акцент в обученията.</p>	2019СП4.1 2020СП2.2 2020СП2.4 2023СП3.8	МФР	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
9	<p>Инвестиции програма Образование 2021-2027</p> <p>По Програма „Образование“ се предвижда във всички приоритети хоризонтална подкрепа за повишаване на знанията и създаване на умения за преход към зелена икономика във всички степени на общото образование, вкл. професионалното образование и обучение (ПОО) и във всички степени на висшето образование. Целта е създаването на квалифицирана работна сила, подготвена за цифровата, зелената и кръговата икономика чрез фокусиране по темата при подкрепата за занимания по интереси на децата и учениците в предучилищното и училищното образование; при подкрепата за ПОО и висшето образование, вкл. за дейности за актуализиране на учебните планове и програми и при повишаване на квалификацията на педагогическия персонал. В дуалната система на обучение в ПОО се оказва подкрепа за провеждане на стажове с фокус цифрова, зелена икономика, син растеж, индустрия 5.0 и ИСИС. Програмата се състои от три приоритета по които се предвижда подкрепа за развитие на зелени умения:</p> <p>1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“ – инвестициите са насочени изцяло към групите в неравностойно положение.</p> <p>Приоритет 2 „Модернизация и качество на образованието“;</p> <p>Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“.</p>	2019СП4.2 2020СП2.5 2024СП3.1 2024СП3.2	МФР	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП
10	<p>Инвестиции програма Образование 2021-2027</p> <p>Основната цел е инвестиране в дейности за повишаване на уменията и капацитета на педагогическите специалисти.</p>	2024СП3.3 2024СП3.4	МФР	Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>11 <i>Инвестиция: Образователна инфраструктура (Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027)</i></p> <p>Инвестициите по Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 в образователната инфраструктура целят създаването на привлекателна, достъпна и иновативна учебна среда, която повишава мотивацията за учене, подкрепя придобиването на умения, съответстващи на пазара на труда, и допринася за балансирано териториално развитие и устойчив растеж. Подпомагат се инвестиции в обновяване и модернизация на обекти на предучилищното, училищното и висшето образование, както и детски ясли и градини, включително изграждането на нови такива и доставката на оборудване за целите на образователния процес, вкл. училищни автобуси.</p>	<p>2020СП2.5 2024СП3.1 2024СП3.2</p>	<p>МФР</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП</p>
<p>12 <i>Инвестиция: Справедлив преход (Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027)</i></p> <p>Въз основа на Териториалните планове за справедлив преход на областите Перник, Кюстендил и Стара Загора ще се подпомага социалния преход. Това включва подкрепа за професионално образование и обучение, които целят да осигурят процеса на повишаване на квалификация и преквалификация на съществуващата работна ръка и преминаване към алтернативни, по-добри работни места.</p>	<p>2020СП2.4 2024СП3.6</p>	<p>МФР</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП</p>
<p>13 <i>Инвестиция: Подобряване на енергийната ефективност и обновяване на спортна инфраструктура</i></p> <p>Целта на инвестицията е да се обновят обекти на спортната инфраструктура, както и да се създават възможности за изграждането на нови чрез изпълнението на Националната програма за споделено финансиране на инвестиционни спортни проекти. Програмата има за цел да подпомогне развитието на физическата активност, физическото възпитание и спорта, чрез подобряване качеството на наличните спортни обекти, както и създаването на нови такива. Очакваните резултати от изпълнението на програмата са чрез изграждане и ремонт на спортни обекти и съоръжения да се предоставят на общността възможности за пълноценен и здравословен начин на живот и да се изпълнят целите на държавната политика в сферата на физическата активност, физическото възпитание и спорта. С програмата се подпомагат лицензирани спортни федерации по смисъла на Закона за физическото възпитание и спорта (лицензирани спортни федерации по смисъла на ЗФВС; спортни клубове –</p>	<p>2019СП4.1 2024СП3.1</p>	<p>Национална финансиране</p>	<p>Социална и икономическа устойчивост, включително ЕССП</p>

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>членове на лицензирана спортна федерация, които са вписани в регистъра по чл. 9, ал. 1, т. 1 от ЗФВС; ведомства и общини.</p> <p>Целта на инвестицията за подобряване на енергийната ефективност на спортната инфраструктура е да се постигнат енергийни спестявания в крайното енергийно потребление, съсредоточавайки се върху подобряване на енергийните характеристики на спортните сградите. Целта е чрез въвеждане на определени енергийни източници да се постигне намаляване разходите за енергия, подобряване на средата на спортните сгради при експлоатацията им, подобряване качеството на въздуха и за намаляване на вредни емисиите. В тази връзка е важно да се въведат мерки в посока обновяването на съществуващия сграден фонд на спортната инфраструктура, с оглед увеличаване на броя на спортните сградите с по-висок клас енергийна ефективност.</p> <ul style="list-style-type: none"> - проекти по Национална програма за споделено финансиране на инвестиционни спортни проекти и за зала за художествена гимнастика, стадион „Раковски“, гр. София - модернизирание на Зимен дворец на спорта, Зала „Фестивална“, Стадион „Академик“ 			

7.9 Водоснабдяване и пречистване на отпадъчни води

Визията на правителството за отрасъл ВиК е чрез инвестиции и реформи да се постигне финансово, технически и екологично устойчив ВиК отрасъл, предоставящ услуги с високо качество на социално поносими за потребителите цени (2019СПЗ.3). За тази цел от съществено значение е оптимизацията на водоснабдяването и канализационните услуги, което да намали загубите и разходите, свързани с поддържането и ремонта на инфраструктурата. Оптималното управление на водата в земеделието може да увеличи добивите в селското стопанство, като същевременно намали разходите за напояване. Това ще доведе до повишаване на добивната продукция и доходите на фермерите и увеличаване на износа на селскостопанска продукция. Подобряването на техническото състояние на язовирни стени и съоръжения на комплексни и значими язовири е от съществено значение за минимизиране риска от бедствия, свързани със заливане на населени места, земеделски земи и инфраструктура и аварии, водещи до последици с непредвидим характер. Много енергийни производства, като хидроелектрически станции, разчитат на водните ресурси. Чистите води и добре поддържаните водни ресурси са важни за развитието на туризма.

Отговорни институции: МОСВ, МРРБ, МЗХ

	Инвестиция / Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
1	<p>Реформа С9.R2: Продължаване на реформата във водния сектор</p> <p>Реформата има за цел да създаде условия за устойчиво развитие на отрасъла при спазване на принципите за достъпност, надеждност, сигурност, повишаване на качеството и ефективността на ВиК услугите, както и за опазване здравето на населението, съхраняване и опазване на водните ресурси, постигане на съответствие с нормите на европейското законодателство в областта на питейните води, отвеждането и пречистването на отпадъчните води и за развитие и поддържане на ВиК системите. Предвижда се приемане на нов закон за водоснабдяването и канализацията, който да определи условията за консолидиране при предоставянето на водоснабдителни и канализационни услуги и да въведе еднакви условия по отношение на критериите за качество и ефективност на услугите, които трябва да бъдат изпълнени от ВиК операторите. Със законодателството трябва да се уточнят механизмите за определяне на тарифите и да се гарантира разходно ориентирано ценообразуване за ползването на системите и на услугите, като същевременно се гарантира и финансовата устойчивост на операторите.</p> <p>С проекта на Закон за водоснабдяването и канализацията се създава единна уредба, която да обхване и подобри цялостната нормативна база, регламентираща дейностите в отрасъл водоснабдяване и канализация в Република България.</p>	2019СП3.3	МВУ	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата
2	<p>Инвестиция С9.I1: Програма за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи, включително пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 5 000 и 10 000 еквивалент жители</p> <p>Целта е да се гарантира ефективно и устойчиво използване на водите в съответствие със законодателството на ЕС и националното законодателство в областта на водите чрез изграждането, реконструкцията и модернизацията на водоснабдителни и канализационни системи и пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води в 13 агломерации и включените в тях населени места с големина между 5 000 и 10 000 еквивалент жители.</p>	2019СП3.3	МВУ МФР	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата
3	<p>Инвестиции по Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.: Изграждане, рехабилитация и модернизиране на ВиК инфраструктура за агломерации с над 10 000 еkv. ж.</p>	2019СП3.3 2023СП3.1 2024СП4.5	МФР	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата

Инвестиция / Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>Целта е изграждане на необходимите канализационни мрежи и пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) за повишаване степента на съответствие на агломерациите с изискванията на Директива 91/271/ЕИО, като същевременно се инвестира в подновяване на водоснабдителните системи и се повишава броя на жителите, свързани към подобро обществено водоснабдяване. По Приоритет 1 "Води" се финансират инфраструктурни мерки за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води, за водоснабдяване с принос към намаляване на загубите на вода по водопреносната мрежа и подобряване качеството на питейната вода. Предвижда се подкрепа за разработване на регионални прединвестиционни проучвания (РПИП) за бъдещо финансиране за новоконсолидирани райони, планове за управление на речните басейни, както и мерки за мониторинг и оценка на качеството на питейните води. Благодарение на интервенциите се очаква припл. 1,7 млн. жители да имат подобро обществено водоснабдяване и още близо 209 хил. жители да бъдат свързани към поне вторично пречистване на отпадъчни води.</p>			
<p>4 Реформа за ефикасно и устойчиво използване на водните ресурси в страната, посредством намаляване на загубите на вода в хидромелиоративните съоръжения, което от своя страна ще има положителен ефект за околната среда и адаптиране към последиците от изменението на климата. Дейностите, които се предлагат да се извършват по напоителни канали, напоителни полета, деривации, помпени станции, тръбопроводи, изравнители, водохващания, язовири, са свързани с изготвяне на работни проекти и последваща реализация на строителството.</p> <p>Изпълнението на дейностите по реконструкция, възстановяване и модернизация на обекти от съществуващия държавен хидромелиоративен фонд ще доведе до ефикасно и устойчиво използване на водните ресурси в страната, посредством намаляването на загубите на вода, задоволяване нуждите от напояване, чрез възможност за увеличаване на обслужваните площи, както и адаптирането към последиците от климатичните изменения.</p>	2019СП3.3	Национално финансиране	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата
<p>5 Инвестиция: Привеждане в добро експлоатационно състояние на комплексни и значими язовири</p> <p>Инвестицията предвижда строително-ремонтни дейности на язовирни стени и съоръжения на комплексни и значими язовири – част от цялостния процес по реконструкция, възстановяване и модернизация на обекти от съществуващия държавен хидромелиоративен фонд. Подобряването на техническото</p>	2019СП3.3	Национално финансиране	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
състояние на язовирите и техните съоръжения минимизира риска от бедствия, свързани със заливане на населени места, земеделски земи и инфраструктура и аварии, водещи до последици с непредвидим характер. С изпълнението на дейностите се цели и подобряване на условията за напояване и минимизиране на загубите на вода като част от ефикасното и устойчиво използване на водните ресурси в страната.			

7.10 Климат, околна среда и селско стопанство

Селското стопанство е важен отрасъл, които е силно засегнат от промените в околната среда. Европейският зелен пакт поставя селското стопанство сред секторите, към които са отправени значими амбиции за принос към целите за опазване на природните ресурси и за защита на здравето и благосъстоянието на хората. Нарастват очакванията към земеделското производство да произвежда достатъчно качествени и чисти храни, но в същото време това да става при по-ефективно използване на ресурсите и при минимизиране на вредните последици за околната среда, климата и биоразнообразието. Планираните мерки целят постигане на баланс между икономическата и екологичната устойчивост на сектора посредством ускорено технологично обновяване и широкото навлизане на дигиталните технологии в земеделските практики (2019СПЗ.4; 2020СПЗ.5). Изпълнението на заложените реформи ще доведе до подобряване на конкурентоспособността в селскостопанския сектор и жизнеспособността на фермите, запазване на екосистемите и устойчиво използване на природните ресурси в земеделието и ще допринесе за икономическото и социално развитие на селските райони. Това допринася за създаването на работни места в селските райони, намаляване на бедността, подобряване на социалното приобщаване и качеството на живот.

Реформите и инвестициите, насочени към опазване на околната среда и постигане на неутралност по отношение на климата, ще допринесат за намаляване на зависимостта от изкопаеми горива и постепенна декарбонизация на икономиката (2019СПЗ.3; 2020СПЗ.4; 2020СПЗ.8; 2022СП1.2; 2022СП3.1; 2023СП1.3; 2023СП3.1; 2024СП4.1).

Отговорни институции: МОСВ, МЗХ, МРРБ, МЕ

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
1 Инвестиционни интервенции от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 г.: С прилагането на инвестиционни интервенции с екологична насоченост по Стратегическия план се цели да се ускори екологичната трансформация на	2020СПЗ.4 2020СПЗ.5	МФР	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>земеделските стопанства и малките и средни предприятия, преработващи земеделска продукция. По интервенциите са предоставя публична подкрепа за реализация на инвестиции, свързани с опазване на компонентите на околната среда и въвеждане на принципите на кръговата икономика и по-конкретно:</p> <ul style="list-style-type: none"> - По Интервенция „Инвестиции в земеделските стопанства, насочени към опазване на компонентите на околната среда“ се подкрепят материални и нематериални инвестиции, свързани с прилагане на технологии за прецизно/интелигентно/цифрово земеделие, внедряване на водоспестяващи технологии и автоматизирани системи за управление на води, използване на системи за ефективно управление на оборски тор, стимулиране прилагането на биологични методи на производство и др. - По Интервенция „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти, насочени към опазване на компонентите на околната среда“ се стимулират инвестиции за оборудване на съоръжения за съхраняване или оползотворяване на различни отпадъчни суровини от селскостопански продукти, получени в резултат на извършваната преработка; оборудване на съоръжения за съхраняване на отпадни води; придобиване на материални и нематериални активи за преработка на биологична продукция и др. 			
<p>2 Реформа C4.R9: Пътна карта за неутралност по отношение на климата</p> <p>Целта на реформата е да се осигури актуализирана стратегическа рамка за декарбонизацията на икономиката. Реформата обхваща две основни мерки: създаването на комисия за енергиен преход, която да изготви сценарии и препоръки за пътна карта за неутралност по отношение на климата, и приемането на парламентарна резолюция.</p>	<p>2019СП3.3 2020СП3.5 2020СП3.8 2022СП3.1 2023СП3.1 2024СП4.1</p>	<p>МВУ</p>	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p>
<p>3 Реформа C6.R1: Актуализиране на стратегическата рамка на аграрния сектор⁴⁸</p> <p>Целта на реформата е да се адаптира стратегическата рамка на българския аграрен сектор, за да бъде съвместима с ангажиментите на страната, произтичащи от целите на ООН за устойчиво развитие и Европейския зелен пакт. Реформата се състои в приемането на националната програма за действие, допринасяща за постигането на целите на стратегията „От фермата до трапезата“ до 2030 г., насочена към насърчаване на зелени инвестиции,</p>	<p>2020СП3.5</p>	<p>МВУ</p>	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p>

⁴⁸ Реформата е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>устойчиво управление на природните ресурси (вода, почва, въздух), адаптиране към изменението на климата и смекчаване на последиците от него. Програмата определя рамка за управление и опазване на околната среда и природните ресурси в областта на селското стопанство.</p>			
<p>4 Инвестиция Сб.11: Фонд за насърчаване на технологичния и екологичния преход на селското стопанство⁴⁹</p> <p>Основната цел на Фонда е преодоляване на проблемите, които възпрепятстват конкурентоспособността и устойчивостта на аграрния сектор и ускоряване на неговата адаптация към климатичните промени, екологизацията на производството и цифровата му трансформация. Фондът предвижда предоставяне на подкрепа на земеделските стопани, като фокусът е поставен изцяло върху реализацията на зелени и цифрови инвестиции, които ще позволят адаптиране на стопанствата към климатичните промени, екологизация на производствените практики, по-ефективно използване на ресурсите. Фондът ще насърчава инвестиции в 2 направления: технологична и екологична модернизация и центрове за подготовка за предлагане на пазара и съхранение на плодове и зеленчуци.</p>	2020СП3.5	МВУ	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата
<p>5 Инвестиции по Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.: Въвеждане на съоръжения, системи и бизнес модели за използване на отпадъците като ресурси, в подкрепа на кръговата икономика, и осигуряване на необходимата инфраструктура за третиране на битови отпадъци, образувани в страната.</p> <p>С цел насърчаване на ресурсната ефективност и кръговата икономика чрез устойчиво управление на отпадъците по Приоритет 2 „Отпадъци“ се финансират мерки целящи: изграждане, разширяване и/или надграждане на общински/регионални системи за разделно събиране и рециклиране на биоразградими отпадъци; изграждане на системи/центрове за разделно събиране и подготовка за повторна употреба и поправка; рециклиране на отпадъците – допустими в комбинация с разделно събиране и предварително третиране на разделно събрани отпадъци; оптимизиране на процеса на управление на битовите отпадъци от общините; повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление и кръговата икономика; рекултивация на депа и/или осигуряване на безопасност на съществуващи депа без увеличаване на техния капацитет и др. Предвижда се с изпълнението на проектите да се осигури допълнителен</p>	2019СП3.4 2020СП3.5 2022СП1.2 2023СП1.3	МФР	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата

⁴⁹ Инвестицията е в процес на преговаряне с ЕК по чл.21 от Регламента за МВУ

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>капацитет за рециклиране на отпадъци до 330 000 т/год., както и разделно събрани отпадъци със същия обем.</p>			
<p>6 Инвестиции по Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.: <i>Ефективна защита на природни местообитания и видове с европейско и национално значение в Националната екологична мрежа и извън нея.</i></p> <p>С цел опазване, поддържане и възстановяване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие по Приоритет 3 „Биологично разнообразие“ се финансират мерки целящи: развитие на мрежата Натура 2000; подобряване природозащитното състояние на природни местообитания и видове, предмет на опазване в мрежата Натура 2000; опазване/възстановяване на екосистемите и присъщото им биологичното разнообразие извън Натура 2000; мерки от планове за управление на защитени територии и планове за действие за видове и др. Предвижда се площта на защитените зони по Натура 2000, обхваната от мерки за опазване и възстановяване да достигне 59 770 ха, както и да се осигури 14,7 % местообитания с подобрен природозащитен статус (или с тенденция за подобряване) и 10,8 % видове с подобрен природозащитен статус (или с тенденция за подобряване).</p>	<p>2022СП1.2 2023СП1.3</p>	<p>МФР</p>	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p>
<p>7 Инвестиции по Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.: <i>Адаптация към климатичните промени чрез предотвратяване и управление на риска от бедствия.</i></p> <p>С цел насърчаване на адаптирането към изменението на климата, предотвратяването на риска от бедствия и устойчивостта, като се вземат предвид екосистемни подходи, по Приоритет 4 „Риск и изменение на климата“ се финансират мерки за превенция и управление на риска от наводнения и засушаване, неблагоприятни геодинамични процеси – свлачища, срутища, ерозии, абразии, повишаване готовността на населението за адекватна реакция и подобряване устойчивостта чрез осигуряване на наземен капацитет за борба с горските пожари, изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране, разработване на цифрови модели, анализи и прогнози във връзка с климатичните изменения и др. Предвижда се над 2,5 млн. жители да се ползват от мерките за защита от наводнения, както и да се осигури 280 ха зелена инфраструктура, изградена или усъвършенствана с цел приспособяване към изменението на климата.</p>	<p>2022СП1.2 2023СП1.3</p>	<p>МФР</p>	<p>Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p>

	Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
8	<p>Инвестиции по Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.: Намалване на нивата на замърсителите и достигане на установените норми в районите с нарушено качество на въздуха.</p> <p>Основната цел е подобряване чистотата на атмосферния въздух, като се адресират двата основни източника на замърсяване – битовото отопление и транспорта, вкл. и справяне с вторичното разпрашаване – зелена инфраструктура в градска среда, подобряване на мониторинга на качеството на атмосферния въздух (КАВ) и др. Предвижда се интервенциите по Приоритет 5 „Въздух“ да обхванат: малка пилотна процедура за насърчаване използването на ВЕИ, зелен водород и други иновативни алтернативи; намалване на замърсяването на въздуха от транспорта – въвеждане на зони с ниски емисии; справяне с вторичното разпрашаване – зелена инфраструктура в градска среда; подобряване на мониторинга на КАВ, надграждане на Националната система за наблюдение на КАВ в реално време и Информационната система за докладване на данни за КАВ и др. Подпомага се подмяната на отоплителни уреди на твърдо гориво (въглища и дърва) с екологични алтернативи (приоритетно в енергийно ефективни жилища), предвид високата ефективност и очаквания най-бърз пряк резултат по отношение редуциране на емисиите на фини прахови частици (ФПЧ). Алтернативното отопление изрично изключва изкопаемите горива. В резултат на интервенциите се очаква над 2,7 млн. жители да се ползват от мерки за КАВ, спестените емисии на ФПЧ10 да са 1 435 т./год. и да бъдат подменени отоплителните устройства на твърдо гориво на над 88 хил. жилища.</p>	2022СП1.2 2023СП1.3 2023СП3.1 2024СП4.1	МФР	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата
9	<p>Инвестиция C5.I1: Интегриране на екосистемния подход и прилагане на природосъобразни решения при опазването на защитените зони от мрежата „Натура 2000“.</p> <p>Основната цел е осигуряване на качествено и модерно управление на биоразнообразието и Натура 2000 в България чрез завършване на процеса на определяне на специфични цели и мерки на защитените зони от мрежата Натура 2000. Проектът предвижда за всички 340 защитени зони от мрежата „Натура 2000“ в България да има специфични за зоната природозащитни цели и мерки в съответствие с директивите на ЕС за опазване на природата (Директива 92/43/ЕИО за местообитанията и Директива 2009/147/ЕО за птиците). Това включва разработване на специфични за зоната природозащитни цели и мерки за 250 защитени зони и мерки за опазване за допълнителни 90 защитени зони, за които специфичните за зоната цели вече са в процес на разработване. Успоредно с тази инвестиция ще бъде завършено</p>	2022СП1.2 2023СП1.3	МВУ МФР	Справедлив екологичен и цифров преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
определянето на територии от значение за общността като специални защитени зони в съответствие с Директивата за местообитанията (Директива 92/43/ЕИО). В резултат на това ще бъдат определени всичките 340 защитени зони от мрежата „Натура 2000“ в България. Проектът предвижда и възстановяване на 150 хектара местообитания чрез природосъобразни решения в съответствие с одобрените технически планове за залесяване.			

7.11 Отбрана

Инвестициите в областта на отбраната са насочени към изпълнението на проекти за модернизация за отбранителните сили чрез изграждане/придобиване на приоритетни отбранителни способности. Фокусът е върху изграждането на материална компонента за постигане на модерни, високотехнологични и оперативно съвместими със съюзниците ни въоръжени сили чрез формиране на единна интегрирана рамка на капиталовите разходи и основните дългосрочни направления за модернизация и/или превъоръжаване.

Отговорни институции: МО

Инвестиция /Реформа	Специфични препоръки	МВУ/МФР	Общи приоритети
<p>1 Инвестиция: Модернизация и придобиване на нови способности от Въоръжените сили на Република България</p> <p>В резултат на решение на 48-то Народно събрание през 2023 г. е разработена Програма за инвестиции в отбраната до 2032 г., с цел изпълнение в максимално възможна степен на модернизация и превъоръжаване на Въоръжените ни сили (ВС), формиране на единна интегрирана рамка на капиталовите разходи и основните дългосрочни направления за модернизация/превъоръжаване на ВС до 2032 г., както и на ред, предвидимост и прозрачност в разходването на капиталовите средства.</p> <p>Заложените в Програмата за инвестиции в отбраната до 2032 г. проекти осигуряват материалния компонент за изграждането и развитието на националните отбранителни способности. В същото време те дават насоки за модернизацията/превъоръжаването и съответно цялостното развитие на ВС, отговарящи на съвременните реалности.</p>	X	Национално финансиране	Изграждане на отбранителни способности

Табл. 8: Инвестиционни нужди

Общи приоритети	Описание на инвестиционните нужди
<p>1а Справедлив екологичен преход, включително съгласуваност с европейското законодателство в областта на климата</p>	<p>Във връзка с постигане на справедлив екологичен преход България приоритизира усилията за инвестиции в политиките и мерките, залегнали в 5-те измерения в Интегрирания план „Енергетика и климат“ (ИПЕК), а именно:</p> <p>декарбонизация (увеличение на дела на енергия от възобновяеми източници (ВИ) в брутното крайно потребление на енергия и намаляване на емисиите на парникови газове), енергийната ефективност (подкрепа за обновяване на публични и частни сгради с цел постигане на почти нулево потребление на енергия; прилагането на най-ефективното енергийно решение във всички икономически сектори), енергийна сигурност (диверсификация на източниците и маршрутите за доставка на природен газ, повишаване на капацитетите на ПГХ „Чирен“ и точките на междусистемно свързване, участие в проекти за нови терминали за втечен природен газ в региона, ефективно използване на местните енергийни ресурси и развитие на енергийната инфраструктура), вътрешен енергиен пазар (конкурентен пазар, като предприема действия за пълна либерализация на пазара и интеграцията му в регионалния и общоевропейския пазар), научни изследвания, иновации и конкурентоспособност (насърчава научния напредък в иновативни енергийни технологии, включително за производство на чиста енергия).</p> <p>Декарбонизацията на икономиката на България до 2050 г. и в частност на енергийния сектор ще подобри качеството на въздуха и ще доведе до намаляване на концентрацията на замърсяващи вещества в атмосферата, което ще допринесе за една по-благоприятна екологично чиста среда за живот. Необходими са също така допълнителни усилия при декарбонизирането на битовото отопление и транспортния сектор, които остават едни от основните източници на замърсяване с фини прахови частици. В продължение на значителните инвестиции до момента, е необходимо надграждане на постигнатото, за да се преодолеят проблемите със заниженото качество на атмосферния въздух. В транспортния сектор инвестициите са насочени към преход към алтернативни горива и нови технологии, като хибридни и електрически автомобили, към мерки за инфраструктурно планиране на обществено достъпни станции за зареждане на електрически превозни средства, станции за зареждане с природен газ и инфраструктура за зареждане с водород и изграждането на инфраструктура за алтернативни горива по републиканската пътна мрежа (РПМ), както и в пристанищата за обществен транспорт.</p> <p>Развитието на Трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T) е приоритет, като за неговото изпълнение са необходими инвестиции за завършване и модернизация на мрежата в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2024/1679 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 година относно насоките на Съюза за развитието на трансевропейската транспортна мрежа, за изменение на регламенти (ЕС) 2021/1153 и (ЕС) № 913/2010 и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1315/2013.</p> <p>Запазването на биологичното и животинско разнообразие в страната, както и ефективното използване на наличните ресурси налага въвеждането на кръгов модел на производство и потребление, ограничаващ до минимум отпадъците. В тази връзка, част от предвижданите за периода инвестиции са насочени към пречистването на отпадъчни води постигането на целите за рециклиране и оползотворяване на прогнозните количества битови отпадъци, развитие и подобряване на общинските системи за управление на отпадъци на регионално ниво.</p>

Общи приоритети	Описание на инвестиционните нужди
	<p>Необходими са инвестиции в селските и рибарските райони за създаване на заетост, подобряване на условията за живот и предоставяне на основни услуги да населението, както и инвестиции в хидромелиоративната инфраструктура за напояване и за опазване от вредното въздействие на водите.</p> <p>Предвид това, че България се намира в един от регионите, които са особено уязвими към изменението на климата и от нарастващата честота на свързаните с него екстремни събития, е поставен фокус върху изграждането на цялостна система за справяне с риска от бедствия, ориентирана към превенцията и предотвратяването.</p> <p>Усилия са насочени и към модернизацията на съществуващото производствено оборудване и внедряването на нови модели, което е изключително наложително, тъй като българските предприятия консумират големи количества електроенергия на единица продукция, което ограничава тяхната производителност и конкурентоспособност. Високите нива на потребление на природни суровини и енергия в производството се дължат на физически и морално остарели технологии и оборудване, системи и модели на производство.</p> <p>В периода до 2030 г. се предвиждат и инвестиции в областта на индустриалната политика, насочени към намаляване на въглеродния отпечатък на индустрията, повишаване на дигитализацията на производствата, подобряване на ресурсната и енергийната ефективност, въвеждане на кръгови модели на производство, насърчаване изграждането на модерна индустриална инфраструктура и ускоряване на реформите чрез подобряване на обслужването на инвеститорите.</p>
16	<p>Справедлив цифров преход</p> <p>Цифровата трансформация е насочена към постигането на устойчив и приобщаващ икономически растеж, който да гарантира максималното използване на потенциала на информационните технологии като подготви българските граждани да придобият необходимите цифрови умения и компетентности.</p> <p>Националната пътна карта за цифрова трансформация, приложение към актуализирания стратегически документ „Цифрова трансформация на България за периода 2024-2030 г.“⁵⁰, следва изцяло структурата и целите на европейската програма „Цифрово десетилетие“ до 2030 г., които са ориентирани към четирите основни направления: цифрови умения, цифрови инфраструктури, цифровизация на предприятията и на обществените услуги, като допълнително са изведени още две значими теми – данните като ключов ресурс за икономиката и обществото и киберсигурността. Значителни усилия е необходимо да се положат за повишаване на нивото на цифровите умения, което е пречка за възприемането на цифрови технологии от малкия и среден бизнес и физическите лица и ограничава общия потенциал за цифрова трансформация в страната.</p> <p>Въпреки сравнително добрата цифрова свързаност, в България все още съществува дисбаланс по отношение на достъпа на интернет и неговото качество в градовете и в селските, отдалечени и слаборазвития региони. Инвестициите във висококачествена и устойчива цифрова инфраструктура и подобрения, еднакво достъпни за всички граждани и ползватели, са от съществено значение не само за ефективното използване на цифрови услуги, но и за използването и развитието на технологиите и различните иновационни решения.</p>

⁵⁰ <https://egov.government.bg/wps/portal/ministry-meu/strategies-policies/digital.transformation/itis-national-strategic-documents/national.strategic.document.digital.transformation>

	Общи приоритети	Описание на инвестиционните нужди
		<p>За осигуряване на сигурна и устойчива цифрова трансформация е необходимо изпълнението на проекти по отношение на киберсигурността, повишаването на доверието в електронните услуги и осигуряването на реален достъп до тях.</p> <p>Темпът на цифрова трансформация на бизнеса извън ИКТ сектора остава нисък, като това е съчетано с недостиг на квалифициран технически персонал в МСП, ограничени ресурси и липса на стимули за наемане на специалисти по ИКТ от работодателите и за използване на цифрови технологии в предприятията.</p> <p>Цифровата свързаност е от стратегическо значение за растежа и иновациите във всички сектори на икономиката, за социалното и териториалното сближаване и за повишаване на конкурентоспособността на ЕС, за което са необходими значителни инвестиции в цифрова инфраструктура и цифрова свързаност, включително за 5G и 6G.</p>
2	Социална и икономическа устойчивост, включително Европейския стълб на социалните права	<p>За повишаване на социалната и икономическата устойчивост в България са необходими значителни инвестиции в областта на образованието, уменията, заетостта, мерките за подобряване на достъпа до социални услуги и за дългосрочна грижа, за равенство между половете и за изпълнение на Европейската гаранция за детето.</p> <p>Осигуряване на инвестиции за разгръщане потенциала на социалната икономика, социалното предприемачество и социалните иновации ще подпомогне утвърждаването на устойчив, справедлив икономически и социален модел. Инвестирането в създаването на клъстери и мрежи в социалната икономика е от съществено значение за изграждане на устойчива социална и солидарна икономика.</p> <p>Инвестициите в активни политики на пазара на труда и социални услуги са от решаващо значение за намаляване на безработицата и социалните неравенства. Все още са налице структурни предизвикателства, особено за уязвимите групи. Образованието и развитието на уменията са жизненоважни компоненти на стратегията на България за повишаване на икономическата устойчивост на работната сила. Фокусът на ангажиментите пада върху подобряването на основните умения, което е предизвикателство предвид продължаващия недостиг на учители, особено в селските райони. Публичните инвестиции ще бъдат насочени към нарастващите нива на бедност и неравенство в доходите, които присъстват в някои малцинствени групи. Предвид демографската тенденция на застаряване на населението и наличието на необходимост от придобиване на нови знания и умения за посрещане и справяне с икономическите предизвикателства, реформите и инвестициите са насочени към подобряване на достъпа до социални услуги за уязвимите групи, но и към активни мерки на пазара на труда и реформа в училищното образование.</p> <p>Сред необходимите инвестиции са и тези за създаването на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа и специализирани социални услуги, както и за повишаване качеството на предоставяните на потребителите социални услуги в изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа и Плана за действие за периода 2022-2027 г. към нея. Подобряването на достъпа до социални услуги за уязвимите групи е от решаващо значение за социалната справедливост и интеграция. Тези мерки ще намалят социалното неравенство и ще повишат качеството на живот на най-уязвимите слоеве на обществото.</p> <p>Инвестициите в инфраструктурата на здравеопазването и в модернизацията на болници и здравни центрове ще осигури по-добри условия за лечение и по-качествени услуги за населението. В допълнение, интеграцията на дигитални технологии в здравния сектор ще оптимизира процесите и ще подобри ефективността на системата. Въвеждането на електронни здравни досиета и телемедицина ще улесни достъпа до медицинска помощ и ще</p>

Общи приоритети	Описание на инвестиционните нужди
	<p>намали натоварването на здравните заведения. Инвестициите в тези направления ще имат дългосрочен ефект върху икономическата и социалната стабилност на страната.</p>
3	<p>Енергийна сигурност</p> <p>Постигането на климатична неутралност на българската енергетика до 2050 г. е основна цел, която изисква дълбока трансформация на националния енергиен баланс към източници с ниски емисии на парникови газове. Високата енергийна интензивност на икономиката се дължи на специфичния профил на основни индустрии у нас и към тях следва да се насочат мерки за подкрепа на тяхната конкурентоспособност.</p> <p>В основата на бъдещото развитие на сектор „Енергетика“ са ефективното използване на конвенционални и алтернативни енергийни ресурси, развитието на енергийния пазар и на интелигентните системи, прякото ангажиране на гражданите и обществото в енергийния преход, както и активното участие на потребителите на пазара на електрическа енергия. Основното предизвикателство в предстоящата енергийна трансформация е успешното реализиране на реформите в регионите с въглеродно интензивен енергиен сектор. Преходът на тези райони изисква комплексни хоризонтални мерки, високо ниво на инвестиции и не на последно място – активна социална политика. Устойчивото преминаване към нисковъглеродна енергетика ще бъде извършено поетапно, чрез плавна замяна на изкопаемите горива с нови нискоемисионни технологии по начин, по който да не бъде изложена на риск системната адекватност.</p> <p>За да бъде подкрепен процесът на преход към неутрална по отношение на климата икономика е необходимо реформите и инвестициите, включващи постепенното намаляване на използването на въглища като основно гориво най-късно до 2038 г., да бъдат съчетани с утвъряване на ВЕИ капацитета на страната, подкрепено от нови системи за съхранение на енергия и подкрепа за пилотни проекти за зелен водород.</p> <p>Основен приоритет на България за гарантиране на енергийната сигурност е диверсификация на източниците и маршрутите за доставка на природен газ, повишаване на капацитетите на газоохранилищата и точките на междусистемно свързване, участие в проекти за нови терминали за втечнен природен газ в региона, ефективно използване на местните енергийни ресурси и развитие на енергийната инфраструктура.</p> <p>За постигане на целите за дял на енергията от възобновяеми източници (ВИ) е необходимо да бъдат инвестирани значителни средства в развитието на мощности за възобновяема енергия в секторите за производство на електрическа енергия и топлинна енергия.</p> <p>България има значителни нужди от инвестиции в областта на енергетиката и изменението на климата, които са тясно свързани с постигането на целите.</p> <p>По отношение на развитието на електрическата енергия, произведена от ВИ, България планира да инвестира повече във ВТЕЦ и ФЕЦ, както и да увеличи използването на биомаса за производство на електрическа енергия.</p> <p>България планира да разработи няколко проекта за съхранение на електроенергия с цел осигуряване на баланс и гъвкавост на системата, засилване на позицията на България на износител и осигуряване на трансгранична гъвкавост на системата. Тези проекти ще улеснят и по-нататъшното развитие на ВИ и интегрирането им в националната енергийна система, като се има предвид променливостта на такива енергийни източници.</p>

Общи приоритети	Описание на инвестиционните нужди
<p>4 При необходимост, изграждане на отбранителни способности</p>	<p>Предвид драстично променената среда за сигурност, във фокуса на българската отбранителната политика стои укрепването на европейската и националната сигурност като интегрална част от колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Това изисква ускорена модернизация на въоръжените сили на страната. В резултат на стратегическия преглед на системата за защита на националната сигурност, са подготвени и приети от Народното събрание стратегическите документи „Програма за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили до 2032 г.“ и „Програма за инвестиции в отбраната до 2032 г.“. При тяхната подготовка са взети под внимание процесът на отбранително планиране на НАТО и развитието на военните способности на ЕС. В ход е процес на превъоръжаване и модернизация на всички видове въоръжени сили в различните оперативни домейни.</p> <p>Превръщането на отбранителната индустрия на ЕС в по-самостоятелна, чрез Програмата на Европейския съюз за подпомагане на отбранителната индустрия чрез насърчаване на съвместното придобиване (EDIRPA), Европейския фонд за отбрана (EDF), Инициативата на ЕС Постоянно структурирано сътрудничество (PESCO) е логична стъпка към преодоляване на бъдещи заплахи в областта на сигурността. Това налага да се подкрепят действия и съвместни проекти, които биха подсилили европейската отбранителна индустрия при разработването на по-ефективни общи отбранителни способности, включително и чрез изследвания и иновации.</p> <p>Допълнително, укрепването на възпиращия и отбранителния потенциал по източния фланг на НАТО, най-вече в региона на Черно море, е основен приоритет за България. Нашият принос в това направление ще се засилва, особено що се отнася до изграждането на съюзни структури и формирания на наша територия, развитието на военната мобилност с необходимите инфраструктурни проекти и на националните способности за поддръжка на страната-домакин, вкл. и поддържане на запаси от въоръжение и боеприпаси на наша територия. В тази връзка, инфраструктурните проекти по линия на военната мобилност са с висок приоритет.</p>

8. АНЕКСИ

8.1 Техническа информация

На 24 януари 2025 г. Европейската комисия предостави на България техническа информация в изпълнение на член 9 (3), параграф 3 от Регламент (ЕС) 2024/1263.⁵¹

Табл. 9: Техническа информация за България за четиригодишен план

План без удължаване (4 години) България	С механизъм за гарантиране на устойчивостта при дефицит ⁵²	Без механизъм за гарантиране на устойчивостта при дефицит
Минимално равнище на структурния първичен баланс през 2028 г. (% от БВП)	-0.9	-2.1
Разлика със структурния първичен баланс през 2024 г. (пр.п. от БВП)	1.2	0.0

В Плана на България са представени резултати без механизъм за гарантиране на устойчивостта при дефицит и според тях структурният първичен дефицит през 2028 г. достига 1.8% от БВП, а разликата спрямо 2024 г. е 0.6 пр.п.

⁵¹ За държавите членки с дефицит по консолидирания държавен бюджет, ненадвишаващ 3% от БВП, и консолидиран държавен дълг, ненадвишаващ 60 % от БВП, Комисията предоставя, по искане на държавата членка, техническа информация относно структурното първично салдо, необходимо, за да се гарантира поддържането на номиналния дефицит под 3 % от БВП, при условие че няма допълнителни мерки на политиката в краткосрочен и средносрочен хоризонт, като посочва дали това предполага необходимост от фискална корекция. Тази техническа информация се съгласува и с механизма за гарантиране на устойчивостта при дефицит, посочен в член 8 от Регламент (ЕС) 2024/1263.

⁵² Член 8 от Регламент (ЕС) 2024/1263 Механизъм за гарантиране на устойчивостта при дефицит:

- Референтната траектория гарантира продължаване, при необходимост, на фискалната корекция, докато съответната държава членка не достигне равнище на дефицит, което да осигурява общ марж на устойчивост в структурно изражение от 1.5% от БВП спрямо референтната стойност на дефицита от 3% от БВП.
- Годишното подобрене на структурното първично салдо за постигане на необходимия марж трябва да бъде 0.4 процентни пункта от БВП, като се намалява до 0.25 процентни пункта от БВП в случай на удължаване на периода на корекция съгласно член 14.